İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ

"bilimle anla bilgiyle yönet"

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

I. ULUSAL ÇEVİRİBİLİM KURULTAYI

27-29 HAZİRAN 2024

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
İNGİLİZCE MÜTERCİM VE TERCÜMANLIK BÖLÜMÜ

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

UÇEK24

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi

ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

I. ULUSAL ÇEVİRİBİLİM KURULTAYI

İzmir Ekonomi Üniversitesi

27 – 29 Haziran 2024

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Organizasyon

İzmir Ekonomi Üniversitesi (İEÜ) Fen-Edebiyat Fakültesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

https://dti.ieu.edu.tr

Yayımcı (İEÜ), bildirilerin içeriğinden sorumlu değildir. Kurultay Bildiri Özetleri Kitabı'nda yer alan metinlerin tamamı yazarları tarafından hazırlanmıştır. Bu kitabın yayın hakkı İzmir Ekonomi Üniversitesi'ne aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Düzenleme Kurulu

Düzenleme Kurulu Onursal Başkanı: Prof. Dr. Neslihan (KANSU) YETKİNER (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Öğretim Üyesi)

Düzenleme Kurulu Başkanı: Prof. Dr. Nihal YETKİN KARAKOÇ (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölüm Başkanı)

Düzenleme Kurulu Üyeleri:

Doç. Dr. Ilgın AKTENER (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Öğretim Üyesi)

Dr. Öğr. Üyesi Gülden TANER YAVUZ (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Öğretim Üyesi)

Araş. Gör. Aslı Melike SOYLU (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Araştırma Görevlisi)

Arş. Gör. Nazlıgül BOZOK (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Araştırma Görevlisi)

Arş. Gör. Yaşar AKGÜN (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Araştırma Görevlisi)

Kurultay Sekretaryası:

Baş Sekreter ve Web Sorumlusu: Araş. Gör. Aslı Melike SOYLU (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Araştırma Görevlisi)

Arş. Gör. Nazlıgül BOZOK (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Araştırma Görevlisi)

Arş. Gör. Yaşar AKGÜN (İzmir Ekonomi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü Araştırma Görevlisi)

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Alev BULUT (İstanbul Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Ayfer ALTAY (Atılım Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Ayşe Banu KARADAĞ (Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Ayşe Fitnat ECE (İstanbul Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Ayşe Şirin OKYAYUZ (Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Beki Refka HALEVA (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Cemal DEMİRCİOĞLU (Okan Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Didem TUNA (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Ertuğrul KOÇ (Çankaya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. İlhami SIĞIRCI (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, İspanyol Dili ve Edebiyatı)

Prof. Dr. Mehmet ŞAHİN (Boğaziçi Üniversitesi, Çeviribilimi [İngilizce])

Prof. Dr. Nalan BÜYÜKKANTARCIOĞLU (Çankaya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Oktay ESER (Amasya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Prof. Dr. Sündüz ÖZTÜRK KASAR (Galatasaray Üniversitesi, Fransız Dili ve Edebiyatı)

Prof. Dr. Yadigar EĞİT (Ege Üniversitesi, Alman Dili ve Edebiyatı, Emekli Öğretim Üyesi)

Doç. Dr. Ahu Selin ERKUL YAĞCI (Ege Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Doç. Dr. Atalay GÜNDÜZ (Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Doç. Dr. Hilal ERKAZANCI DURMUŞ (Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Doç. Dr. Mustafa KIRCA (Çankaya Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Doç. Dr. Müge IŞIKLAR KOÇAK (Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Doç. Dr. Serkan ERTİN (Bartın Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Doç. Dr. Şeyda ERASLAN (Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık)

Doç. Dr. Şule DEMİRKOL ERTÜRK (Boğaziçi Üniversitesi, Çeviribilimi [İngilizce])

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

SUNUŞ

Değerli Çeviribilimciler,

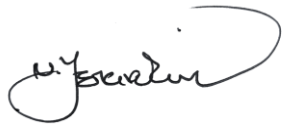
Dünyada 70'lerin başından itibaren ivme kazanan çeviri çalışmalarının izdüşümleri Türkiye'de 80'lerin başından itibaren kurulan bölümlerle kendini göstermeye başlamıştır. Çeviri çalışmalarının çeviribilime evrildiği bir süreçte, ülkemizde çeşitli birçok üniversitede önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde, farklı diller odağında, Çeviribilim eğitimi verilmeye başlanmıştır. Mütercim ve Tercümanlık, Çeviribilim adı altında akademik eğitim programlarının art arda açılımıyla ortaya çıkan çeviri eğitimine ve çeviri süreçlerine yönelik bilimsel duruş bu alandaki bilimsel araştırma ve projelerin çeşitlenerek artmasına neden olmuştur. Yüzyıllardır farklı disiplinlerin gölgesinde var olmaya çalışan çeviri çalışmaları, genç bir bilim dalı olmasının yanı sıra kadim bir uygulama alanı olmasının getirdiği tarihsellik içinde bu alanda yetişen akademisyenlerin çalışmaları ile özerk bir disiplin olmayı başarmıştır. Ülkemizde tohumları hızla yeşeren bu disiplin kapsamında daha da gelişmek, nitelikli bilim insanları yetiştirmek ve sağlam iş birlikleri oluşturmak için yurtdışında olduğu kadar yurtiçinde de bilimsel iletişim ve etkileşimi artırmak büyük önem taşımaktadır.

İzmir Ekonomi Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü olarak, kuruluşumuzun 20. yılında belki de devamı gelmeyecek, tekil bir çaba ile oluşturulmuş uluslararası bir çalıştay veya konferans düzenlemek yerine, ülkemizde kurumsallaşarak yerleşik hale gelen, bu çalışma alanına ivme kazandırmak için sağlam temellere dayanan bir yapılaşma içinde, süreklilik arz eden, çoğulcu bir yaklaşımla Ulusal Çeviribilim Kurultayı serisini başlatmayı uygun gördük. İlk ev sahipliğini üstlenerek kurultay serisini başlatmaktan sonsuz gurur ve mutluluk duymaktayız.

Çeviribilim disiplinine nitelikli bilimsel çalışmalar ve bilim insanı kazandırmak, bilimsel araştırma sonuçlarının paylaşıldığı ve tartışıldığı bir platform oluşturmak amacıyla tohumları atılan ve her yıl başka bir üniversitenin ev sahipliğinde gerçekleşecek olan bu girişimin İzmir Ekonomi Üniversitesinden sonra ikinci yılında Atılım Üniversitesinde yapılması planlanmaktadır. Ardından, farklı Mütercim ve Tercümanlık/Çeviribilim Bölümlerinin ev sahipliğinde Anadolu'nun çeşitli üniversitelerinde deneyimli, duayen akademisyenler ile genç nesil akademisyenleri bir araya getirerek bilimsel ve nitelikli tartışmalar çerçevesinde görüş alışverişinde bulunmak yola çıkış hedefimiz olmuştur.

Ulusal Çeviribilim Kurultayının çok uzun ömürlü olması, alan için verimli çalışmalara ve iş birliklerine olanak sunması dileğiyle

Sevgi ve Saygılarımla,

Prof. Dr. Neslihan (Kansu) Yetkiner

İzmir Ekonomi Üniversitesi
İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Böl. Öğretim Üyesi
Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

SUNUŞ

Değerli Çeviribilimciler,

İzmir Ekonomi Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü olarak kuruluşumuzun 20. yılında Türkiye'nin ilk Ulusal Çeviribilim Kurultayı serisini başlatma kararı aldık ve bu çerçevede, 27-29 Haziran 2024 tarihlerinde I. Ulusal Çeviribilim Kurultayını gerçekleştirdik.

Kurultayımıza davetli konuşmacılar olarak duayen akademisyen Prof. Dr. Nüzhet Berrin Aksoy ve üniversitemiz yayın yönetmeni Gülce Başer'in moderatörlüğünde söyleşisiyle ünlü yazar Latife Tekin katılarak büyük ilgi topladı. Kendilerine sonsuz teşekkürlerimizi sunuyoruz. Davetli konuşmacılarımızın bütün katılımcı ve dinleyiciler tarafından dinlenebildiği iki genel oturumun dışında, toplam 20 oturum eşzamanlı olarak gerçekleştirildi. Bu çerçevede, 36 üniversiteden 75 araştırmacı 59 bildiri sundu ve izleyicilerle birlikte toplam katılım 140 kişiyi buldu. Sunumlar yapay zekâ ve çeviri, yazın çevirisi, toplum çevirmenliği, çeviri eğitimi başta olmak üzere pek çok farklı alanı içermekle kalmayıp, ufuk açıcı da oldu.

Kurultay Düzenleme Kurulu Başkanı olarak; bu kurultayın hazırlığı aşamasında fırsat ve katkı sunmuş olan İzmir Ekonomi Üniversitesi Rektörlüğüne, Kurumsal İletişim Müdürlüğüne, tüm katılımcılara, düzenleme ekibinin içinde yer alan bölüm üyelerimizden başta Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı ve Düzenleme Kurulu Onursal Başkanı Prof. Dr. Neslihan (Kansu) Yetkiner olmak üzere, Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Ilgın Aktener'e ve Dr. Öğr. Üyesi Gülden Taner Yavuz'a, her an destekleriyle yanımızda olan araştırma görevlilerimiz Aslı Melike Soylu, Nazlıgül Bozok ve Yaşar Akgün'e ve son olarak, etkinlikte görev alan pırıl pırıl öğrencilerimize teşekkürlerimi sunarım.

Yaşam boyu öğrenmeyi seçmiş biz akademisyenler için bu tip kurultayların akademik merakı kamçıladığına, yeni kuşaklarının önünün açılmasına ve nitelikli görüş alışverişi yapılmasına fırsat verdiğine, bu kurultayın da araştırmacıların entelektüel yolculuğunun önemli bir parçası olduğuna inanıyorum. Bu vesileyle, bölüm olarak eriştiğimiz 20 yılımıza imzasını atmış, şu an aramızda olmayan, gelmiş geçmiş tüm bölüm hocalarımızı da sevgiyle anıyorum. I. Ulusal Çeviribilim Kurultayının, gelecek kurultaylarla bir gelenek haline gelmesini ve alanımızdaki akademik paylaşımların bu vesileyle daha da artarak devam etmesini yürekten dilerim.

Prof. Dr. Nihal Yetkin Karakoç

İzmir Ekonomi Üniversitesi
İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölüm Başkanı
Kurultay Düzenleme Kurulu Başkanı

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

I. ULUSAL ÇEVİRİBİLİM KURULTAYI (UÇEK24)
27 – 29 HAZİRAN 2024
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ

PROGRAM AKIŞI

27 HAZİRAN 2024, PERŞEMBE

SAAT	ETKİNLİKLER			
08.45–09.45	**KATILIMCI KAYITLARI**			
09.45–10.00	**AÇILIŞ KONUŞMALARI** (E1 SALONU): **Prof. Dr. Neslihan (Kansu) Yetkiner** - İzmir Ekonomi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı ve Kurultay Düzenleme Kurulu Onursal Başkanı **Prof. Dr. Nihal Yetkin Karakoç** - İzmir Ekonomi Üniversitesi İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölüm Başkanı ve Kurultay Düzenleme Kurulu Başkanı			
10.00–11.00	**DAVETLİ KONUŞMACI** (E1 SALONU): **Prof. Dr. Nüzhet Berrin Aksoy** - Çeviribilimde Yeni Araştırma Alanları			
11.25–12.40	**SABAH OTURUMU**			
TEMA	**SÖYLEM ÇÖZÜMLEMESİ – TOPLUMSAL CİNSİYET**	**EDEBİ ÇEVİRİ – YAPAY ZEKÂ**	**YENİDEN ÇEVİRİ – ALIMLAMA**	**TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ**
SALON	**E1** OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Didem Tuna	**C201** OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Aliye Genç	**C202** OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Atalay Gündüz	**C203** OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Şeyda Eraslan Kıncal
11.25–11.45	**1. Sunum**	**1. Sunum**	**1. Sunum**	**1. Sunum**
	Prof. Dr. Didem Tuna Şiddet Göstergeleri Karşısında (Yapay) Çevirmenin Tutumu	**Dr. Sabri Gürses** Edebiyat Çevirisi Eğitimi ve Yeni Çeviri Teknolojileri	**Eda Burcu Çetinkaya (Doktora Öğr.) – Doç. Dr. Atalay Gündüz** Çeviri ve Alımlama: Dijital Okur Alımlaması ile *Kendine Ait Bir Oda* Çevirisi	**Dr. Öğr. Üyesi Özge Bayraktar Özer** Türkiye'de Çocuk Dil Aracılığı: Etnik Azınlık Dillerinde Sözlü Çeviri
11.45–12.05	**2. Sunum**	**2. Sunum**	**2. Sunum**	**2. Sunum**
	Arş. Gör. Dr. Sezen Ergin Zengin – Doç. Dr. Hilal Erkazancı Durmuş	**Dr. Öğr. Üyesi Aliye Genç – Öğr. Gör. Şule Çınar Yağcı**	**Prof. Dr. Neslihan Kansu Yetkiner – Doç. Dr. Ilgın Aktener**	**Öğr. Gör. / Uzm. Gamze Gürleyen – Doç. Dr. Şeyda Eraslan Kıncal**

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

	Psikoloji Metinlerinde Çeviri Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Temsili	Özel İsimler Bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi Çevirileri ile Yapay Zekâ Çevirilerinin Karşılaştırılması	Modernist Romanların Yeniden Çevrilerinde Kitap Kapakları: Çoklu Ortam Metinleri Temelinde Bütünleşik Bir Model Önerisi	Toplum Çevirmenliğinde Etik İlke Algısı: Türkiye Örneği
12.05–12.25	**3. Sunum**	**3. Sunum**	**3. Sunum**	**3. Sunum**
	Arş. Gör. Güliz Akçasoy Feminist ve Anti-feminist Çarpışmalarda Çeviri Alıntıların İşlevi	**Dr. Öğr. Üyesi Burcu Türkmen** Gemini ile Şiir Çevirisi Yapabilme İhtimali: Lefevere Perspektifinden Bir Analiz	**Arş. Gör. Firuze Elif Şahin** Okurların Gözünden Yeniden Çeviri: Türkiye Bağlamında George Orwell Eserlerinin Yeniden Çevirilerinin Alımlanması	**Dr. Öğr. Üyesi Gülden Taner Yavuz** Toplum çevirmenliği eğitiminde canlandırma uygulamaları üzerine bir durum çalışması
12.25–12.40	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**
14.15–15.30	**ÖĞLEDEN SONRA 1. OTURUM**			
TEMA	**YAZIN ÇEVİRİSİ – ÇOCUK EDEBİYATI ÇEVİRİSİ**	**ÇEVİRİ EĞİTİMİ**	**SÖZLÜ ÇEVİRİ –YAPAY DİL**	**ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ – YAPAY ZEKÂ**
SALON	**E1** OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Asalet Erten	**C201** OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Eryatmaz	**C202** OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Müge Işıklar Koçak	**C203** OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Dolunay Kumlu
14.15–14.35	**1. Sunum**	**1. Sunum**	**1. Sunum**	**1. Sunum**
	Prof. Dr. Sevinç Arı Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Gelişiminde Çevirinin Rolünün Sosyal Sistem Kuramı Bağlamında İncelenmesi	**Prof. Dr. Muharrem Tosun** Çeviri Kuramları ve Çeviri Eleştirisi Dersleri Bağlamında Çeviri Eleştirisini Yeniden Yorumlamak	**Doç. Dr. Müge Işıklar Koçak – Dr. Öğr. Üyesi Gülfer Tunalı – Dr. Öğr. Üyesi Jasmin E. Duraner Dikmen** Tercümanların Anlatıları: Duygulanım, Empati ve Tarafsızlık Araştırması	**Dr. Öğr. Üyesi Dolunay Kumlu** Tıp Metinlerinin Çevirilerinde Farklı Yapay Zekâ Araçlarının Kullanımının Araştırılması
14.35–14.55	**2. Sunum**	**2. Sunum**	**2. Sunum**	**2. Sunum**
	Arş. Gör. Elif Arslanoğlu	**Dr. Öğr. Üyesi Ferit Acar**	**Arş. Gör. Zeynep Melissa Seyfioğlu**	**Cem Sezer (Yük. Lisans Öğr.)**

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

	Antiotoriter Çocuk Edebiyatı Yazarının Antiotoriter Çevirmeni	Dil Hizmetleri Sektörünün Değişimi Doğrultusunda Çevirmen Eğitimini Yeniden Düşünmek	Türkçe-İngilizce Dil Çiftinde Simultane Çevirinin Prozodik Özellikleri	Yapay Zekâ ve Çeviribilim: *Baldur's Gate 3* Yerelleştirmesinde Google Gemini ve Chat GPT 3.5 Karşılaştırması
14.55–15.15	**3. Sunum**	**3. Sunum**	**3. Sunum**	
	Doğa Taşlı (Yük. Lisans Öğr.) Türkçede *Fareler ve İnsanlar* (Yeniden) Çevirileri Üzerine Karşılaştırmalı bir Analiz	**Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Eryatmaz** Çeviri Eğitimi Ortamında Teknoloji Temelli Proje Yönetim Uygulamaları	**Dr. Öğr. Üyesi İrem Ceren Doğan** Kutsal Kitapların Yapay Dillere Çevirisi: Sebepler ve Yöntemler	
15.15–15.30	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**	
15.55–17.10	**ÖĞLEDEN SONRA 2. OTURUM**			
TEMA	**ÇEVİRİ – TOPLUMSAL CİNSİYET**	**EKOLOJİ VE ÇEVİRİ – EKOÇEVİRİ**	**EDEBİ ÇEVİRİ – POSTKOLONYAL ÇEVİRİ**	
SALON	**E1** OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Nihal Yetkin Karakoç	**C201** OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Neslihan Kansu-Yetkiner	**C202** OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ilgın Aktener	
15.55–16.15	**1. Sunum**	**1. Sunum**	**1. Sunum**	
	Prof. Dr. Ayşe Şirin Okyayuz – Arş. Gör. Dr. Cihan Alan Çeviribilimde Bir Paradigma Olarak Kuir Çeviri/Çevirinin Kuirleştirilmesi	**Doç. Dr. Gökçen Hastürkoğlu** Çevre İçin Çeviri: Yaklaşımlar, Uygulamalar ve Öneriler	**Dr. Öğr. Üyesi Meral Camcı** ÇAMÇ Çerçevesinde Yazın Metni: *The Man With The Blue Guitar* Örneği	
16.15–16.35	**2. Sunum**	**2. Sunum**	**2. Sunum**	
	Doç. Dr. Sinem Sancaktaroğlu Bozkurt – Doç. Dr. Yeşim Sönmez Dinçkan Toplumsal Cinsiyet Ekseninde *Âdem ile*	**Doç. Dr. Zeynep Süter Görgüler – Arş. Gör. Dr. Fulya Marmara** Ekoçeviri Odağında Kolektif Anlatıları Yeniden Yazmak: Yaratıcı Kültür ve Çeviri	**Dr. Öğr. Üyesi Nesrin Tekin Çetin – Öğr. Gör. Ayşe Bilge Topaloğlu** Chimamanda Ngozi Adichie'nin "The Thing Around Your Neck" Adlı Eserinin Türkçe	

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

	Havva'nın Güncesi'nin Çeviri Yolculuğu	Endüstrilerinden Örnekler	Çevirisinin Lawrence Venuti'nin Çeviri Stratejileri Bağlamında İncelenmesi
16.35–16.55	**3. Sunum**	**3. Sunum**	**3. Sunum**
	Arş. Gör. Hanımnur Mercan Herland'in Türkçe Çevirileri: Cinsiyetin Çeviriye Etkisine Yeniden Bakış	**Öğr. Gör. Dr. Serap Durmuş** (Serbest) Çevirmenin Yaşam Savaşı	**Öğr. Gör. Dr. Kamer Öztin** Toni Morrison'un *The Bluest Eye* (1970) Adlı Romanındaki Müzikal Öğelerin Türkçeye Aktarımı
16.55–17.10	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**

28 HAZİRAN 2024, CUMA

SAAT	**ETKİNLİKLER**		
10.00–10.45	**DAVETLİ KONUŞMACI** (E1 SALONU): **Latife Tekin**- Edebiyat ve Çeviri, Soru Cevap Oturumu		
10.45–11.20	**LATİFE TEKİN – CAN YAYINLARI KİTAP İMZA SAATİ**		
11.25–12.40	**SABAH OTURUMU**		
TEMA	**ÇEVİRİ TEKNOLOJİLERİ – YAPAY ZEKÂ**	**ÇEVİRİ EĞİTİMİ**	**TOPLUM ÇEVİRMENLİĞİ**
SALON	**E1** OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Mehmet Şahin	**C201** OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Aytaç Çeltek	**C202** OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Gülden Taner Yavuz
11.25–11.45	**1. Sunum**	**1. Sunum**	**1. Sunum**
	Prof. Dr. Mehmet Şahin Teknoloji Hayranlığı ve Neo-ludistlik Arasında Çevirmenler	**Dr. Öğr. Üyesi Nejla Gezmiş – Merve Nur Çiftçi (Lisans Öğr.)** İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümlerinin Öğretim Programlarının Çevirmen Yeterliliklerini Kapsamında İncelenmesi	**Dr. Öğr. Üyesi Duygu Çurum Duman** Kültürlerarası Aracılık Modeliyle Sunulan Toplum Çevirmenliği Hizmetlerinde Sağlık ve Eğitim Alanındaki Aktörler
11.45–12.05	**2. Sunum**	**2. Sunum**	**2. Sunum**
	Doç. Dr. Onur Özcan	**Öğr. Gör. Büşra Kurt Uçar**	**Dr. Öğr. Üyesi Özgür Bülent Erdoğan**

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

	Avrupa Komisyonu'nun Makine Çeviri Sistemi eTranslation'da Metin Çevirisi	Çağdaş Çeviri Piyasasına Donanımlı Çevirmen Yetiştirmek: Yerelleştirme Dersi için İzlence Önerisi	Türkiye'de Toplum Çevirmenliğinde Süreklilik ve Kopuşlar: İstanbul Sultanbeyli Örneği
12.05–12.25	**3. Sunum**	**3. Sunum**	**3. Sunum**
	Arş. Gör. Paşa Abdullah Bayramoğlu Skopos Kuramının Özelleştirilmiş Çeviri Teknolojilerine Entegrasyonu: SkoposGPT	**Ozan Abat (Yük. Lisans Öğr.) – Doç. Dr. Aytaç Çeltek** Akademik Çeviri Eğitiminde Oyun Çevirisi Dersi: Bir Ders İçeriği Önerisi	**Dr. Öğr. Üyesi Aslı Polat Ulaş** Türkiye'de Toplum Çevirmenliği Odaklı Akademik Çalışmalara Üst Bakış: Mevcut Yaklaşımlar ve Boşluklar
12.25–12.40	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**
14.15–15.30	**ÖĞLEDEN SONRA 1. OTURUM**		
TEMA	**ÇEVİRMEN KİMLİĞİ**	**ÇEVİRİ SOSYOLOJİSİ**	**ÇEVİRİ – ERİŞİLEBİLİRLİK**
SALON	**E1** OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Z. Emine Bogenç Demirel	**C201** OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Olcay Şener Erkırtay	**C202** OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Sezen Arslan
14.15–14.35	**1. Sunum**	**1. Sunum**	**1. Sunum**
	Prof. Dr. Z. Emine Bogenç Demirel – Doç. Dr. Deniz Kurmel Çeviri Pratiğinin/ Çevirmen Kimliğinin Dönüşümü. Farklı Terimlerin Dolaşımı	**Öğr. Gör. Fatma Balta – Doç. Dr. Müge Işıklar Koçak** Antikomünist Bir Kurumsal Çeviri Eyleyicisi: Nebioğlu Yayınevi Örneği	**Doç. Dr. Sezen Arslan** Çeviri Sağlamcılığı Nasıl Etkiler: Eğitim Materyallerinin Çevirisi Üzerine Bir Tartışma
14.35–14.55	**2. Sunum**	**2. Sunum**	**2. Sunum**
	Doç. Dr. Ahu Selin Erkul Yağcı Sait Faik Abasıyanık'ın Çevirmen Kimliği	**Arş. Gör. Sitem İnce – Dr. Öğr. Üyesi Olcay Şener Erkırtay** Türk Edebiyatını Almanca'ya Çevirirken: Yazar, Çevirmen ve Yayıncı Olarak Beatrix Caner ve Yayınevi Literaturca Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme	**Dr. Öğr. Üyesi Duygu Dalaslan** Sesli Betimleme Öğrencilerinin Metin Yazımı Becerilerinin Geliştirilmesine Dair bir Sınıf Çalışması Örneği
14.55–15.15	**3. Sunum**	**3. Sunum**	**3. Sunum**
	Soraya Hosseinzadeh Goshayesh (Doktora Öğr.) – Doç. Dr. Atalay Gündüz	**Arş. Gör. Tuğçe Yılmazer Erendoruk**	**Öğr. Gör. Zeynep Şengel**

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

	Çevirmenin Öz Şarkiyatçı Olarak Portresi	Kültürel Alışverişte Eyleyenlerin Rolü: Ahmed Midhat Efendi ile Madam Gülnar Örneği	Sade Dil ve Kolay Dil Kavramlarının Karşılaştırmalı Analizi: Erişilebilirlik ve Çeviribilim Perspektifi
15.15–15.30	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**
15.55–17.10	**ÖĞLEDEN SONRA 2. OTURUM**		
TEMA	**ÇEVİRİ – TARİHSEL ÇALIŞMALAR**	**ÇEVİRİ – SANATLAR**	**ÇEVİRİ – GÖRSEL-İŞİTSEL MEDYA**
SALON	**E1** OTURUM BAŞKANI: Prof. Dr. Cemal Demircioğlu	**C201** OTURUM BAŞKANI: Dr. Öğr. Üyesi Özgür Çavuşoğlu	**C202** OTURUM BAŞKANI: Doç. Dr. Ayşen Zeynep Oral
15.55–16.15	**1. Sunum**	**1. Sunum**	**1. Sunum**
	Prof. Dr. Cemal Demircioğlu Türkçede "Çevirisoybilimi"ne Doğru: Türkiye Odaklı Tarihsel Çeviri Araştırmalarında Yeni Bir Alan Kurmak	**Dr. Öğr. Üyesi Özgür Çavuşoğlu** Üç Şarkı Çevirisi Örneğiyle Çevirinin Çağdaş Türk Müziğindeki Dönüştürücü Etkisi	**Doç. Dr. Ayşen Zeynep Oral – Arş. Gör. Ahsen Ay** Kozmetik Çevirileri Bağlamında 'Güzellik' Kavramının Kültürlerarası Aktarımı: Bir Vaka Çalışması
16.15–16.35	**2. Sunum**	**2. Sunum**	**2. Sunum**
	Dr. Öğr. Üyesi Sara Bokaie - Dr. Öğr. Üyesi Halise Gülmüş Sırkıntı Çeviribilim Bakış Açısıyla Süreli Yayınlar: *Çocuk Sesi* Dergisi Örneği	**Öğr. Gör. Dr. Meltem Aktaş Doğan** "L'Italiano Per Cucina" Ders Kitabının Mutfak Sanatları Terimleri Açısından İncelenmesi	**Dr. Öğr. Üyesi Aslı Takanay** Gürcüce bir Filmi Rusça ve/ya İngilizceden Çevirmek: *Pokajanie* Filminin Altyazı Çevirilerinin İncelenmesi
16.35–16.55	**3. Sunum**	**3. Sunum**	**3. Sunum**
	Dr. Öğr. Üyesi Umut Can Gökduman Türkiye'de Edebî Çeviri Ödüllerine İlişkin Söylemlerdeki Örüntülerin İzini Sürmek	**Arş. Gör. Mert Moralı** Özdemir Nutku'nun Bertolt Brecht ve Epik Tiyatronun Türkçede Yeniden Yazımındaki Rolü	**Arş. Gör. Aslı Melike Soylu** Reşat Nuri Güntekin'in *Acımak* Romanının Göstergelerarası Çevirileri Üzerine Bir İnceleme
16.55–17.10	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**	**Soru-Cevap**
17.15–18.15	**KAPANIŞ OTURUMU** (E1 SALONU)		
19.30	**GALA YEMEĞİ** (MARQUEZ RESTORAN)		

29 HAZİRAN 2024, CUMARTESİ

10.00–13.00: Rehber eşliğinde Kemeraltı Çarşısı kültür turu

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İÇİNDEKİLER[1]

27 HAZİRAN 2024 15

Didem TUNA Şiddet Göstergeleri Karşısında (Yapay) Çevirmenin Tutumu 16

Sezen ERGİN ZENGİN, **Hilal ERKAZANCI DURMUŞ** Psikoloji Metinlerinde Çeviri Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Temsili 17

Güliz AKÇASOY Feminist ve Anti-feminist Çarpışmalarda Çeviri Alıntıların İşlevi 18

Sabri GÜRSES Edebiyat Çevirisi Eğitimi ve Yeni Çeviri Teknolojileri 19

Aliye GENÇ, **Şule ÇINAR YAĞCI** Özel İsimler Bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi Çevirileri ile Yapay Zekâ Çevirilerinin Karşılaştırılması 20

Burcu TÜRKMEN Gemini ile Şiir Çevirisi Yapabilme İhtimali: Lefevere Perspektifinden Bir Analiz 21

Eda Burcu ÇETİNKAYA, **Atalay GÜNDÜZ** Çeviri ve Alımlama: Dijital Okur Alımlaması ile *Kendine Ait Bir Oda* Çevirisi 22

Neslihan KANSU-YETKİNER, **Ilgın AKTENER** Modernist Romanların Yeniden Çevirilerinde Kitap Kapakları: Çoklu Ortam Metinleri Temelinde Bütünleşik Bir Model Önerisi 23

Firuze Elif ŞAHİN Okurların Gözünden Yeniden Çeviri: Türkiye Bağlamında George Orwell Eserlerinin Yeniden Çevirilerinin Alımlanması 24

Özge BAYRAKTAR ÖZER Türkiye'de Çocuk Dil Aracılığı: Etnik Azınlık Dillerinde Sözlü Çeviri 25

Gamze GÜRLEYEN, **Şeyda ERASLAN KINCAL** Toplum Çevirmenliğinde Etik İlke Algısı: Türkiye Örneği 26

Gülden TANER YAVUZ Toplum Çevirmenliği Eğitiminde Canlandırma Uygulamaları Üzerine Bir Durum Çalışması 27

Sevinç ARI Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Gelişiminde Çevirinin Rolünün Sosyal Sistem Kuramı Bağlamında İncelenmesi 28

Elif ARSLANOĞLU Antiotoriter Çocuk Edebiyatı Yazarının Antiotoriter Çevirmeni 29

Doğa TAŞLI Türkçede *Fareler ve İnsanlar* (Yeniden) Çevirileri Üzerine Karşılaştırmalı bir Analiz 30

Muharrem TOSUN Çeviri Kuramları ve Çeviri Eleştirisi Dersleri Bağlamında Çeviri Eleştirisini Yeniden Yorumlamak 31

Ferit ACAR Dil Hizmetleri Sektörünün Değişimi Doğrultusunda Çevirmen Eğitimini Yeniden Düşünmek 32

[1] Bildiri özetleri Kurultay program akışına göre kronolojik olarak sıralanmıştır.

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Selçuk ERYATMAZ Çeviri Eğitimi Ortamında Teknoloji Temelli Proje Yönetim Uygulamaları 33

Müge IŞIKLAR KOÇAK, **Gülfer TUNALI**, **Jasmin Esin DURANER DİKMEN** Tercümanların Anlatıları: Duygulanım, Empati ve Tarafsızlık Araştırması 34

Zeynep Melissa SEYFİOĞLU Türkçe-İngilizce Dil Çiftinde Simultane Çevirinin Prozodik Özellikleri 35

İrem Ceren DOĞAN Kutsal Kitapların Yapay Dillere Çevirisi: Sebepler ve Yöntemler 36

Dolunay KUMLU Tıp Metinlerinin Çevirilerinde Farklı Yapay Zekâ Araçlarının Kullanımının Araştırılması 37

Cem SEZER Yapay Zekâ ve Çeviribilim: *Baldur's Gate 3* Yerelleştirmesinde Google Gemini ve Chat GPT 3.5 Karşılaştırması 38

Cihan ALAN, **Ayşe Şirin OKYAYUZ** Çeviribilimde Bir Paradigma Olarak Kuir Çeviri/Çevirinin Kuirleştirilmesi 39

Sinem SANCAKTAROĞLU BOZKURT, **Yeşim SÖNMEZ DİNÇKAN** Toplumsal Cinsiyet Ekseninde *Âdem ile Havva'nın Güncesi*'nin Çeviri Yolculuğu 41

Hanımnur MERCAN Herland'in Türkçe Çevirileri: Cinsiyetin Çeviriye Etkisine Yeniden Bakış 42

Gökçen HASTÜRKOĞLU Çevre İçin Çeviri: Yaklaşımlar, Uygulamalar ve Öneriler 43

Zeynep SÜTER GÖRGÜLER, **Fulya MARMARA** Ekoçeviri Odağında Kolektif Anlatıları Yeniden Yazmak: Yaratıcı Kültür ve Çeviri Endüstrilerinden Örnekler 44

Serap DURMUŞ (Serbest) Çevirmenin Yaşam Savaşı.....46

Meral CAMCI ÇAMÇ Çerçevesinde Yazın Metni: *The Man With The Blue Guitar* Örneği 47

Nesrin TEKİN ÇETİN, Ayşe Bilge TOPALOĞLU Chimamanda Ngozi Adichie'nin "The Thing Around Your Neck" Adlı Eserinin Türkçe Çevirisinin Lawrence Venuti'nin Çeviri Stratejileri Bağlamında İncelenmesi 48

Kamer ÖZTİN Toni Morrison'un *The Bluest Eye* (1970) Adlı Romanındaki Müzikal Öğelerin Türkçeye Aktarımı 50

28 HAZİRAN 2024..... 51

Mehmet ŞAHİN Teknoloji Hayranlığı ve Neo-Ludistlik Arasında Çevirmenler 52

Onur ÖZCAN Avrupa Komisyonu'nun Makine Çeviri Sistemi eTranslation'da Metin Çevirisi.....53

Paşa Abdullah BAYRAMOĞLU Skopos Kuramının Özelleştirilmiş Çeviri Teknolojilerine Entegrasyonu: SkoposGPT 54

Nejla GEZMİŞ, Merve Nur ÇİFTÇİ İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümlerinin Öğretim Programlarının Çevirmen Yeterliliklerini Kapsamında İncelenmesi 56

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Büşra KURT UÇAR Çağdaş Çeviri Piyasasına Donanımlı Çevirmen Yetiştirmek: Yerelleştirme Dersi için İzlence Önerisi 58

Aytaç ÇELTEK, **Ozan ABAT** Akademik Çeviri Eğitiminde Oyun Çevirisi Dersi: Bir Ders İçeriği Önerisi 59

Duygu ÇURUM DUMAN Kültürlerarası Aracılık Modeliyle Sunulan Toplum Çevirmenliği Hizmetlerinde Sağlık ve Eğitim Alanındaki Aktörler 60

Özgür Bülent ERDOĞAN Türkiye'de Toplum Çevirmenliğinde Süreklilik ve Kopuşlar: İstanbul Sultanbeyli Örneği.....61

Aslı POLAT ULAŞ Türkiye'de Toplum Çevirmenliği Odaklı Akademik Çalışmalara Üst Bakış: Mevcut Yaklaşımlar ve Boşluklar 62

Z. Emine BOGENÇ DEMİREL, **Deniz KURMEL** Çeviri Pratiğinin/ Çevirmen Kimliğinin Dönüşümü. Farklı Terimlerin Dolaşımı 63

Ahu Selin ERKUL YAĞCI Sait Faik Abasıyanık'ın Çevirmen Kimliği 64

Soraya HOSSEINZADEH GOSHAYESH, **Atalay GÜNDÜZ** Çevirmenin Öz Şarkiyatçı Olarak Portresi ..65

Fatma BALTA, **Müge IŞIKLAR KOÇAK** Antikomünist Bir Kurumsal Çeviri Eyleyicisi: Nebioğlu Yayınevi Örneği.....66

Sitem İNCE, **Olcay ŞENER ERKIRTAY** Türk Edebiyatını Almancaya Çevirirken: Yazar, Çevirmen ve Yayıncı Olarak Beatrix Caner ve Yayınevi Literaturca Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme 67

Tuğçe YILMAZER ERENDORUK Kültürel Alışverişte Eyleyenlerin Rolü: Ahmed Midhat Efendi ile Madam Gülnar Örneği.....68

Sezen ARSLAN Çeviri Sağlamcılığı Nasıl Etkiler: Eğitim Materyallerinin Çevirisi Üzerine Bir Tartışma 69

Duygu DALASLAN Sesli Betimleme Öğrencilerinin Metin Yazımı Becerilerinin Geliştirilmesine Dair bir Sınıf Çalışması Örneği 70

Zeynep ŞENGEL Sade Dil ve Kolay Dil Kavramlarının Karşılaştırmalı Analizi: Erişilebilirlik ve Çeviribilim Perspektifi 71

Cemal DEMİRCİOĞLU Türkçede "Çevirisoybilimi"ne Doğru: Türkiye Odaklı Tarihsel Çeviri Araştırmalarında Yeni Bir Alan Kurmak.....72

Sara BOKAIE, **Halise GÜLMÜŞ SIRKINTI** Çeviribilim Bakış Açısıyla Süreli Yayınlar: *Çocuk Sesi* Dergisi Örneği.....73

Umut Can GÖKDUMAN Türkiye'de Edebî Çeviri Ödüllerine İlişkin Söylemlerdeki Örüntülerin İzini Sürmek 74

Özgür ÇAVUŞOĞLU Üç Şarkı Çevirisi Örneğiyle Çevirinin Çağdaş Türk Müziğindeki Dönüştürücü Etkisi .75

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Meltem AKTAŞ DOĞAN "L'Italiano Per Cucina" Ders Kitabının Mutfak Sanatları Terimleri Açısından İncelenmesi 76

Mert MORALI Özdemir Nutku'nun Bertolt Brecht ve Epik Tiyatronun Türkçede Yeniden Yazımındaki Rolü 77

Ahsen AY, **Ayşen Zeynep ORAL** Kozmetik Çevirileri Bağlamında 'Güzellik' Kavramının Kültürlerarası Aktarımı: Bir Vaka Çalışması 78

Aslı TAKANAY Gürcüce bir Filmi Rusça ve/ya İngilizceden Çevirmek: *Pokajanie* Filminin Altyazı Çevirilerinin İncelenmesi 79

Aslı Melike SOYLU Reşat Nuri Güntekin'in *Acımak* Romanının Göstergelerarası Çevirileri Üzerine Bir İnceleme 80

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

27 HAZİRAN 2024

PERŞEMBE

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Şiddet Göstergeleri Karşısında (Yapay) Çevirmenin Tutumu

Didem TUNA[1]

Öz

Toplumsal cinsiyetçiliğin uzantısı olarak kadın yaşamına dolanan ayrımcılık ve şiddet sarmalı, gerçeklikten kurgusala taşarak yazınsal yapıtlara sızmış ve zaten tüm zaman ve uzamları ele geçirmişken çevrilerek farklı kültürel versiyonlarıyla tekrar tekrar yayılmıştır. Yazınsal yapıttaki eşitsizlik temsillerini inşa eden göstergeler, aşırı sıradanlaştırma nedeniyle birçok durumda yadırganmayacak hatta fark edilmeyecek derecede akışla bütünleşmiştir. Öte yandan, feminist eleştirinin olguya ve kurguya tam yöneltilmemiş olduğu evvel zamanlarda kaleme alınan kimi yazınsal yapıtlarda günümüzde göreceli olarak örtükleşmiş şiddet göstergeleri yönünden bariz bir aleniyet söz konusudur. Amerikalı yazar O. Henry'nin "A Harlem Tragedy" adlı öyküsü, fiziksel şiddete maruz kalmanın kadın karakterlerce açıkça normalleştirildiği hatta gıpta ve kıvanç meselesi olarak işlendiği bir uçta yer almaktadır. Diğer yandan, sessiz muamele, yoksunlaştırma, hizmetkârlaştırma ve muhtaçlaştırma gibi farklı şiddet türleri öyküye sık aralıklarla serpiştirilmiştir. Bunların yanı sıra, kadın karakterin bir diğer kadın karaktere kendi yaşadığı travmayı yaşatma çabası üzerinden kadının kadına kırdırılması ve kadının kıskançlıkla etiketlemesi gibi klişeler de öyküde yeniden üretilmektedir. Öykü, şiddet güzellemesi yapan cinsiyetçi yapısına rağmen Türkçeye birçok kez çevrilerek Türkiye'de O. Henry öykülerinden oluşturulan seçkilerde sıkça yer almıştır. Bu çalışmada öyküde yer alan ayrımcılık ve şiddet göstergelerinin Türkçeye aktarılma şekilleri, yayınlanmış çevirilerin yanı sıra DeepL Pro ile elde edilen çeviriler üzerinden incelenmekte ve söz konusu göstergeler karşısından insan çevirmenin tutumu yapay çevirmenin tutumuyla karşılaştırılmaktadır. Öte yandan, kaynak metindeki şiddet göstergelerinin yanı sıra bağlamın tamamlayıcısı olan hakaret söylemlerinin ve Harlem ağzının erek metinlere yansıtılma durumları, aşırı yorum/pekiştirme ya da eksik yorum/sönümlendirme gibi neden-sonuç ilişkiselliği üzerinden tartışılmakta ve çeviri sonrası düzeltme gereksiniminin insan ya da yapay çevirmen faktörüne göre ne derece değişkenlik gösterebileceği değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: feminist eleştiri, çeviri göstergebilimi, insan çevirmen, yapay çevirmen, çeviri sonrası düzeltme

[1] Prof. Dr., İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Psikoloji Metinlerinde Çeviri Yoluyla Toplumsal Cinsiyet Temsili

Sezen ERGİN ZENGİN[1]

Hilal ERKAZANCI DURMUŞ[2]

Öz

Bu çalışma bir şair, psikolog ve kadın hareketinin önde gelen isimlerinden olan Marion Woodman'in (1990) The Ravaged Bridegroom adlı kitabının Türkçe çevirisini konu almaktadır. Jungiyen psikoloji ışığında kadın ve erkekte erillik konusuna odaklanan kitabın *Yaralı Damat* (2024) başlıklı çevirisinde ön plana çıkan en önemli unsur Jungiyen psikoloji eğitimleri alan ve bu alanda çeviriler yapan çevirmen Özgür Ertana'nın çeviriye ilişkin kararlarıdır. Toplumsal cinsiyet çalışmalarında önemli bir eser olarak anılan kitabın çevirisi, feminist çeviri çalışmaları kapsamında değerlendirilerek çevirmenin profesyonel habitusunun çeviri üzerindeki etkisi incelenecektir.

Toplumsal cinsiyet temsili, feminist psikoloji metinlerinin çevirisinde önemli bir rol oynamakta ve bu metinlerin erek kültürde alımlanmasını etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet rol ve kimliklerinin bir toplumdan diğerine farklılık gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda çevirmen kararlarının ataerkilliğin yeniden üretilmesinde ya da ortadan kaldırılmasında oynadığı kilit rol ortaya çıkmaktadır. Çeviribilim alanına baktığımızda 1990'lı yıllardan bu yana toplumsal cinsiyet, çeviri ve feminizm kesişiminde birçok çalışma ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalarda cinsiyetin toplumsal ve politik olarak kurgulanan bir olgu olduğu ve çevirmenin feminist bir farkındalık geliştirmesi ile birlikte cinsiyet kurgusuna müdahale edebileceği ortaya çıkmıştır (Castro ve Olga 2018). *Yaralı Damat*, bu bakış açısı ile kaynak metin seçiminden çeviride uygulanan stratejilere uzanan bir çerçevede incelenecektir. Çalışmada ayrıca psikoloji metinleri çevirisinde ortaya çıkan zorluklara da değinilerek belirli psikoloji kavramlarının Türkçe çeviride nasıl yer bulduğu ve/veya Türk okura nasıl tanıtıldığı ele alınacaktır. Çalışmanın sonunda *Yaralı Damat* örneği ışığında psikoloji metinleri ve toplumsal cinsiyet kesişimine çeviribilim perspektifinden genel bir bakış açısı ile bakılarak sonuçlar çıkarılacaktır.

Anahtar Sözcükler: psikoloji, toplumsal cinsiyet, çeviri, profesyonel habitus

Kaynakça

Castro, Olga, and Emek Ergun. 2018."Translation and Feminism." In *The Routledge Handbook of Translation and Politics*, edited by Jon Evans and Fruela Fernandez, 125-143. London: Routledge.

Woodman, Marian. 1990. *The Ravaged Bridegroom*. Toronto: Inner City Books.

Woodman, Marian. 2024. *Yaralı Damat*. İstanbul: Timaş Yayınları

[1] Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Feminist ve Anti-feminist Çarpışmalarda Çeviri Alıntıların İşlevi

Güliz AKÇASOY[1]

Öz

Türkiye'de 1980 sonrası gelişen yeni feminist hareket mevcut kadın anlatılarını "yeniden çerçevelemek" (Baker, 2006) amacıyla feminist bir epistemoloji, dil ve söylem oluşturmayı hedeflemiştir. Bu yeni epistemoloji en pratik bir biçimde yabancı kaynaklardan yapılan çevirilerle, gerek tam metin çevirileri gerek süreli yayınlarda yer verilen makale çevirileriyle, sağlanabilirdi. Fakat 1980'lerin feminist süreli yayınları üzerine yaptığım bibliyografik incelemeler gösterdi ki feminist teorinin ve politikanın aktarımında geleneksel çeviri anlayışının yanı sıra alıntı yöntemi de sıkça tercih edilmişti. Bu sunumda alıntıları ve hatta daha örtük bir alıntı yöntemi olan imaları çeviri olarak ele alacağım. 1980'lerden başlayarak 1990'lara uzanan bir süreçte, Türkiye'de farklı feminist odaklar ile anti-feminist yaklaşımlar arasında anlatı düzeyinde cereyan eden çarpışmaların bir panoramasını sunacağım. Türkiye'de geleneksel solun 'kadın sorunu' ve 'feminist mücadele' konularında takındığı anti-feminist tutumlara sosyalist feministlerin çeviri alıntılarla verdikleri yanıtlardan, radikal feminizmin 'yeni kadın kimlikleri' arayışının İslami alıntılarla çerçevelenmesine dek geniş bir yelpazede ortaya çıkan ilişkilenmeleri ve çeviri alıntısallığın burada sahip olduğu işlevi ve etkiyi göstermeyi hedefliyorum.

Anahtar Kelimeler: feminist teori, politika, anti-feminizm, çeviri, alıntı, dergi

Kaynakça

Baker, M. (2006). *Translation and Conflict: A Narrative Account*. Routledge.

[1] Arş. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Edebiyat Çevirisi Eğitimi ve Yeni Çeviri Teknolojileri

Sabri GÜRSES[1]

Öz

Çevirmenlerin bireysel özelliklerini en görünür şekilde sergileyebildikleri alanlardan biri de edebiyat çevirisidir. Tarih içinde gelişen edebiyat örnekleriyle birlikte çeviri türleri de çeşitlenmiş ve çevirmenlik mesleğini geliştirmiştir. Geçmişte edebiyat çevirmenliği teknolojinin etkisinden görece uzak kalabilen ya da bu etkiyi dengeli bir şekilde kullanabilen bir alandı, fakat yeni yazılımsal teknolojilerin ve yapay zekanın hızlı gelişimi bu çalışma alanını aşırı etkilemektedir. Bu çalışmada öne çıkan bazı örnekler çerçevesinde edebiyat çevirisinin güncel ve olası sorunları ele alınacaktır. Çevirinin yeni olanaklarını değerlendirmek için Joyce'un *Ulysses* adlı eserinin yeni teknolojilerle insansız çevrilip çevrilemeyeceği sorusu ele alınacak; çeviri piyasasında örnekleri görülen takma isimli edebi makine çevirmenleri üzerinden yeni koşullarda çeviri etiği ve mülkiyeti konusu değerlendirilecek; gerçek çevirmenlerin üsluplarını koruyan edebi çeviri makinesi yapmaya yönelik bir proje çerçevesinde yeni dönemde çeviri üslubunun nasıl şekilleneceği ele alınacak; bütün bunların ışığında çeviri öğrencilerinin edebi çeviri için nasıl bir eğitim alması gerektiği yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: edebiyat, çeviri teknolojileri, yapay zekâ, üslup, çeviri eğitimi

[1] Çeviribilim Yayınları kurucusu; Doktora Sonrası Araştırmacı, Boğaziçi Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Özel İsimler Bağlamında Erken Cumhuriyet Dönemi Çevirileri ile Yapay Zekâ Çevirilerinin Karşılaştırılması

Aliye GENÇ[1]

Şule ÇINAR YAĞCI[2]

Öz

Teknolojik gelişmeler doğrultusunda gelinen son noktada yapay zekâ araçlarının yaşamın her alanında kendine çalışma alanı yaratabildiği, çeviri alanının ise bu gelişmelerden en çok etkilenen alanlardan biri olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu bağlamda insan çevirmen ile makine çevirmen üzerine yapılan çalışmalar alan yazında yerini alırken bir taraftan da teknolojinin sunduğu imkanların çeviribilim alanındaki geçerliliği ve güvenirliği tartışmaların odağını oluşturmaktadır. Bu araştırmanın çıkış noktasını Yazıcı'nın ilk yazınsal çevirilerdeki başarıyı, Cumhuriyet dönemi yazarlarının siyasal ve ekonomik anlamda çöküşe karşın gerçekte çok renkli, hoşgörülü kültürel mozaiğe sahip bir imparatorluğun iniş ve çıkışlarından edinilen yaşam deneyiminin sağladığı geniş ölçekli bakış açısı ile ilişkilendirdiğine dair görüşleri (2007, s.7) oluşturmuştur. Bu araştırma problemi ile Tercüme Bürosunun gerçekleştirdiği çeviri faaliyetleri ile son yıllarda çeviri faaliyetlerinin gündemini oluşturan yapay zekâ ChatGPT dil modeli arasında bir karşılaştırma yapmak, hem teknolojinin alana kazandırdıklarını tespit etmek hem de sunulan ücretli ve ücretsiz yazılım karşılaştırması ile teknolojinin sunmuş olduğu imkanların boyutlarını aşamalı olarak gözler önüne sermek amaçlanmıştır. Bu çalışmada erken Cumhuriyet dönemi çevirmenlerinden Sabahattin Eyüpoğlu, Yaşar Nabi Nayır ve Sabri Esat Siyavuşgil çevirileri ile aynı eser ve aynı metinlerin ChatGPT 3.5 ve ChatGPT 4.0 versiyonlarındaki çevirileri karşılaştırılmıştır. Çalışmada özel isim çevirileri ele alınmış, özel isimlerin Türkçeye aktarılış şekli incelenmiştir. Davies'in (2003) kültürel ögeler ve özel isim çevirileri ile ilgili görüşleri doğrultusunda çevirmen kararları saptanmıştır. Çeviri stratejileri Aixela'nın (1996) kültürel ögelerin çevirisi için önerdiği sınıflandırma kapsamında değerlendirilmiştir. İnsan ve makine çevirmenler ile iki adet makine çevirisi de kendi içerisindeki benzerlik ve farklılıklar doğrultusunda incelenmiştir. Yapılan incelemeler neticesinde insan çevirmenlerin özel isim çevirilerinde ekleme stratejisi bağlamında dipnot kullanımlarıyla erek dil okuyucusunda anlamı destekler nitelikte bir çaba içerisinde bulundukları, yapay zekâ araçlarının ise muhafaza ve ortografik uyarlama stratejileri doğrultusunda veriler sunduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: erken dönem Cumhuriyet dönemi çevirmenleri, özel isim çevirileri, yapay zekâ çevirileri

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Gazi Üniversitesi, Fransız Dili Eğitimi Bölümü
[2] Öğr. Görevlisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Gemini ile Şiir Çevirisi Yapabilme İhtimali: Lefevere Perspektifinden Bir Analiz

Burcu TÜRKMEN[1]

Öz

Günümüzde insanlar pek çok disiplinde donanım veya yazılım olan teknolojik ürünleri kullanmaktadırlar. Teknolojik ürünlerin en popülerleri arasında yapay zekâ ürünleri yer alıyor. Yapay zekânın pek çok disiplini ve mesleği etkilemesinin yanı sıra makine çevirisinde de kullanılıyor olması çeviri eğitimini ve çevirmenlik mesleğini de elbette etkiliyor. Yapay zekânın çeviri teknolojilerindeki temsilcisi olarak son dönemde popülerlik kazanan, Google ürünü olan ve daha önce Bard ismiyle kullanıma sunulan, Gemini bu araştırmada araştırma aracı olarak seçilmiştir. Analiz edilecek metin türü olarak Sabahattin Ali'nin Türkçe *Çocuklar Gibi* şiiri seçilmiştir. Makine çevirisinde pek çok metin türü kaliteli çıktılar sunsa da edebi metin türlerinin duygu, anlam ve ritim açısından yetersiz olduğu bir gerçektir. Bu araştırmada birçok disiplinde başarılı olduğunu iddialı bir şekilde duyuran Gemini'nin çeviri performansını edebi bir metin türü olan şiir üzerinde değerlendirmek amaçlanmaktadır. Araştırmanın kuramsal altyapısını André Lefevere'in (1975) şiir çevirisi stratejileri oluşturmaktadır. Araştırma aşamaları şu şekildedir: Adım I: Gemini ile şiir çeviri süreci hakkında röportaj yapmak; Adım II: Seçilen şiirin Gemini ile anlamsal ve estetik kaygılar çerçevesinde çevirmesi, Adım III: Lefevere'in stratejilerine dayalı olarak çevrilen ve son biçimlemesi yapılan şiirin nihai çıktısının değerlendirilmesi; Adım IV: Yapay zekânın edebi çeviride, özellikle de şiir çevirilerinde kullanılabilirliğinin değerlendirilmesi; Adım V: Şiir çevirisinde yapay zekâ kullanımı ile ders modeli oluşturma. Sonuç olarak, Gemini ile yapılan röportajın ve çevirinin betimsel ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Gemini yapay zekâ aracının şiir çevirisinde yeterli ve yetersiz yönleri değerlendirilerek şiir çevirisine yönelik bir ders modeli sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Gemini, Lefevere, şiir çevirisi, yapay zekâ, çeviri eğitimi

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çeviri ve Alımlama: Dijital Okur Alımlaması ile *Kendine Ait Bir Oda* Çevirisi

Eda Burcu ÇETİNKAYA[1]

Atalay GÜNDÜZ[2]

Öz

Edebi çalışmalarda alımlama teriminin ilk olarak ortaya çıkışı 1960 yıllarında görülmektedir. Alımlama veya okur alımlaması şeklinde ifade edilen kavram metnin anlamını çözümlemede, sorumluluğu ve merkezi rolü yazar ile metnin kendisinden alarak asıl etkili birimi okuyucu kılmaktadır. İlerleyen yıllarda alımlama terimi evrilerek farklı disiplinlerde ve bağlamlarda (örneğin televizyon sektörü ve edebi metinler) işlevsellik sağlamıştır; alımlama ya da okur alımlaması pratiklerinin yürütüldüğü çalışmalar içine teknolojiyi, bilişim araçlarını da katmasıyla dijital alımlama uygulamaları şeklinde de ifade edildiği gözlemlenmektedir. Zaman içinde çeşitli alanlarda kullanımı tespit edilen dijital alımlama ve okur alımlaması nihayetinde Çeviribilim alanında da etkisini göstermiştir. Okurların çevrimiçi yanıtlarına dayanarak gerçekleştirilen dijital okur alımlamasının yardımı ile bir yandan çeviri metin hakkında veri pratik bir şekilde toplanırken, öte yandan yazarın niyeti, rolü ve çeviri metinlerle yürütülen aktarım gözlenebilmektedir. Mevcut çalışmanın amacı, alımlama, okur alımlaması, dijital okur alımlaması ifadelerini içinde barındıran ve beşeri bilimlere teknolojik bir işlev katan dijital beşeri bilim kavramının Çeviribilim alanındaki uygulamalarını, Çeviribilim alanına getirdiği katkıları incelemek ve tartışmaktır. Bu bağlamda, alımlama kuramı, dijital beşeri bilimler ve Çeviribilim ile ilişkileri tartışılacak; dijital beşeri bilimler ile Çeviribilim alanında örtüşen çalışmalara bir bakış sağlanacaktır. Örnek olay analizi olarak ise Virginia Woolf'un *Kendine Ait Bir Oda* isimli eserinin Türkçe çevirisi, çevrimiçi okur yanıtları ve dijital araçlardan yararlanarak irdelenecektir. Örnek olay analizinde Virginia Woolf'un Türkçe çevirisi *Kendine Ait Bir Oda* üzerine yapılmış çevrimiçi okur yorumlarına erişim sağlanacak, Ekşi Sözlük ve 1000 Kitap platformlarında yer alan *Kendine Ait Bir Oda*'nın Türkçe çevirisine ilişkin girdiler Python programlama dili kullanılarak web kazıma tekniği ile elde edilecek ve böylece okur odaklı öne çıkan temalar belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: çeviri alımlaması, dijital beşeri bilimler, dijital okur alımlaması, web kazıma

[1] Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Çeviribilim Programı; İngilizce Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı
[2] Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Modernist Romanların Yeniden Çevirilerinde Kitap Kapakları: Çoklu Ortam Metinleri Temelinde Bütünleşik Bir Model Önerisi

Neslihan KANSU-YETKİNER[1]

Ilgın AKTENER[2]

Öz

Bir Tübitak 1001 projesinin parçası olan bu çalışmada, ahlaki nedenlerle kaynak kültürde yasaklanan, toplatılan, sansüre uğrayan, hakkında hukuki işlemler yapılan İngiliz/Amerikan modernist eserlerin Türk hedef kitlesine sunumu sorunsallaştırılarak bu eserlerin erek Türk kültürüne takdiminde kullanılan görsel ve metinsel iç yanmetinlerin çözümlenmesine ilişkin bir model önerisi sunulmaktadır. Eserlerin daha önce müstehcenlik davaları, toplatılma vb. gibi yasal sorun ve sansür türlerine maruz kalması ve aynı modernist eserin (yeniden) çevirilerinde farklı görsel veya metinsel yanmetinlerin yer alması temelinde toplam 71 Türkçe (yeniden) çevirisi olan 14 İngiliz/Amerikan eser projenin bütüncesine dâhil edilmiştir. Bu çalışmada proje kapsamında geliştirilen, Halliday'in Dizgeci İşlevsel Dilbilgisi Modeli, Kress ve van Leeuwen'ın çoklu ortam yaklaşımını Thompson'ın beşli ideolojik modeli ile birleştiren üçlü bütünleşik bir model önerisi doğrultusunda projenin bütüncesine dâhil olan modernist eserlerin Türkçe çevirilerinin 58 önkapağındaki görsellerden, eserlerin Türk kültürüne tanıtımında rol oynayan dinamikleri incelemek üzere örnekler irdelenmektedir. Sonuç olarak, yukarıda belirtilen bütünleşik modelin görsel metinlere uygulanmasının, anlam yüklemeleri ve görsel ögeler arasında daha dolaylı ve anlamsal olarak bilinçi bir ilişki olduğunu gösterip söylemsel anlambilimin arabulucu boyutunu gün yüzüne çıkardığı ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: yanmetinler, modernist edebiyat, dizgeci işlevsel dilbilgisi, görsel dilbilgisi, Thompson'ın beşli ideolojik modeli

Kaynakça

Halliday, M. A. K. (1994). *An Introduction to Functional Grammar* (2. bs.). Londra: Edward Arnold.

Halliday, M. A. K. ve Matthiessen, C. M. (2004). *An Introduction to Functional Grammar* (3. bs.). Londra: Oxford University Press.

Kress, G. R., Van Leeuwen, T. (2006). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. Londra; New York: Routledge.

Thompson, J.B. (1990). *Ideology and Modern Culture: Critical Social Theory in the Era of Mass Communication* (1. bs.). Cambridge: Polity Press.

[1] Prof. Dr., İzmir Ekonomi Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Doç. Dr., İzmir Ekonomi Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Okurların Gözünden Yeniden Çeviri: Türkiye Bağlamında George Orwell Eserlerinin Yeniden Çevirilerinin Alımlanması

Firuze Elif ŞAHİN[1]

Öz

Bu çalışma, Ocak 2021'de telif hakkı sona eren George Orwell'in eserlerinin Türkiye'deki yeniden çevirilerinde yaşanan patlamanın okurlar tarafından nasıl alımlandığına odaklanmaktadır. Çeviri edebiyatının mevcut durumunda, yeniden çeviriler, aşamalı bir gelişim ve "mükemmel çeviri" (Berman, 1990) elde etme çabasından ziyade, piyasadaki arz ve talep ile okurların alımlama ve eleştirileri tarafından belirlenmektedir. Bu çalışmaya göre, son yıllarda yeniden çeviriyi tetikleyen unsur sosyo-kültürel olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışma, yeniden çevirilerin bir ihtiyaca ya da hatalı bir ilk çeviriye cevap vermekten ziyade, erek kültürdeki farklı okuyucu gruplarının ya da başka bir deyişle "yorumlayıcı toplulukların" (Fish, 1998) taleplerini karşılamaya yönelik olduğunu öne sürmektedir. Bu amaçla, George Orwell ve ünlü eseri 1984'ün Türkiye bağlamındaki konumunu anlamak için 1984'e atıfta bulunan haberler, bloglar, köşe yazıları ve akademik çalışmalar taranmış ve çalışmada örneklenmiştir. Ardından, romanın 2021 öncesi ve sonrasında Türkiye'de yayımlanan tüm çevirilerinin (2021 öncesi 7, sonrası 75) bibliyografik incelemesi yapılmıştır. Bu çalışma, okurların Orwell ve romanlarına ilişkin "beklenti ufku" (Jauss, 1982) hakkında bir yol haritası çizmemizi sağlamıştır. Çalışmanın odağı olan okuyucu yorumları için iki internet sitesinden (Ekşi Sözlük ve Kayıp Rıhtım) toplanan girdiler grafik halinde sunulmuştur. Bu yorumlar araştırmacı tarafından yeniden çeviri eylemini değerlendirdikleri temalara, eleştirilerine ve beklentilerine göre kategorize edilmiştir (yayınevi, çevirmen, metin dışı öğeler, fiyat, yazar). Okuyucuların yeniden çeviri eylemine olan yaklaşımının ve beklentilerinin şekillenmesinde öne çıkan faktörlerin, zihinlerindeki çeviri kalitesine ve çeviri farkındalıklarına etkisinin önemi Bourdieu'nün çeviri sosyolojisine entegre edilen kavramları (habitus, capital, field) ve Alımlama Teorisi ışığında tartışılmıştır. Sonuç olarak araştırmacı, yeniden çeviri fenomeninin 21. yüzyılda kapsamının genişlediğine ve bu eylemin sosyolojik tetikleyicilerine dikkat çekmiştir. Ayrıca Türk okuyucuların çeviriden beklentileri hakkında fikir sahibi olunmuş, gelecekteki akademik çalışmalar ve yeniden çeviri eylemi için faydalı olabilecek bir alımlama süreci örneklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: yeniden çeviri, alımlama, çeviri sosyolojisi, George Orwell, okuyucu yorumları

[1] Arş. Gör., Yeditepe Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Türkiye'de Çocuk Dil Aracılığı: Etnik Azınlık Dillerinde Sözlü Çeviri

Özge BAYRAKTAR ÖZER[1]

Öz

Bir ulus-devlet olarak Türkiye'de benimsenen tek dil politikası, resmi dil Türkçeyi kamusal alanda egemen hale getirirken, çokdilli ve çokkültürlü Türk toplum yapısında yerel azınlık dillerinin kullanımını kişisel alanlarla sınırlamıştır. Bu durumda, Türkçede dil yetkinliği olmayan aile üyeleri adına, Türkçe ile yerel azınlık dili arasındaki iletişimi sağlama rolünü çoğunlukla azınlık ailelerindeki iki dilli çocuklar üstlenmektedir. Öncelikle aile büyükleri ve toplulukları için sözlü çeviri yapan bu çocuklar yalnızca dil değil, kültür aktarımında da üstlendikleri sosyal iletişim sorumluluğu sebebiyle "çocuk dil aracıları" olarak adlandırılmaktadır. Çocuk Dil Aracılığı (Child Language Brokering) özellikle Türkiye'nin resmi dil politikası ve toplum yapısı dikkate alındığında sözlü çeviri araştırmalarında önemli bir yere sahip olması beklenen, ancak ulusal alanyazında yeterince araştırılmamış bir olgudur. Uluslararası Çocuk Dil Aracılığı araştırmaları ise odağını çoğunlukla mülteci ve göçmen ailelerdeki çocuk çevirmenlerde tutmaktadır. Bu çalışma, uluslararası alanyazından farklı olarak, Çocuk Dil Aracılığı olgusunun temel odak noktasını yerel etnik azınlıklar bağlamına çekmektedir. Bu kapsamda, çalışmanın temel amacı Türkiye'de etnik azınlık gruplarında aile üyeleri için dil ve kültür aracılığı yapan çocuk dil aracılarının gerçekleştirdiği sözlü çeviri faaliyetinin kapsamını belirlemektir. Bu doğrultuda, yarı yapılandırılmış yüzyüze görüşme yöntemi kullanılarak, Türkiye'deki üç farklı etnik azınlık grubunda Çocuk Dil Aracılığı faaliyetleri bir vaka analizi olarak incelenmiştir. Elde edilen nitel verilerin mülteci, göçmen ve yerel etnik azınlıklar arasındaki Çocuk Dil Aracılığının karşılaştırılmasına ve aracılık uygulamalarının farklı sosyo-kültürel bağlamlarda anlaşılmasına katkıda bulunması hedeflenmektedir. Son olarak, çalışmada Türkiye bağlamında Çocuk Dil Aracılığı olgusunun mevcut ve gelecekteki araştırma yönleri tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: dil aracılığı, çocuk dil aracıları, sözlü çeviri, yerel etnik azınlıklar, azınlık dilleri

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Atılım Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Toplum Çevirmenliğinde Etik İlke Algısı: Türkiye Örneği

Gamze GÜRLEYEN[1]

Şeyda ERASLAN KINCAL[2]

Öz

Küreselleşme ve iletişim ihtiyacındaki artışla birlikte, bireylerin günlük ve bürokratik faaliyetlerini yürütebilmesi amacıyla mahkeme, hastane ve göçmenlik bürosu gibi kamu kurumlarında, iletişimde aracı rol üstlenen toplum çevirmenlerine duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Bahsedilen ortamların bireyin hayatındaki kritik önemi düşünüldüğünde, toplum çevirmenlerinin kaliteli çeviri süreci yönetimi şüphesiz ki sağlam temellere dayalı etik ilkelere bağlı olmalıdır. Bu çalışmada, Türkiye'de toplum çevirmenliğinin profesyonel çevirmenler tarafından sergilendiği ortamlarda "etik ilke algısı", Andrew Chesterman'ın (1993) yazılı çeviri alanında belirlediği "mesleki normlar" ve "beklenti normları" sözlü çeviri alanına uyarlanarak değerlendirilecektir. Profesyonellerin etik ilke algısını ve bu algının normatif çerçevesini incelemek üzere, çalışmada fenomenolojik bir yaklaşım benimsenmiş ve 12 toplum çevirmeni ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yürütülmüştür. Çalışmada, Türkiye'de toplum çevirmenliği alanında beklenti normlarının danışan ve işveren gibi farklı aktörlerce belirlendiği ve beklenti normlarının mesleki normları şekillendirdiği tespit edilmiştir. Resmî çerçevede mevcut olmayan etik ilkelerin çevirmen algısı çerçevesinde değerlendirilmesi sonucu, bu algıyı beklenti normlarının yönlendirdiği ortaya konmuştur. Ayrıca, baskın beklenti normlarının süreç içindeki çevirmen rolünü de etkileyip değiştirdiği; yaygın anlayışın da ötesinde aktif bir rol benimsenmesine yol açtığı belirlenmiştir. Genel olarak, çevirmenler süreç yönetimini sağlamak adına beklentilere uyma gereksinimi hissettiklerini ve bunun da alanda yerleşik bir etik ilke yapısının olmamasından kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Sonuç olarak, Türkiye'de toplum çevirmenliği mesleğini destekleyecek organ, yasal temel ve denetim merkezi eksikliği ile çevirmen dışındaki aktörlerin zayıf farkındalık ve bilgi düzeyi, çevirmen rolü ve etik ilke algısı üzerindeki temel etkenler olmuştur. Çevirmenlerin bakış açısından hareketle, alanda güçlü bir denetim yapısına, mesleki statünün güçlendirilmesine, hak ve sorumlulukların net bir çerçevede belirlenmesine ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmanın, süreç yönetici bir rol üstlenen çevirmenin etik ilke algısını ve alanda hüküm süren normatif yapıyı anlamaya katkı sağladığı düşünülmekle birlikte, etik ilke farkındalığına ve mesleki statünün güçlendirilmesine yönelik gelecek çalışmalara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: toplum çevirmenliği, etik ilkeler, mesleki normlar, beklenti normları, çevirmen statüsü

[1] Öğr. Görevlisi, Yeditepe Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü
[2] Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Toplum Çevirmenliği Eğitiminde Canlandırma Uygulamaları Üzerine Bir Durum Çalışması

Gülden TANER YAVUZ[1]

Öz

Bu çalışma, toplum çevirmenliği eğitiminde canlandırma yöntemlerinin etkinliğini ve eğitim sürecine katkılarını nitel bir durum çalışması yoluyla araştırmayı ve senaryo ve canlandırma temelinde yapılandırmacı bir eğitim modeli örneği paylaşmayı hedeflemektedir. Toplum çevirmenleri temel olarak sağlık, hukuk, sosyal hizmetler gibi farklı alanlarda iletişime ve kültürel farklılıkların yönetilmesine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, çevirmenlerin mesleki yeterliliklerini artırmak için gerçekçi ve pratik eğitim yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Simülasyon, rol canlandırma, senaryo örnekleri ve durum özetleri üzerinden çevirmenlerin konu ile ilgili yansıtıcı düşünme ve alana özgü dil kullanım becerilerine yönelik alıştırmalar yapılması, sözlü çevirmenlerin ve özellikle de toplum çevirmenlerinin eğitiminde sıkça başvurulan etkin bir yöntem olarak çevirmen adaylarının gerçek hayatta karşılaşabilecekleri senaryoları deneyimlemelerine olanak tanır (cf. Angelelli, 2004; Hale, 2007; Pöchacker, 2001). Aynı zamanda, ulusal çevirmen standartları belgelerinde canlandırma ve senaryo uygulamalarına, çevirmenlerin yeterliğe yönelik performans değerlendirmesi aracı olarak yer verilmektedir. Çalışmada, üniversite düzeyinde çevirmenlik eğitimi gören öğrencilerin aldığı Toplum Çevirmenliği dersi sırasında kullanılan canlandırma uygulamalarının, çevirmen adaylarının beceri gelişimine olan etkisi değerlendirilmiştir. Etik kurallar çerçevesinde gönüllü katılımcılar ile ders kapsamında gerçekleştirilen bu çalışma için 10 çevirmen adayından toplanan nitel veriler kullanılmıştır. Çevirmenler önce senaryolar, daha sonra diyaloglar üzerinde inceleme ve yansıtıcı düşünme uygulamaları yapmış, daha sonra kendi durum senaryoları ve çiftdilli diyaloglarını geliştirmişlerdir. Katılımcılardan toplanan veriler açık uçlu anketler, ders kapsamında hazırlanan yansıtıcı raporlar ve yapılandırılmış sözlü görüşmeler yoluyla elde edilmiştir. Eğitimin her basamağında öğrencilerden süreç üzerine görüşleri ve önerileri alınmıştır. Bulgular, yansıtıcı düşünme ve canlandırma uygulamalarının yapılandırmacı ilerleyen bir süreç içerisinde kullanılmasının, çevirmen adaylarının dil becerileri, kültürel farkındalıkları ve profesyonel etik konularındaki bilgileri yanında özellikle alana özgü terminoloji edinimi ile terim çalışması ve araştırma becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Sonuç olarak, bu çalışma, canlandırma uygulamalarının toplum çevirmenliği eğitiminde nasıl bir çerçevede kullanılabileceğinin yanı sıra etik düşünme ve mesleki becerileri geliştirme açısından etkinliğini ortaya koyarak alanyazın ve uygulamaya katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: toplum çevirmenliği eğitimi, canlandırma uygulamaları, nitel durum çalışması

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çocuk ve Gençlik Edebiyatının Gelişiminde Çevirinin Rolünün Sosyal Sistem Kuramı Bağlamında İncelenmesi

Sevinç ARI[1]

Öz

Türkiye'de Çocuk ve Gençlik Edebiyatı alanı, başlangıcında çevirilerle ortaya çıkmıştır. Yakın zamana kadar, bir çeviri çocuk edebiyatı alanının varlığından söz edilmiştir. Önceleri neredeyse tamamı çeviri yoluyla gerçekleşen çocuk edebiyatı alanı, devamında özgün yayınların payının büyük oranda artmasıyla, özgün bir alana dönüşme yolunda ilerlemiştir. Bu anlamda çeviri çocuk edebiyatı varlığını ve gelişimini çevirilere borçludur. Türkiye'de çocuk edebiyatının tarihsel gelişimi, bir sosyal sistemin oluşum koşullarına uygun seyretmiştir. Önceleri sistem içerisinde çevirilerin çokluğu, sistemin bir zayıflığı gibi yorumlanmıştır. Ancak bir sosyal sistemin kendi autopoietikliğini gerçekleştirmek için başka sosyal sistemlerle iletişime geçmesi ve bu sayede kendi özgün yapısını kurabilmesi sosyal sistemlerin doğal gerçekliği olarak kabul edilir. Bu bağlamda Türkiye'de çocuk ve gençlik edebiyatının gelişiminde çevirilerin katkısının başlangıcında çok fazla olmakla birlikte, yıllar içerisinde çevirilerin azalma eğilimine girmesi, sosyal bir sistemin doğal işleyişine uygundur. Konumuz bağlamında çeviri çocuk edebiyatı sisteminin autopoietikliği, alanın dinamikliği ve devamlılığıyla ilgilidir. Sistemin autopoietikliği devamlı olarak çevreyle veya başka sistemlerle etkileşimi devam etmesiyle mümkün olur. Bunun anlamı, çeviri çocuk ve gençlik edebiyatı sektörünün her ne kadar kendi kendini üretmeyi başarsa bilse bile, çeviriyle beslenmeye devam etmesi gerektiğidir. Çeviri çocuk edebiyatının özgünlüğü, çevirilerin alan içerisindeki paylarının belli bir ölçüde devam etmesinde gerçekleşebilir. Aksi takdirde sistem çevresiyle iletişim kurmadığında küçülür ve autopoietikliğini zamanla kaybedebilir. Çocuk ve gençlik edebiyatı alanında çevirilerin payının gözlemlenmesi, alanın kendi gelişim çizgisini ne oranda tamamladığını ortaya koyacaktır. Bu araştırmada çocuk ve gençlik edebiyatı alanında on yıllık bir zaman diliminde basılan kitaplarda, çevirilerinin payı araştırılarak, alanın dönüşümü ve autopoietikliğini ne ölçüde sağladığı incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: çeviri sosyolojisi, Niklas Luhmann, sosyal sistem kuramı, çeviri çocuk edebiyatı, autopoiesis

[1] Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Almanca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Antiotoriter Çocuk Edebiyatı Yazarının Antiotoriter Çevirmeni

Elif ARSLANOĞLU[1]

Öz

Çocuk ve çocuk edebiyatı tanımı, tarih boyunca birçok süreçten geçerek günümüze kadar yeni bakış açılarıyla ulaşmıştır. Bu tarihsel süreçte dönemsel olarak farklı boyutlar kazanan telif ve çeviri çocuk edebiyatı, alandaki araştırmalar sayesinde niteliklerini yeniden tanımlamıştır. Sürecin en başında çocuğa göre olmayan klasikler ve masallar ile oluşan dizgenin, salt didaktik ve buyurgan olmaktan öteye gidemediği görülmektedir. Zaman içerisinde niteliği değişen çocuk edebiyatı, okurunu yetişkin edebiyatına hazırlayan bir dizge olarak, salt pedagojik işlevi olması gerektiğini öne süren görüşlerden uzaklaşmıştır. Böylelikle çocuk okuru önemseyen ve ön plana çıkaran; çocuğa görelik, çocuk bakışı ve çocuk gerçekliğine uygunluk kavramları modern çocuk edebiyatında önem kazanmıştır. Dünyada bu paradigmal değişimleri başlatan en önemli yazarlardan biri Roald Dahl olarak gösterilmektedir. Kaleme aldığı çocuk kitaplarında, çocuğu idealize eden sisteme toplumsal bir eleştiri getirmesiyle dikkat çekmektedir. Antiotoriter bir yaklaşıma sahip yazarın eserlerinde, çocuk edebiyatında tabu olarak görülen birçok unsurun yerleşik olduğu görülmektedir. Bu bağlamda kitapları ve çevirileri uzun zamandır eleştirilerin odak noktası olmuş, hatta kaynak metinleri yeniden yazılma kararına dahi maruz bırakılmıştır. Bu eleştirileri yersiz bulan ve Dahl'ın farklı eserlerinin çevirisini yapmış Celal Üster'in *The Witches* (Cadılar) çevirisi, kaynak ve erek metnin aldığı eleştiriler nedeniyle çalışmaya konu olmuştur. Kaynak metnin yazarının argo, neoloji, yansıma sözcük, kalıp söz, ikileme ve pekiştirme vb. kültüre özgü dil unsurlarını içeren kendine has mizahi bir üslubu bulunmaktadır. Bu doğrultuda çevirmene güçlük yaratabilecek bu unsurların, erek okurun diline ve kültürüne uyarlama sürecindeki çevirmen kararları ele alınmıştır. Erek metnin çocuğa göreliğini irdelemek amacıyla ise, Zohar Shavit'in (1981) dizgesel yatkınlık ilkeleri çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı antiotoriter anlatımın erek çocuk edebiyatı dizgesindeki yerini ve oluşturulan kültür repertuvarının işlevini sorgulamaktır.

Anahtar Kelimeler: çeviri çocuk edebiyatı, Roald Dahl, Cadılar

[1] Arş. Gör., İstanbul Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Türkçede *Fareler ve İnsanlar* (Yeniden) Çevirileri Üzerine Karşılaştırmalı bir Analiz

Doğa TAŞLI[1]

Öz

Eserlerinde genellikle işçi yaşamına ve toplumsal sorunlara değinen John Steinbeck'in *Fareler ve İnsanlar* kitabı Türkiye'de hâlâ çok satanlar listesinde yerini korumaktadır. Ülkemizde ilk çevirisi *Farelere ve İnsanlara Dair* adıyla 1945 yılında Necmi Sarıoğlu tarafından yapılan ve Milli Eğitim Basımevi tarafından yayımlanan kitabın günümüze kadar Remzi Kitabevi, Varlık Yayınları, Sel Yayıncılık, Altın Kitaplar gibi önde gelen yayınevleri ve çevirmenler tarafından birçok sayıda çevirisi yayımlanmıştır. Bu çalışma kapsamında, *Fareler ve İnsanlar*'ın 1951 yılında Yaşar Nabi Nayır tarafından Muzaffer Reşit takma adı kullanılarak yapılan çevirisi ve Ayşe Ece tarafından 2012 yılında yapılan çevirisi yeniden çeviri hipotezi bağlamında incelenecektir. Bu çevirilerin özellikle seçilmiş olma nedeni hem alanlarında uzman iki çevirmen tarafından yapılmış olmaları hem de en çok sayıda basıma sahip olan *Fareler ve İnsanlar* çevirileri olma unvanını taşımalarıdır. Yeniden çevirinin gerçekleştirilmesinde ne gibi etkenlerin rol oynadığı, metinlerin ait oldukları sosyokültürel bağlam göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Çeviriler, İngilizce kaynak metinle karşılaştırmalı olarak analiz edilmiş olup kaynak metnin ait olduğu sosyokültürel bağlama da değinilmiştir. Bu araştırmada, *Fareler ve İnsanlar* kitabının Türkiye'de ayrı dönemlerde yapılan iki çevirisindeki farklılıklar ortaya konularak bu duruma metinlerin içinde bulunduğu sosyokültürel bağlamın ne gibi etkileri olduğu sorusuna cevap aranmıştır. İnceleme sonucunda adı geçen Fareler ve İnsanlar çevirilerinden Ece'nin çevirisinin kaynak metne daha yakın olduğu, Nayır'ın çevirisinin ise "kabul edilebilirlik" kaygısı güttüğü örneklerle desteklenmiş olup yeniden çeviri hipotezini doğruladığı sonucuna varılmıştır. Yeniden çevirinin gerçekleştirilmesindeki motivasyonun, hem geçen zamanla dilde meydana gelen değişime ayak uydurmak hem de ara dilden çevirinin sebep olmuş olabileceği sapmaları gidermek amacı olduğu kanısına varılmıştır. Ayrıca, incelenen çevirilerde Türkiye'nin 1950'lerde ve 2010'larda içinde bulunduğu sosyokültürel bağlamdaki farklılıkların etkileri gözlemlenmiş olup bu etkenlerin çevirilerin okunması üzerinde de önemli tesire sahip olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Fareler ve İnsanlar, Yeniden Çeviri, Sosyokültürel bağlam

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Ege Üniversitesi, Çeviribilim Tezli Yüksek Lisans Programı

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çeviri Kuramları ve Çeviri Eleştirisi Dersleri Bağlamında Çeviri Eleştirisini Yeniden Yorumlamak

Muharrem TOSUN[1]

Öz

Çeviri eleştirisi denince akla ilk olarak, yayınlanmış bir çeviri ürününün bir eleştirmen tarafından eleştirilmesi gelir. Oysa çeviri kuramında ve çeviri eğitiminde eleştiri kavramı çok farklı bir anlama sahiptir. Çeviri eleştiriyle ilgili yapılan çalışmaların geçmişine baktığımızda, çeviri eleştirisinin çeviri süreci içinde yer aldığı ve çevirmenlerin karar verme süreçlerinde konumlandığını görebiliriz. Belirleyici olan, bir çevirmenin bir metni çevirebilmesi için, o metninle ilgili hangi edinçlere sahip olması gerektiğidir. Çeviri eleştirisi bu konuda, çevirmenin metni çevirmeden önce bu edinçlere sahip olmasıyla ilgili kararlar alabilmesi için, eleştirel bir süreç yürütmesini öngörür. Çeviri eleştirisi, çevirmenin kaynak metni anlama ve yorumlama biçimiyle ilgilidir. Kaynak metni anlama ve yorumlama süreci, eleştirel bir süreç olarak tanımlanır. Çevirmen bir metni çevirme kararı verirken de, metni yorumlama sürecinde de, metne eleştirel bir gözle bakar. F. Schleiermacher, metin yorumlamayı eleştiriyle eş tutar ve onun için çeviri sürecinde yorum = eleştiri şeklinde bir denklem vardır. Çeviribilimci G. H. Hönig çeviri sürecinin çevirmenin kendi kararlarını kuramsal ve yöntemsel bir bilinçle devamlı eleştirerek kararlar aldığı bir süreç olarak tanımlar. K. Reiss, çeviri eleştirisini, çevirmenin metin türleri bilgisiyle ilişkilendirir. Çeviri eleştirisi dersleri bu bağlamda çevirmenin kararlarını eleştirmekten çok, çevirmenin bu kararları hangi eleştirel süreçlerle aldığının incelenmesidir. Çevirmenin çeviri kararlarının yeniden canlandırılması, çevirmenin kararlarına yönelik bir sesli düşünmeyi beraberinde getirerek, öğrencilerin çeviri sürecini yaşamalarını ve çevirmenin kararlarını nasıl verdiğini gözlemleyebilecekleri süreçleri yaşamalarını sağlayacaktır. Çeviri eleştirisi derslerinde öğrencilere öğretilen, nasıl eleştirmen olunacağı değil, çeviri sürecini çevirmenlerin nasıl yürüttükleri ve çeviri sürecinin nasıl yürütüleceğini öğrenmeleridir. Çeviri eleştirisi, bir çevirmenin bir metni çevirebilmesi için, o metinle ilgili hangi edinçlere sahip olmasının gerektiğini de gösterir. Neredeyse tüm Mütercim Tercümanlık bölümlerinin müfredatlarında yer alan çeviri dersinin amacına uygun yapılabilmesi için, çeviri eleştirisinin yeniden tanımlanması önemlidir. Bu bağlamda bildiride birkaç örnekle çeviri eleştirisinin kuramsal ve uygulamalı olarak ne anlama geldiği tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: çeviri eleştirisi, yorum, eleştiri

[1] Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi, Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Dil Hizmetleri Sektörünün Değişimi Doğrultusunda Çevirmen Eğitimini Yeniden Düşünmek

Ferit ACAR[1]

Öz

Dil hizmetleri sektörü her yıl büyüyen bir yapıya sahiptir. Dil hizmetleri sunan işletmelere bakıldığında, günümüzdeki gelişmelerle birlikte çeviri hizmetlerinin yanı sıra çeşitli hizmetler de sunduğu görülmektedir. Bu bakımdan çalışmanın amacı, dil hizmetleri işletmelerinin sundukları hizmetleri inceleyerek, çevirmen eğitimine olası yansımaları kapsamında öneriler sunmaktır. Araştırma, sektördeki gelişmelerin çevirmen eğitiminin geliştirilmesine ve dolayısıyla istihdamın artırılmasına katkı sunması açısından önem taşımaktadır. Araştırmada iki temel soruya yanıt aranmıştır; 1) Dünyada önde gelen dil hizmetleri işletmelerinin sundukları hizmetler nelerdir? 2) Güncel olarak sunulan dil hizmetleri kapsamında çevirmen eğitimi nasıl geliştirilebilir? Araştırma, nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Veri kaynağı olarak dünyada önde gelen on dil hizmetleri işletmesinin sağladığı hizmetler incelemeye alınmıştır. Bu işletmeler CSA Research isimli araştırma şirketinin 2022 yılında duyurduğu net gelirlere göre belirlenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak doküman analizi yöntemi seçilmiştir. Ayrıca, İngiltere merkezli 'Association of Translation Companies' tarafından hazırlanan 2023 tarihli sektör raporu da bu kapsamda incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, incelenen işletmelerin sunduğu hizmetlerde çeviri hizmetlerinin yanı sıra, içerik üretimi, makine çevirisi, yapay zekâ, deşifre, kültürlerarası pazarlama hizmetleri, dil sınavları, yayıncılık, danışmanlık, dil ve kültürlerarasılıkla ilgili hizmetler sağladıkları görülmüştür. Elde edilen veriler sonucunda mütercim ve tercümanlık programları için seçmeli derslerin artırılması, (örneğin yayıncılık, içerik üretimi gibi alanlarda derslerin seçmeli dersler havuzuna eklenmesi) program mezunlarını dil hizmetleri sektörüne daha donanımlı olarak hazırlayacaktır. Bu kapsamda yandal programları da bir seçenek olabilir. İkinci olarak ise, staj programlarının düzenlenmesinde seçici davranılarak, öğrencilerin staj uygulamalarından daha etkili bir biçimde faydalanmasını sağlamak önerilmektedir. Öğrencilere staj süreci ile ilgili teknik bilgilerin yanı sıra, verimliliği artırmayla ilgili eğitimlerin verilmesi staj uygulamalarını daha etkili kılacaktır.

Anahtar Kelimeler: çevirmen eğitimi, dil hizmetleri sektörü, çevirmen eğitimi programları

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Yabancı Diller ve Kültürler Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Çeviri Eğitimi Ortamında Teknoloji Temelli Proje Yönetim Uygulamaları

Selçuk ERYATMAZ[1]

Öz

Çeviri doğası itibariyle bir süreç. Çeviri eğitimi ise birçok açıdan farklı yetilerin kazandırılmasını amaçlamakta. Konu hakkında çalışan araştırmacıların dil yetileri, farklı edinçler ve çeviri kuramları çerçevesinde şekillenen farklı müfredatlarla karşılaşmaları muhtemel. Bahsi geçen bakış açıları gayet önemli olmakla birlikte profesyonel hayata atılan öğrencilerin kendilerini projelerle karşı karşıya buldukları ve çalışma hayatlarının ilk dönemlerinde yeni süreç yönetimine adapta olmakta zorlandıkları yıllar içerisinde aldığımız mezun dönütlerinde görülüyor. Genellikle çeviri teknolojisi bağlamında kimi proje yönetim platformları ve pratikleri verilse de, teknoloji tabanlı ve uygulama derslerinin tümünü kapsayan bir anlayışla proje mantığının uygulamaya konulması geleceğin çevirmenlerinin ihtiyaçları olan bir başka yeti setini de eğitim ortamına adapta etmeye yardımcı olacaktır.

Bu sunum kapsamında basitten komplekse üç farklı aşamada çeviri proje yönetiminin çeviri eğitimine entegrasyonu olasılığı ele alınacaktır. İlk aşamada basit olarak bir çeviri işini temel bilgi teknolojileri araçları ile proje mantığında yürütmeye dair uygulamalar ele alınacaktır. İkinci aşamada ise çeviri teknolojileri araçlarının uygulama derslerinde etkin kullanımı ile proje mantığının pekiştirilmesine örnekler verilecektir. Son aşamada ise tüm bölüm müfredatının uygulama adımlarının merkezileştirilmesi ve müfredatın proje yönetimi mantığı ile ele alınması olasılığı üzerinde durulacaktır. Görev yönetimi, bütçe, kaynak kontrolü gibi gerçek dünya uygulamalarında ihtiyaç duyulan proje unsurlarının çeviri teknolojisi araçlarıyla harmanlanarak ne şekilde ve ne derecede uygulama derslerine dahil edilebileceği ise farklı aşamalarda ele alınacaktır.

Çeviri proje yönetiminin ve kullanılacak çeviri teknolojilerinin daha geniş anlamıyla çeviri ekosistemi içerisindeki yerine yapılacak vurgu ile birlikte temel çeviri eğitimi anlayışı ve yaklaşımlarından uzaklaşmadan uzun süredir piyasa gereklilikleri ve eğitim arasında olduğu iddia edilen boşluğu doldurmada nasıl bir rol oynayacağına da kısaca değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: çeviri proje yönetimi, çeviri teknolojileri, çeviri eğitimi

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Tercümanların Anlatıları: Duygulanım, Empati ve Tarafsızlık Araştırması

Müge IŞIKLAR KOÇAK[1]

Gülfer TUNALI[2]

Jasmin Esin DURANER DİKMEN[3]

Öz

Profesyonel tercümanların anıları, tercümanların mesleklerini icra ederken yaşadıkları kişisel deneyimlerine ışık tutarak deneyimledikleri duyguları ve duygulanımlarını gün yüzüne çıkaran önemli kaynaklardır (Wu 2024). Ancak tercümanların anıları çeviribilimciler tarafından özellikle "duygulanım anlatıları" çerçevesinde göz ardı edilmiştir (Hokkanen ve Koskinen 2016). Oysa tercümanların bu anılarda dillendirdikleri deneyimleri, duygu ve duygulanımları profesyonel kimlikleri bakımından önemli rol oynamaktadır. Tercümanların anıları, tercümanların hem yaptıkları işi hem de iş sırasında yaşadıkları duygu ve duygulanımları nasıl dile getirdiklerini göstermektedir ve bu çerçevede ele alındığında, mesleğin en önemli etik kodlarından biri olarak kabul edilen tarafsızlık ile bireyin vicdanı arasındaki iç çatışmalara ışık tutmaktadır. Koskinen'in duygulanım yaklaşımından faydalanan bu çalışma çok etnik yapılı danışmanlık ve dinleme hizmeti olan Mothertongue tarafından yayınlanan *In More Words: The Interpreter's Story* (2017) başlıklı antolojide yer alan farklı kültürlerden birçok deneyimli tercümanın kısa anlatılarını incelemektedir. Antolojide her tercüman kendi meslek hayatından bir hikâye anlatmaktadır. Çalışmamız antolojideki tercümanların hikayelerini "duygulanımsal emek" (Koskinen 2020) merceğinden inceleyerek tercümanların empati ve tarafsızlık arasındaki gerilimini araştırmayı amaçlamaktadır. Tercümanların empatiyi yönetme mücadelesinin, özellikle tıbbi ortamlardaki veya sorgu ortamlarındaki gibi zorlu koşullarda sıklıkla etik strese ve duygusal çalkantıya yol açtığı bilinmektedir. Bu çalışma empatinin yalnızca konuşmacının duygularını anlamayı ve aktarmayı değil, aynı zamanda kişinin kendi duygusal tepkilerini yönetmesini de içerdiğini vurgulamakta ve empatinin, tercümanların duygulanımsal emeğinin tamamlayıcı ve zorlu bir yönü olduğunu ileri sürmektedir. Tercümanların öz hikayeleri, tercümede empatinin karmaşıklığına dair hatırlatıcılar olarak hizmet etmekte ve mesleğin içerdiği duygulanımsal emeğin daha fazla tanınması ihtiyacını vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: sözlü çevirmenlerin anlatıları, duygulanımsal emek, empati, tarafsızlık

[1] Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[3] Dr. Öğr. Üyesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Türkçe-İngilizce Dil Çiftinde Simultane Çevirinin Prozodik Özellikleri

Zeynep Melissa SEYFİOĞLU[1]

Öz

Ses kullanımı sözlü çeviriyi yazılı çeviriden ayıran ve sözlü çevirinin temelini oluşturan unsurlardan biridir. Sesi hoş bir şekilde kullanmanın, sözlü metinleri erek dilde üretirken akıcı olmanın ve bazı yerlerde vurgu ve tonlamaya dikkat etmenin önemi çeviri değerlendirmelerinde vurgulanmaktadır. Altı çizilen bu hususlar aslında dilin prozodisini yani konuşma dilinin melodisini ortaya çıkarır. Prozodi (bürün), çevirmenin konuşmayı bölümlemesine, kaynak dildeki konuşmacıyı anlamasını, kestirim yapmasını ve erek dildeki ifadesindeki prozodik ögeleri dikkate alarak üretmesini sağlar. Literatürdeki çalışmalar prozodinin hem çevirmen hem de dinleyici tarafından sözlü çevirinin alımlanması ve anlaşılması, hem de çevirmenlerin kalite değerlendirilmesinde dilin prozodisinin anlaşılması gerektiğini göstermektedir.

Çeviribilim alanında Türkiye'de yapılan çalışmalarda durak, tonlama gibi prozodik ögeler tek tek ele alınmış ancak prozodi bir bütün halinde incelenmemiştir. Bu konudaki en kapsamlı çalışma Kumcu (2023)'nun andaş çeviride öznel duygulanım ve bürünsel belirteçleri inceleyen çalışmasıdır fakat Kumcu dil işleme üzerine odaklanarak yalnızca yoğunluk, tizlik ve akıcılığı prozodi incelemesine dahil etmiştir. Bu çalışma Türkçe-İngilizce dilleri arasında yapılan simultane çevirinin prozodisini bir bütün halinde akustik bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda, iki deney konuşma metni hazırlanmış, profesyonel olarak çalışan dört sözlü çevirmenin çıktıları ses kaydı alınmış, ses kayıtları Praat yazılımını kullanılarak analiz edilmiştir. Bu vesileyle, İngilizce-Türkçe yönünde yapılan simultane çevirinin prozodisi ilk defa bir bütün olarak irdelenmiştir. Çalışmanın ön bulguları, çeviride prozodik ögelerin birbirine bağlı olduğunu, çevirmenlerin konuşmacılardan daha uzun ancak daha az duraklamalar yaptığını, konuşma hızlarının değiştiğini, perde aralıklarının konuşmacıya göre dar olduğunu, ulama gibi ses olaylarının ezgiyi ve ritmi etkilediğini göstermiştir. Bulgular çeviribilim alanında Türkçe'nin dahil olduğu prozodi çalışmalarına zemin hazırlayacak, sözlü çeviri eğitimini ve kalitesini prozodi perspektifinden değerlendirmemizi sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: prozodi, simultane çeviri, sözlü çeviri araştırmaları

Kaynakça

Kumcu, A. (2023). Emotional Language Processing in Bilingualism: Subjective Affect and Prosodic Markers in Simultaneous Interpreting. *Cankaya University Journal of Humanities and Social Sciences, 17*(2), 194-211.

[1] Arş. Gör., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Kutsal Kitapların Yapay Dillere Çevirisi: Sebepler ve Yöntemler

İrem Ceren DOĞAN[1]

Öz

Popüler kültür etkisinin gittikçe daha çok hissedilir hale gelmesiyle, popüler filmler, kitap serileri ve bunların uyarlamalarına bağlı olarak ortaya çıkan ve kurgusal diller olarak da anılan yapay dillerin sayısında da bir artış yaşanmıştır. Bu diller, ait oldukları kitap ya da filmin popülerliğinin artmasıyla tanınırlık kazanırlar. Belirli bağlamlar için üretilmiş olduklarından, yapay dilleri akıcı olarak konuşabilen "uzman" sayıları oldukça sınırlıdır. Ancak bu dillere gösterilen ilginin artmasıyla, bu dillerin kaynak ve erek dil olarak yer aldığı çeviriler kaçınılmaz olarak ortaya çıkar. Ancak bu dillerin kültürel bağlamının olmaması ve bu dilleri ana dil olarak konuşan bir topluluğun bulunmaması nedeniyle çeviri eleştirisi yapmak oldukça zorlayıcı olabilmektedir. Ana dil olarak konuşulmasa da Klingon, Na'Vi ve Esperanto gibi yapay dillere İncil çevirileri, hatta İncil çevirisi projeleri yapılmaktadır. İncil çevirisine işlevselci yaklaşımlara bakıldığında, kültürel bağlam üzerinden temel odağın kabul edilebilirlik olduğu görülür. Ancak İncil'in yapay dillere çevrilmesi, çok daha büyük zorluklar içerir. Bu çalışmada, İncil çevirisi üzerine öncü çalışmalar yapan Eugene Nida'nın (1959) kuramı modern bağlamda ele alınarak bu kuramın yapay dillere çeviri konusunda gelişen pratikler konusundaki kapsayıcılığı test edilecektir. "Uzmanlık" ve "kabul edilebilirlik" gibi kavramlar ışığında bu çevirilerin skoposu tartışılacaktır. Son olarak, bu diller belirli işlevler için sınırlı kelime dağarcığıyla oluşturulduğundan, terimsel bazdaki çeviri zorlukları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: yapay diller, Klingon, Navi, Esperanto, İncil çevirisi.

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Bitlis Eren Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Tıp Metinlerinin Çevirilerinde Farklı Yapay Zekâ Araçlarının Kullanımının Araştırılması

Dolunay KUMLU[1]

Öz

Dünyada hızla gelişen teknolojinin çeviri alanındaki yansımalarına bakıldığında, çevirmenlerin işini kolaylaştıran ve hızlandıran makine çevirisi uygulamalarının dönüşümü göze çarpar. İnsan yaşamının pek çok alanında kullanımı işlevselleşen yapay zekâ, çeviri alanında kullanılabilecek araçların geliştirilmesiyle çevirmenlik mesleğini dönüştüren bir gelişme olarak karşımıza çıkmıştır. Bu araçların makine çevirisi alt yapısında ve farklı yazılım modelleriyle geliştirilmesi sonucunda çeviri uygulamalarındaki kullanım alanlarında farklılıklar görmek mümkündür. Trakya Üniversitesi Mütercim ve Tercümanlık Bölümü İngilizce Anabilim Dalı 4. Sınıf öğrencilerinden İdil Sevilgen'in Yürütücü ve Dr. Öğr. Üyesi Dolunay Kumlu'nun Akademik Danışman olarak yürüttükleri ve hâlen sürmekte olan bu araştırma projesinde, tıp alanından seçilen metinlerin farklı yapay zekâ araçlarının çevirileri ve bir uzman tıp çevirmeninin çevirisi çalışma kapsamında incelenmiştir. Araştırmanın odağında çeviri için tasarlanmış yapay zekâ araçlarının tıp metinlerinin çevirisindeki başarısını, tıp metninin alt dalını anlama kapasitesini, kitleye yönelik çeviri yapabilme kapasitesini, farklı dillerdeki çevirilerin tutarlılığını, çeviriden sonra düzenleme sürecinin gerekliliğini ve doğruluk oranını belirlemek bulunmaktadır. Ayrıca, uzman bir tıp çevirmeninin çevirisinin de inceleme kapsamına alınmasıyla araştırmada, yapay zekânın tıp çevirisindeki başarı oranını insan çevirisiyle karşılaştırmalı olarak değerlendirmek, yapay zekâ araçlarının çevirmenlik mesleğine getireceği yenilikler ile çevirmenin dönüşecek konumu konusunda bir sonuca ulaşmak amaçlanmıştır. Çalışmanın uygulamalı kısmı için Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan izin alındıktan sonra, metinlerin tarafsız biçimde değerlendirilmesi temel alındığından, Tıp Metinleri Çevirisi dersini alan 4. Sınıf öğrencilerinden hangi yöntemle ve kim tarafından çevirilerinin yapıldığı bilgisi olmaksızın her birine numara verilmiş metinleri kendilerine sorulan sorular doğrultusunda likert ölçeğine göre değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırmanın bulguları ve sonuçları Google Docs uygulamasında hazırlanan ölçek grafikleriyle yorumlanmıştır. Bu araştırma, proje yürütücüsünün devam etmekte olduğu lisans programı müfredatında yer alan ve yapmakla yükümlü olduğu zorunlu bitirme ödevinin de içeriğini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: makine çevirisi, yapay zekâ çevirisi, insan çevirisi, tıp çevirisi

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Trakya Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Yapay Zekâ ve Çeviribilim: *Baldur's Gate 3* Yerelleştirmesinde Google Gemini ve Chat GPT 3.5 Karşılaştırması

Cem SEZER[1]

Öz

Yapay zekâ (YZ) ve çeviribilim, günümüzde hızla gelişen ve birbiriyle iç içe geçmiş iki alandır. YZ'nin çeviriye entegrasyonu, çeviri süreçlerinde devrim yaratma potansiyeline sahiptir. Bu araştırma, iki farklı doğal dil işleme modeli olan Google Gemini ve Chat GPT 3.5'in çevirilerini AiBell oyun yerelleştirme şirketinin çevirisiyle insan çevirisi ve yapay zekâ çevirisi bağlamında karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada, Larian Studios'un geliştirdiği *Baldur's Gate 3* adlı masaüstü rol yapma oyununun karakter yaratma arayüzü örnek olarak seçilmiştir. Oyunun karakter yaratma arayüzü fantastik edebiyat alanına özgü terimlerden oluşmaktadır. Görece niş bir alan olarak sayabileceğimiz rol yapma oyunları metinlerine ve fantastik edebiyata özgü terimlerin çevirisi yapılırken büyük ölçüde yaratıcılık ve hassasiyet gerekmektedir. Costales'in video oyunlarının yerelleştirilmesinde kullanılan çeviri stratejileri tasnifi (2012) esas alınarak YZ ve yerelleştirme şirketinin çevirileri sınıflandırıldıktan sonra tablolarda görselleştirilmiştir. Bu durum çalışması, betimleyici çeviribilimin kuramsal çerçevesini temel alarak karşılaştırmalı ve nitel veri analizi yöntemlerini kullanarak gerçekleştirilmiştir. Metin erek okurların beklentileri ve metin geleneği göz önüne alınarak analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda Chat GPT 3.5'ten sonra piyasaya sürülen Google Gemini modelinin çeviride karşılaşılan zorlukların üstesinden gelmede GPT 3.5'e göre daha gelişmiş olduğu saptanmıştır. Ancak insan çevirisiyle karşılaştırıldığında henüz gerekli yaratıcılığa, hedef kültür normlarına ve metinler arası göndermelere hâkim olmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları, YZ modellerinin çeviribilimde önemli bir potansiyele sahip olduğunu göstermektedir. Ancak, insan çevirisinin yerini almaları için daha fazla eğitilmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu araştırma, YZ modellerinin çeviride kullanımının önem kazandığı göstermektedir. YZ modellerinin insan çevirisiyle rekabet edebilmesi için daha fazla gelişmeye ihtiyaç duymakla birlikte, çeviri süreçlerini optimize etme ve insan çevirmenlerin iş yükünü hafifletme potansiyeline sahiptirler.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ çevirisi, insan çevirisi, oyun yerelleştirme, çeviri stratejileri

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
I. Ulusal Çeviribilim Kongresi, 27–29 Haziran 2024 Bildiri Özetleri Kitabı

Çeviribilimde Bir Paradigma Olarak Kuir Çeviri/Çevirinin Kuirleştirilmesi

Cihan ALAN[1]

Ayşe Şirin OKYAYUZ[2]

Öz

Çıkış noktası cis-heteronormatif toplumsal cinsiyet kurgusunu altüst etmek olan kuir kuram, postyapısalcılık ve toplumsal inşacılıktan beslenen yapısıyla anlamların belli sosyo-kültürel ve sosyo-politik koşullarda yeniden şekillendiğini gözler önüne serer. Bu yönüyle kuir kuram pek çok sosyal ve insani bilimler alanında 'norm' olarak kabul edilen olguların istikrarsızlaştırıldığı bir düzlemde yeni bir bakış sunar. Çeviride, cinsellikler ve cinsel kimliklerin bir sorunsal olarak ele alınması 2010'lu yıllarla birlikte yaygın hale gelmiştir. Özellikle Epstein ve Gillet (2017) ile Baer ve Kaindl'in (2018) editörlüklerindeki iki ciltle birlikte kuir kimliklerin kültürler arası aktarımı ve bunun çeviri pratiğinin genel geçer ilkelerine yansımaları yeniden düşünülmektedir. Bu çalışmada, kuir çevirinin farklı çeviri türlerinde (yazın metni, bilgilendirici metin, görsel-işitsel metin, vb.) eserlerin İngilizceden Türkçeye aktarımında çeviri süreci içinde çevirmenin tartması ve karar vermesi gereken yapısal, ideolojik, sosyolojik ve sosyo-psikolojik boyutları da olan olgulara örneklem sunarak çevirmenin konumu ve rolü betimlenmektir. Örneklemde yer verilen olgulara, İngilizceden Türkçeye çeviride iki boyutta bakılmaktadır: (1) mikro düzey: dilsel-yapısal (sözel-yapısal), (2) makro düzey: söylemsel. Örnekler konuyu irdelemek için çağdaş çeviriler arasından çeviri türü ayırt etmeksizin amaçsal olarak seçilmiş ve söz konusu örneklerin seçiminde en önemli kriter çevirmenin çeviri sürecindeki kararının önemi ve metne kattığı veya eksilttiği unsurların incelmesine elverişli olması olarak belirlenmiştir. Bu noktada alanyazında günümüzde çalışmalarda benimsenen kuir çeviri stratejilerine (Epstein, 2017; & Demont, 2018) göre bir inceleme yöntemi kullanılmıştır. Sonuç olarak, çevirmenin söz konusu türden metinlerde özellikle belli seçicimler yaparak kendini ideolojik ve hatta politik olarak konumlandırabileceği ve irdelenen konunun iki boyutta (1. çevirmenin statüsü, 2. 'kuir'in farklı kültürlerde konumlandırılma biçimi) ele alınabileceği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: kuir çeviri, kuir kuram, çevirinin kuirleştirilmesi

Kaynakça

Baer, B. J., & Kaindl, K. (Eds.). (2018). *Queering translation, translating the queer: Theory, practice, activism* (pp. 1– 10). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315505978

Demont, M. (2018). On three modes of translating queer literary texts. In B. J. Baer & K. Kaindl. *Queering translation, translating the queer: Theory, practice, activism* (pp. 157– 171). Routledge.

[1] Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Epstein, B. J. (2017). Eradicalization: Eradicating the queer in children's literature. In B. J. Epstein & R. Gillett (Eds.), *Queer in translation* (pp. 118-128). Routledge.

Epstein, B. J., & Gillett, R. (Eds.). (2017). *Queer in translation*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315603216

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright** © **2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Toplumsal Cinsiyet Ekseninde *Âdem ile Havva'nın Güncesi*'nin Çeviri Yolculuğu

Sinem SANCAKTAROĞLU BOZKURT[1]

Yeşim SÖNMEZ DİNÇKAN[2]

Öz

Mark Twain'in 1906 yılında kaleme aldığı ve Yaradılış hikâyesini farklı bir bakış açısıyla anlattığı *The Complete Diary of Adam and Eve*, yazıldığı dönemin koşulları göz önünde bulundurulduğunda pek çok açıdan yenilikçi sayılabilecek özelliklere sahiptir. Söz konusu eserde birinci kuşak feminizm olarak da nitelendirilebilecek bir feminizmin etkileri görülmektedir. Bu dönem feminizminde en temel konu kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesidir. Daha geniş anlamıyla hayatın her alanında kadınlara haklar sunulması bu dönem savunulan yegâne konudur. Yazılışı söz konusu döneme denk gelen eserde Havva'nın meraklı ve zeki bir şekilde betimlendiğini görürüz. Havva'nın ateşi bulması, varlıklara isim vermedeki rolü, dilbilgisi kurallarını keşfetmesi ve kendisini özgürce ifade etmesi gibi özellikler dönemin ataerkil söylemini yapı söküme uğratacak niteliktedir. Eser, bu yanıyla, dönemin baskın ataerkil söylemi bağlamında ele alındığında kadın ve erkek temsili anlamında alternatif düşünceler barındırmaktadır. Bu görüşlerden hareketle bu çalışmada, söz konusu eserin farklı dönemlerde Türkçeye yapılan çevirileri karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Kaynak eserin, çevirisi sırasında karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara farklı çevirmenlerin bulduğu çözüm önerileri toplumsal cinsiyet özelinde incelenecek, kaynak metnin ataerkil sistemi destekleyen ve yapı söküme uğratan bölümlerinin çevirilerdeki karşılıkları karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Çalışmanın amacı, yeniden çeviriye ilişkin kuramlar ekseninde, geçen zaman içerisinde değişen toplumsal koşulların çeviri tercihlerinde etkili olup olmadığını incelemektir. Betimleyici çeviribilim çerçevesinde ve feminist çeviri çalışmaları ekseninde yürütülen çalışma için öncelikle Milli Kütüphane veri tabanı taranarak, eserin farklı çevirileri incelenmiş ardında mikro çeviri stratejileri temel alınarak toplumsal cinsiyet temsili ile ilgili kısımlar sınıflandırılmış, bunun ardından da feminist çeviri stratejileri bağlamında bir örüntü olup olmadığı irdelenmiştir. Farklı dönemlerde yapılan çevirilerin toplumsal cinsiyet bağlamında gösterdiği farklılıklar ve benzerlikler ve bu çeviri tercihlerinin altında yatan biçimsel, biçemsel ve kültürel farklıkların erek kültürde eseri konumlandırmak açısından önemli olduğu ve çalışmanın bu yanıyla alana katkı sağlayacak nitelikte olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: betimleyici çeviribilim, feminist çeviri çalışmaları, feminist çeviri stratejileri, Adem ile Havva'nın Güncesi, Mark Twain

[1] Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Herland'in Türkçe Çevirileri: Cinsiyetin Çeviriye Etkisine Yeniden Bakış

Hanımnur MERCAN[1]

Öz

Feminist çeviri çalışmaları, cinsiyetçi dilin ve kültürel bağlamların feminist eserlerin yorumlanmasını nasıl şekillendirdiğine dair derinlemesine araştırmalar için yeni perspektifler açmıştır. Bu alanda, çevirmenlerin ataerkil düşünceleri yıkmak için bilinçli olarak kullandığı stratejiler, çeviri eserlerin analizinde farklı bir boyut sunmaktadır. Bu çalışma, feminist yazar Charlotte Perkins Gilman'ın çeşitli dillere çevrilen eseri Herland (1915)'in Türkçe çevirisi olan *Kadınlar Ülkesi* üzerine odaklanmaktadır. Araştırma, eserin çevirmenler Sevda Deniz Karali ve Ferit Burak Aydar tarafından yapılan iki farklı Türkçe çevirisinde, erkek anlatıcılar tarafından dile getirilen ve kadınlara atfedilen özellikler ile kalıp yargıları sürdüren ifadeleri detaylı bir şekilde incelemiştir. Çalışmanın temel amacı, çevirmenin cinsiyetinin dilsel tercihler üzerindeki etkisini ve bu tercihlerin feminist açıdan nasıl bir rol oynadığını ortaya çıkarmaktır. Karşılaştırmalı metin analizi kullanılarak, çevirmen cinsiyeti ile çeviri süreci arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bulgular, kadın ütopyasını konu alan bir eser bazında çevirmen cinsiyetinin, kadınlara atfedilen özelliklerin çevirisinde belirgin bir rol oynamadığını göstermiştir. Ancak, çeviri eserlerdeki kelime seçimlerinde her iki çevirmen tarafından da cinsiyete özgü olmayan daha nötr kullanımlar tercih edildiği de görülmüştür. Sonuç olarak, çevirmenlerin kelime seçimlerinde zaman zaman hem feminist hem de cinsiyetçi yaklaşımlar sergiledikleri tespit edilmiştir. Çeviri süreçlerinde tutarlı bir cinsiyetçi veya feminist yaklaşım benimsenmemesi, çevirmenlerin bu tercihlerinin bilinçsiz olabileceğini de akıllara getirmektedir. Çalışma ayrıca, çevirmen tercihlerinde erek kültüre ait normların ve potansiyel olarak yayınevleri ile editörlerin etkilerinin de göz önünde bulundurulması gerektiğini önermektedir. Diğer taraftan ise feminist yazarın eserde erkeklerin kadınlara yönelik algısının açık bir şekilde genelleştirici ifadeler ile kasten okurlara sunmayı amaçladığı söylenebilir. Bu şekilde düşünüldüğünde çevirmenler yazarın amacını çeviri tercihlerinde de korumuştur. Bu bulgular, feminist çeviri çalışmaları literatürüne katkıda bulunmakta ve çeviri pratiğine cinsiyetin katkısını daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: feminist çeviri çalışmaları, Kadınlar Ülkesi, cinsiyetçi dil, çevirmenin cinsiyeti, kadın algısı

[1] Arş. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çevre İçin Çeviri: Yaklaşımlar, Uygulamalar ve Öneriler

Gökçen HASTÜRKOĞLU[1]

Öz

Dünya insan çağına girdiğinden bu yana, tüm canlı türlerine ev sahipliği yapan doğa ile hem biyolojik hem de sosyal bir varlık olan insanlar arasındaki karşılıksız etkileşim çevre üzerinde feci sorunlara yol açmıştır. Bu sorunların çözümünde dilin özellikle de çevirinin büyük bir rolü olduğu savunulabilir. Bu çalışma, çeviriye çevreci bir yaklaşım getirmek için kuramsal olarak çevrenin edebiyat eserlerine yansımasını araştıran çevreci eleştiriden, dilin farklı söylemler içinde çevre üzerindeki rolünü somut yöntemlerle inceleyen çevre dilbiliminden ve çevirinin doğal bir çevresi olduğunu, çevirmenin çeviri sürecinde tam merkezde yer aldığını ve çeviriyi bu doğayı oluşturan her bir unsuru gözeterek seçicilikle gerçekleştirmesi gerektiğini vurgulayan çevreci çeviri bilimden (Gengshen 2020) faydalanmaktadır. Çalışmada yurt dışında çeviri bölümlerinde çevre metinlerinin çevirisini ele alan dersler sunulmasına rağmen bu alanın Türkiye'deki çevirmen eğitimindeki eksikliğinin ve bu yeni alana özgü kavramların Türkçede karşılıklarının bulunmamasının alanın ülkemizdeki gelişimi açısından sorun teşkil ettiği vurgulanmaktadır. Ayrıca bu çalışmada 2022-2023 akademik yılında araştırmacı tarafından hazırlanmış çevreci çeviri bilim dersinin öğrenciler üzerindeki etkisini ölçen bir pilot çalışmanın sonuçlarından da bahsedilmektedir. Bu çalışma, çeviri bilim müfredatlarına eklenecek çevre ve çeviri ilişkisini kapsamlı bir şekilde sunan bir dersin metinlerdeki çevreye zararlı söylemleri tespit edebilen ve bunları çevreye faydalı hale getirebilecek yaratıcılıkta ve hassaslıkta çeviriler yapabilen, hem kaynak hem de hedef dil doğasını özümseyebilen, görünür ve baskın çevirmen olarak rol üstlenebilen, çevreye duyarlı çevirmenler yetiştirmeye katkısı olabileceğini savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: çevreci çeviri bilim, çevre dilbilim, çevreci eleştiri, çevirmenin görünürlüğü

Kaynakça

Gengshen, Hu. (2020). *Eco-Translatology. Towards an eco-paradigm of translation studies*. Springer.

[1] Doç. Dr., Atılım Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Ekoçeviri Odağında Kolektif Anlatıları Yeniden Yazmak: Yaratıcı Kültür ve Çeviri Endüstrilerinden Örnekler

Zeynep SÜTER GÖRGÜLER[1]

Fulya MARMARA[2]

Öz

Aktör-ağ kuramı etrafında inşa edilen bilim sosyolojisinde Bruno Latour toplumun ve bilimin nasıl işlediğini anlamak için sadece insanların değil, yaşamı oluşturan tüm unsurların arasındaki iletişimi ve etkileşimi incelemektedir. İnsanmerkezci bakışı eleştiren bu yaklaşımda, toplumu bir arada tutan dinamikleri anlamak için doğa ve sosyal bilimler tarafından üretilen gerçeklerin, bilim insanları tarafından tasarlanan araçların kumaşlarına yeniden enjekte edilmesi gerektiğine dikkat çeker (Latour, 1996). Latour'un inşa ettiği toplumsal teoride vurguladığı doğa, teknoloji ve bilim ilişkiselliği Fransız sosyolog, antropolog ve filozof Edgar Morin'in "insanı ekolojikleştirmek" olarak ifade ettiği yaklaşımıyla şu şekilde paralellik göstermektedir: "Yeni bir ekolojik düşünce şekli, dünya toplumu çerçevesinden bakan; ilişkisellikleri ortaya koyan; heterojen sistemler arasındaki etkileşimleri tespit eden; izole edilmiş disiplinlerin ötesine geçen; gerçekten disiplinlerarası olan bir bilimsel anlayış gerektirmektedir" (Morin, 2016). Bu çalışmada, bahsedilen bakış açılarını temel alarak ve "İnsani nedenlerle gerçekleşen çevresel değişimden kaynaklanan çetin zorlukları bilinçli bir şekilde ele alan her tür düşünce ve çeviri eylemi" olarak nitelendirilen ekoçeviri yaklaşımından (Cronin, 2017) hareketle, yaratıcı kültür ve çeviri endüstrilerine ait ürünler çözümlenmektedir. Söz konusu ürünler yeryüzünü yaşamı oluşturan tüm unsurların kolektif bir anlatısı olarak okuyan ve tahakkümün ortaklığını açığa çıkaran girişimler olarak nitelendirilebilir. Gerçekleştirilecek olan saha çalışmasında Necla Rüzgar, Burcu Köleli, Deniz Sağdıç ve Yasemin Akyüz gibi sanat aktivistlerinin ürettikleri çok modlu çeviri içerikleri ele alınacaktır. Yaratıcı kültür ve çeviri ürünlerine ilişkin yapılacak içerik çözümlemesinin ardından ilgili sanat aktivistleriyle gerçekleştirilecek olan söyleşilerden alınacak yanıtlar ışığında insanı çevreleyen canlı yaşama dair yeni kolektif anlatıların olanaklılığı ekoçeviri odağında sorgulanacaktır. Böylelikle bu çalışma kapsamında alışılagelmiş çevirmen kimliğinin ve çeviri pratiklerinin insanmerkezci bakış açısından özgürleşmiş disiplinlerarası yeniden yazımları tartışmaya açılacaktır.

Anahtar Kelimeler: ekoçeviri, yeniden yazım, yaratıcı kültür ve çeviri endüstrileri, kolektif anlatılar

Kaynakça

Adams, C. J. (2017) *Etin Cinsel Politikası*, Çev. Mehmet Emin Boyacıoğlu, Güray Tezcan, Ayrıntı Yayınları.

Cronin, M. (2017). *Eco-translation, Translation and Ecology in the Age of the Anthropocene*, Routledge.

[1] Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Arş. Gör., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Dicerto, S. (2018). *Multimodal Pragmatics and Translation. A New Model for Source TextAnalysis*. Palgrave: Macmillan, London.

Kaindl, K. (2013). "Multimodality and Translation". Ed. Carmen Millán ve Francesca Bartrina. *The Routledge Handbook of Translation Studies*. Routledge: London. 257–269.

Latour, B. (1996). "On actor-network theory: A few clarifications". *Soziale Welt, 47*(4), 369–381. http://www.jstor.org/stable/40878163

Morin, E. (2016). *Ecologiser l'homme: La nature du futur et le futur de la nature*. Lemieux Editeur.

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

(Serbest) Çevirmenin Yaşam Savaşı

Serap DURMUŞ[1]

Öz

Çevirmenin yolculuğu, kişisel ruhsal sığınağının şekillenmesini doğrudan etkileyen baskılar, çatışmalar ve hayal kırıklıklarıyla belirlenir. Bu zorluklar aynı zamanda çevirmenin seçimlerini ve eylemlerini etkileyerek kısıtlar. Çeviri gelenekselden modern bağlamlara ve yerelleştirmeden küresel bakış açılarına kaydıkça, çağdaş çevirmenler toplum ve tarih içinde özerk, kendi kendini yönlendiren varlıklar olarak ortaya çıkar. Bu çalışma, eko-çeviribilim (eco-translatology) bağlamında çeviri endüstrisinin sürekli değişen peyzajında çevirmenler tarafından benimsenen hayatta kalma stratejilerini anlamayı amaçlamaktadır. Eko-çeviribilim bağlamında toplanan anket verilerine dayanan bir metodoloji benimsenerek serbest çevirmenlerin dünyasına derinlemesine bir bakış sunulmaktadır. Çalışma, bugünün ekonomik ekosisteminde çevirmenlerin hayatta kalma çabalarının çeşitli yönlerini keşfetmeyi, serbest çevirmenlerin karşılaştığı zorlukları, dalgalı piyasa taleplerinden teknolojik kesintilere kadar, inceleyerek bu engelleri nasıl aştıklarını ve geçimlerini nasıl sürdürdüklerini incelemektedir. Anket soruları, çevirmenlerin zorluklarla baş etmek için kullandıkları uyum stratejilerinin, mesleki ve kişisel boyutları ile beceri çeşitlendirmesi, ağ kurma ve etkinlik ile rekabetçiliği artırmak için teknolojiyi kullanma gibi konuları kapsamaktadır. Ayrıca, çalışma, çevirmenlerin, serbest çalışma ekonomisinin içsel belirsizliklerle karşı karşıya kalırken dayanıklılık ve esnekliğin önemini vurgulamaktadır. Anket verileri eko-çeviribilim açısından analiz edilerek, çevirmenlerin sosyo-ekonomik çevreleri ve hayatta kalma ve başarılarını sağlamak için kullandıkları stratejiler arasındaki dinamik ilişkiyi değerli bir şekilde ortaya koymaktadır. Özetle, bu çalışma, serbest çevirmenin eko-çeviribilim genel çerçevesindeki yolculuğunu incelemekte ve bugünün küreselleşmiş pazarında mesleki stratejilerini şekillendiren faktörlerin karmaşık etkileşimini açıklamaktadır.

Anahtar Kelimeler: serbest çevirmen, eko-çeviribilim (eco-translatology), çevirmen

[1] Öğr. Görevlisi, Bartın Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

ÇAMÇ Çerçevesinde Yazın Metni: *The Man With The Blue Guitar* Örneği

Meral CAMCI[1]

Öz

Bu çalışmanın birincil amacı Yazın Çevirisi dersinde inceleme ve çeviri nesnesi olarak ele alınan yazınsal metnin kendine özgü dinamiklerine Çeviri Amaçlı Metin Çözümlemesi (ÇAMÇ) çerçevesinde yaklaşmak ve bu bağlamda yazınsal metnin sınıf içi tartışmada Çeviri(bilimsel) perspektife oturtulmasının yollarını irdelemektir. Yazın Çevirisi'ne özel alan çevirisi perspektifinden yaklaşan bu bakış açısını bir yetkinlik olarak çeviri öğrencisine kazandırmanın yolu, öğrencilerin çeviriye dair alan özgü kavram setlerini özümsemesi ve yine alan özgü inceleme, araştırma ve eleştiri yöntemlerini benimseyerek üst bakış edinmesinden geçer. Çeviride metin türü bağlamında ele alınan yazınsal metin ve alt-türler çeviri amaçlı metin çözümlemesine tabi tutulduğunda metin dışı ve metin içi bağlamlarını çözümleme süreci, yazın metninin ayırt edici özgünlüklerini açığa çıkaran bir katman soyma sürecine benzetilebilir. Yazınsal olmayan metin türlerinde işlevsellik ve kullanım amacı ön plana çıkarken, yazın metninde metin içi ve metin dışı bağlam ve söylem evreni ön plandadır. Yanı sıra, yazar, yazarın biçemi, yazarın yaratıcı üretim süreci gibi özgünlükler söz konusudur. Ancak çeviri çerçevesinde buna çevirmen, çevirmenin çeviri kararları ve çeviri işvereninin ve çeviri metnin okurunun beklentileri de eklenir. Bu çalışmanın ikincil amacı da, yazın metni çevirisinin ilham, yetenek ve genelgeçer bir ön kabul olarak yazına atfedilen birtakım gizemli ve müphem özelliklerin yönlendirdiği bir süreç olarak ele alınmasının yetersizliğine vurgu yapmaktır. Yazın Çevirisi dersi, metin ve alt metin türleri çözümlemesi ile başlar. Derin ve kapsamlı bir okuma ilk adım olmalıdır. Çeviri çerçevesinin gerektirdiği şekilde metnin dış ve iç katmanları soyulur. Bu ilk okuma metni dış bağlamıyla, yazarıyla, zaman ve mekânıyla, tarihsel, sosyal, kültürel ve ideolojik çevresiyle birlikte okumaktır. Ardından metin içi bağlamı oluşturan dilsel ve anlamsal unsurlar devreye girer. Metin dışı ve metin içi bağlamların çeviriye yönelik analizi, çeviri sürecinin öznesi ve çeviri ürününün üreticisi olarak çevirmenin alacağı kararları ve stratejileri belirleyecektir.

Önerilen bu yaklaşım, Wallace Stevens'ın *The Man With The Blue Guitar* şiirinin sınıf içi ÇAMÇ ve çevirisi üzerinden örneklendirilecektir. Bu, sınıf içinde deneyimlenmiş bir çalışmadır. Öğrencilerin ÇAMÇ rehberliğinde yürüttüğü okuma, inceleme ve çeviri süreçlerinden örnekler üzerinden sonuç gözlemleri paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: yazın metni, yazın çevirisi, çeviri amaçlı okuma ve çözümleme

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Chimamanda Ngozi Adichie'nin "The Thing Around Your Neck" Adlı Eserinin Türkçe Çevirisinin Lawrence Venuti'nin Çeviri Stratejileri Bağlamında İncelenmesi

Nesrin TEKİN ÇETİN[1]

Ayşe Bilge TOPALOĞLU[2]

Öz

Sömürgecilik sonrası dönem tarih, siyaset gibi sosyal bilimler alanlarını etkilediği kadar dil, edebiyat ve çeviri alanını da etkilemiştir. Uzun yıllar sömürge altında yaşamış ve kendini azınlık hissetmiş yazarlar, yazdıkları eserler yoluyla dillerini ve kültürlerini dünyaya tanıtmayı amaç edinmişlerdir. Çevirmenler de bu amacı benimseyerek, bu yazarların yazmış oldukları eserleri çevirmeye yönelmişlerdir. Bu doğrultuda erek toplumun değerlerini ön plana alan erek odaklı çeviri yaklaşımları yerine, çevirmekte oldukları kaynak metnin dilini ve kültürünü erek topluma yansıtmayı hedefleyen kaynak odaklı çeviri eylemini benimsemişlerdir.

Bu çalışmada, Chimamanda Ngozi Adichie'nin "The Thing Around Your Neck" adlı eserinin Sibel Sakacı tarafından Türkçeye aktarılan çevirisi "Boynunun Etrafındaki Şey" sömürgecilik sonrası akımlardan etkilenen çeviribilimci Lawrence Venuti'nin geliştirdiği yerlileştirme ve yabancılaştırma stratejilerine göre incelenmiştir. Çevirmenin çeviri sürecinde hangi stratejiye yakın durduğu tespit edilmeye çalışılmış ve çevirmenin görünürlüğü/görünmezliği tartışılmıştır.

Çeviribilimci ve edebiyat eleştirmeni Lawrence Venuti "The Translator's Invisibility: A History of Translation" adlı kitabında çevirmenin "görünürlüğü" ve "görünmezliği" durumlarını tartışmıştır. Çevirmenin çeviriyi erek okurun normlarına ve değerlerine göre çevirerek, yani "yerlileştirme" stratejisi uygulayarak bir nevi kendini "görünmez" kıldığını belirtmiştir. Venuti bu durumu eleştirerek, kaynak metnin kültürel ögelerinin erek toplumun normlarına göre asimile edilmemesi gerektiğini ve çevirmenin kendisini "görünür" kılarak, okuyucuyu kaynak metne ve kaynak kültüre götürmesi gerektiğinin altını çizmiştir (Venuti, 1995). Bu bağlamda, "Strategies of Translation" adlı makalesinde çeviride "yerlileştirme" ve "yabancılaştırma" stratejilerini tartışmıştır (Venuti, 2001). Yerlileştirme stratejisi, çevirmenin kaynak metni erek toplumun normlarına ve değerlerine göre çevirmesi durumunu temel almaktadır. Yabancılaştırma stratejisi ise kaynak metindeki kültürel ögelerin erek topluma mümkün olduğunca sadık kalarak aktarılmasıdır.

Sonuç olarak; çalışmanın bulgularına göre, eserin çevirisinde yabancılaştırma stratejisi yerlileştirme stratejisine göre daha fazla uygulanmıştır. Yerlileştirilen ifadelerin çoğunun Amerikan kültürüne özgü ögeler olduğu, Afrika kültürüne özgü ögelerin ise çoğunun yabancılaştırıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Öğr. Görevlisi, Gümüşhane Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

çevirmenin sömürgecilik sonrası kuramcıların görüşüne paralel olarak eserin Afrika kültürüne özgü ögelerini asimile etmeden erek kitleye aktardığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: sömürgecilik-sonrası yazın, Chimamanda Ngozi Adichie, Lawrence Venuti, yerlileştirme, yabancılaştırma

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Toni Morrison'un *The Bluest Eye* (1970) Adlı Romanındaki Müzikal Öğelerin Türkçeye Aktarımı

Kamer ÖZTİN[1]

Öz

Afro-Amerikalıların özgürlüklerinin yok edildiği kölelik döneminde bile kültürel kimliklerini korumalarına yarayan öğelerden müzik, her bir romanı Türkçeye kazandırılarak Türkiye'de geniş bir okur kitlesine ulaşan Afro-Amerikalı yazar Toni Morrison'un yapıtlarında da önemli bir konumdadır (Gene, 1998: 311). Zira yazar, müziği komün bilincini pekiştiren bir kültürel unsur olarak görmektedir. Yazarın ilk romanı olan *The Bluest Eye* (1970) (En Mavi Göz) Afro-Amerikan kültürünün yapı taşlarından olan blues müziğin temelini oluşturan kültürel birikim ve değerlerin dışa vurum ve aktarımına önemli bir örnek teşkil etmektedir. Bu yönüyle roman, yazarın müziğin siyahi Amerikalılar için ne derece önemli olduğunu ve beyazların egemen olduğu dünyada siyahilerin birbirleriyle nasıl iletişim kurduklarını gösterme çabasının bir ürünü sayılabilir (Morrison, 1981: 371). Bu çalışmanın amacı, *The Bluest Eye*'da Afro-Amerikan kültüründeki sözlü geleneğe ilişkin müzikal öğelerin Türkçeye aktarılma biçimlerinin, Molefi K. Asante'nin ortaya koyduğu Afro-merkezci yaklaşım çerçevesinde betimlenerek bir kültür aktarımcısı olan çevirmenin rolüne ilişkin saptamalarda bulunmaktır. Romanın Türkçeye ilk çevirisi ilk olarak İrfan Seyrek tarafından "En Mavi Göz" başlığıyla Türkçeye çevrilmiş, Can Yayınları tarafından 1993'te yayımlanmıştır. Romanın Sel Yayıncılık tarafından 2015'te yayımlanan aynı adlı yeniden çevirisi ise Zeynep Baransel imzalıdır. Çalışmada yöntem olarak, bir nitel çözümleme yöntemi olan belge tarama ve içerik çözümlemesinden yararlanılacaktır. Afro-Amerikan sözlü geleneğini yansıtan müzikal öğelere ilişkin kaynak ve erek metinlerden alınan örnekler, Afro-merkezci bir yaklaşımla taranarak çevirmenin sesi ve Lawrence Venuti'nin (1995) gündeme getirdiği "çevirmenin görünürlüğü/görünmezliği" sorunsalı bağlamında karşılaştırmalı olarak betimlenecektir. Toni Morrison'un romanları ve çevirilerindeki müzikal unsurların Afro-merkezci bir bakış açısıyla, çevirmenin görünürlüğü/görünmezliği olgusu kapsamında ele alındığı bir çalışmaya rastlanmadığından, bu çalışmanın kültürel çalışmalar ve çeviribilim alanında bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toni Morrison, En Mavi Göz, afro-merkezcilik, müzikal öğeler, çevirmenin görünürlüğü

[1] Öğr. Görevlisi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

28 HAZİRAN 2024

CUMA

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Teknoloji Hayranlığı ve Neo-Ludistlik Arasında Çevirmenler

Mehmet ŞAHİN[1]

Öz

İkinci Dünya Savaşı sonrası geliştirilen çeviri makineleri ve 1980'li yıllardan itibaren çevirmenlere yardımcı araçlar olarak üretilen teknolojiler bugün çeviri işini büyük ölçüde ele geçirecek düzeye erişti. Holmes (1972) tarafından önerilen Çeviribilim Haritasının "çeviriye destek araçlar" altkolu çeviribilimci Jeremy Munday tarafından en son 2016 yılında güncellendi. Kitabın 2022 baskısında aynı kalan bu altkola yapay zekâ henüz dâhil edilmemiş olsa da çevirmenler artık birçok bağlamda kaynak metni erek dilde yeniden üreten bir ustadan çok yapay çevirileri gerektiğinde düzelten yardımcı rollere yöneltiliyor. Bu sunumda, tarihsel ve eleştirel bir bakış açısıyla çeviri teknolojilerinin gelişimi, çevirmenlerin bu süreçteki rolü ve tepkileri ele alınacaktır. Özellikle son dönemlerde büyük dil modellerinin ve dijital platformların gelişmesiyle çeviri ve çevirmenlerin geleceğine dair medyadaki söylem ile çevirmenlerin ve çeviri örgütlerinin bu konudaki görüşleri karşılaştırmalı olarak tartışılacaktır. Yapay çevirinin genel olarak dile ve kültüre olan etkilerinin yanı sıra çevirmenlerin çalışma şartlarına ilişkin gelişmeler neo-ludizm kavramı üzerinden değerlendirilecektir. Siborglardan (Robinson, 1999-2000) ekoborglara (Mossop, 2021) dönüşmeye başlayan genç çevirmenlerin son gelişmeler karşısındaki durumu ve çeviri eğitimine dair farklı yaklaşımlar sunumun son bölümünü oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: çeviri teknolojileri, neo-ludizm, yapay çeviri, yapay zekâ, çeviribilim

Kaynakça

Holmes, J. (1972) 'The name and nature of translation studies', J. Qvistgaard et al. (Dü.) içinde, *Third International Congress of Applied Linguistics (Kopenhag, 21–26 Ağustos 1972): Congress Abstracts,* Kopenhag: Ehrverskøkonomisk Forlag.

Mossop, B. (2021). Maze-walkers and echoborgs: Reflections on translator metaphors. *Translation Spaces, 10*(2), 329-348.

Munday, J. (2016). *Introducing translation studies: Theories and applications*. Routledge.

Munday, J., Pinto, S. R., & Blakesley, J. (2022). *Introducing translation studies: Theories and applications*. Routledge.

Robinson, D. (1999-2000). Cyborg translation. S. Petrilli (Dü.) içinde, *La traduzione. Special issue of Athanor: Semiotica, Filosofia, Arte, Letteratura, 10*(2), 219-33.

[1] Prof. Dr., Boğaziçi Üniversitesi, Çeviribilim Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Avrupa Komisyonu'nun Makine Çeviri Sistemi eTranslation'da Metin Çevirisi

Onur ÖZCAN[1]

Öz

Bu çalışmanın amacı, Avrupa Komisyonu Çeviri Genel Müdürlüğü'nün nöral makine çeviri hizmeti olan eTranslation sisteminde girişi yapılan ya da doküman içindeki metinlerin yapay zekâ destekli çeviri ürün çıktılarında bağlı oldukları özel alanlara uygunluğunu çeviride sadakatın boyutlarından işlevsellik çerçevesinde tartışmaktır. Teknoloji, başta dünya toplumları arasında olmak üzere büyük ya da küçük topluluklar arasında da iletişimi kolaylaştırmış ve kendilerine ait iletileri hem kendi içlerinde hem evrensel boyutta doğru anlaşılmasını sağlamıştır. Birçok üye devletten oluşan ve aynı zamanda bir çeşitlilik oluşumu olan Avrupa Birliği de başlı başına bir iletişim konusu öznesidir. Kendi kurum ve kuruluşlarıyla demokrasiden ekonomiye, çevreden hukuka, eğitimden teknolojiye gibi birçok özel alanı temsil etmektedir. Hem üye ülkeler arasında hem iş birliği içinde olduğu birlik dışı ülke ve kuruluşlarla sürekli iletişim ve etkileşim halindedir. Bunu doğru yönetebilmek için yapay zekâ çağına ayak uydurarak AB'yi daha fazla dijitalleştirme yönünde Dijital Avrupa Programı fonu oluşturmuştur. Bu kapsamda Avrupa Komisyonu çatısı altında dil çeşitliliğinin doğuracağı ihtiyaçları çeviri eyleminde, tek bir noktada toplamak amacıyla AB'de bulunan kamu/özel kurum ve kuruluşlar ve AB sınırları içinde ikamet eden serbest çevirmenler ve vatandaşların yararlanabileceği ve iletişim ihtiyaçlarını giderebileceği eTranslation sistemini uygulamaya geçirmiştir. Bu çalışmada ise, eTranslation uygulamasında Fransızca, İngilizce ve Türkçe dillerinde metin ya da doküman girdileri yoluyla yine bu dillerde özellikle sistemin sunduğu Genel Metin, AB Resmi Dili, AB Adalet Divanı (İçtihadı), Finans, Kamu Sağlığı, Fikri Mülkiyet Hukuku gibi metin seçenekleri dahilindeki çeviri ürün çıktıları incelenmiştir. Sisteme sunulan metinler rastgele tarama yoluyla söz konusu alanlar çerçevesinde seçilmiştir. Sonuç olarak üç dilde iki yönlü uygulanan "genel metin" seçeneği kapsamındaki metinlerde işlevsellik olarak bir düşüklük ortaya çıkmıştır. Ancak yukarıda sıralanan diğer alan seçenekleri işaretlendiği sürece kaynak metne sadakatın arttığına, çeviri ürünün ise işlevselliğinin özellikle bağlam ve sözcüksel olarak kuvvetlendiğine ulaşılmıştır. Kısacası, hali hazırda devam eden ve sürekli yenilenen bir proje olan eTranslation'ın yapay zekâ özelliğinin daha çok metin türü sınırlamasıyla daha etkili çalıştığını ve gelecek günlerde birçok özel alanda daha etkin çeviri ürünler oluşturabileceğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, eTranslation, makine çevirisi, yapay zekâ, işlevsellik

[1] Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Fransız Dili Eğitimi Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Skopos Kuramının Özelleştirilmiş Çeviri Teknolojilerine Entegrasyonu: SkoposGPT

Paşa Abdullah BAYRAMOĞLU[1]

Öz

KONU

Bu çalışmanın temel konusu, Skopos kuramı üzerine özelleştirilmiş bir LLM ile aynı LLM'in standart sürümünün yapacağı çevirilerin karşılaştırılması ve aynı metin üzerinde aldıkları çeviri kararlarının bu modellere sorularak alınan yanıtların değerlendirilmesidir. Araştırmanın odak noktası Skopos kuramının makine çevirisiyle entegrasyonu olduğundan dolayı, çevirilerin değerlendirilmesinde BLEU, METEOR ve BERTScore gibi Çeviribilim odaklı olmayan metrikler kullanılmayacaktır. Bu noktada, araştırmanın kapsamı özelleştirilmiş ve standart modelin çevirileri arasındaki işlev odaklılık ve işlev odaklı MTPE'dir.

Bu çalışmanın benzer kategorideki çalışmalardan en temel farkı; Skopos ile özelleştirilmiş bir LLM oluşturarak makine çevirisini işlev odaklı bir yaklaşım üzerinden ve aynı zamanda özelleştirilmiş LLM ile standart LLM'in çevirilerinin MTPE bağlamında incelenmesidir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı; Skopos kuramını ve işlev odaklı çeviri yaklaşımının temelini öğrenmiş bir LLM'in, çeviri yapan kişi tarafından istenecek çeviri amacı doğrultusunda anlam ve bağlam düzeyinde daha az düzeltme yapılacak çeviriler üretebileceğini, aynı LLM'in özelleştirilmemiş modelinin yaptığı çevirilerle karşılaştırarak göstermektir. Bu amaç doğrultusunda, çeviri teknolojilerinin Skopos kuramıyla ilişkilendirilerek daha az düzeltme gerektiren çeviri çıktıları üretmesinin mümkün olup olmayacağı, çalışmanın temel araştırma sorusudur.

METODOLOJİ

Bu çalışmada, işlev odaklı çeviri yaklaşımının sonuçlarının bariz bir şekilde görülebilmesi için kaynak metin türü olarak haber metni tercih edilmiştir. Kaynak metin için OdaTV haber sitesinin 13 Nisan 2024 tarihli ve "Sömürge madenciliği faciasında iki ay geride kaldı: Sekiz işçi hala kayıp... ABD devreye girdi" başlıklı haberinden bir kesit kullanılmıştır. Özelleştirilebilir LLM olarak ChatGPT-4 tercih edilmiştir.

Çevirisi incelenecek haber metni için 3 farklı çeviri karşılaştırılacaktır. Bu çevirilerin 2'si SkoposGPT'ye ait fakat Skoposları farklı olacaktır. Üçüncü çeviri ise standart GPT-4 üzerinden yalnızca metnin çevrilmesi talep edilerek yapılacaktır.

SONUÇ

Çalışmanın sonucunda; Skopos kuramı ile eğitilmiş SkoposGPT'nin aynı metin üzerinden verilen farklı Skoposlarla talimatlara uygun şekilde birbirinden çok farklı iki metin ürettiği, aldığı çeviri kararlarını

[1] Arş. Gör., Üsküdar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

kendisine verilen Skopos doğrultusunda yaptığını açıklayabildiği ve standart GPT-4 çevirisine göre sonradan düzeltme hamlelerinin azaldığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: makine çevirisi, Skopos, ChatGPT

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

İngilizce Mütercim Tercümanlık Bölümlerinin Öğretim Programlarının Çevirmen Yeterliliklerini Kapsamında İncelenmesi

Nejla GEZMİŞ[1]

Merve Nur ÇİFTÇİ[2]

Öz

Çeviri öğretimi bir dilden başka bir dile ya da aynı dil arasında çeviri yapma eğitimi vermesinin yanı sıra öğrencilerin sahip olduğu dünya bilgisini, ana ve yabancı dil ve kültür bilgisini geliştirmeyi de hedefler. Çeviri eğitimi Tosun'un (2013) da belirttiği gibi uygulamalı alanın bir eğitimi olduğundan çevirmen adaylarının bir bakış açısına ve bilince sahip olmasına, analitik ve diyalektik düşünebilmesine, bilgili ve donanımlı bir uzman olarak yetişmesine katkı sağlamalıdır. 2015 yılında yayınlanan ISO 17100 Çeviri Kalite Standardında, çeviri hizmetinin sağlanmasını ve kalitesini etkileyen bütün boyutları için gereken gereklilikler belirlenerek bir çevirmenin sahip olması gereken yeterlilikler; çeviri yeterliliği, kaynak ve hedef dilde dilsel ve metinsel yeterlilik, araştırma, bilgi edinme ve işleme yeterliliği, kültürel yeterlilik, teknik yeterlilik ve alan yeterliliği şeklinde belirlenmiştir. Çevirmen yetiştiren kurumların bu yeterliliklerin kazandırılmasını amaçlaması gerekmektedir. Bu nedenle, bu araştırmada Türkiye'de İngilizce Mütercim Tercümanlık eğitimi vererek İngilizce çevirmeni yetiştiren bölümlerin öğretim programlarındaki derslerin söz konusu yeterlilikleri karşılayıp karşılamadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye'deki 18 devlet, 24 vakıf üniversitesindeki İngilizce Mütercim Tercümanlık lisans programlarının öğretim programlarındaki dersler incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda 42 öğretim programında 1385 seçmeli, 1653 zorunlu olmak üzere toplam 3072 ders olduğu, bu derslerin %73,7'sinin (2265) yeterlilikler kapsamında olduğu ve geri kalanın YÖK dersi, yabancı dil, formasyon, staj, ve bölüm dışı seçmeli dersler gibi dersler olduğu görülmüştür. Yeterlilikleri geliştirmeye yönelik derslerin kendi içinde yeterlilik çeşitlerine göre dağılımına bakıldığında, derslerin %37,5'inin alan yeterliliğini geliştirmeye yönelik olduğu, bunu da sırasıyla dilsel (%20,2), kültürel (20,1) ve çeviri (%16,8) yeterliliğini geliştirmeye yönelik derslerin izlediği anlaşılmıştır. Derslerin sadece %3,4'ü teknik yeterliliği ve %2,1'i de araştırma, bilgi edinme ve işleme yeterliliğini geliştirmeye yöneliktir. Ayrıca devlet ve vakıf üniversitelerinde bu sonuçlar açısından fark olmadığı da görülmüştür. Sonuç olarak, bu araştırmada Türkiye'deki İngilizce Mütercim Tercümanlık bölümlerinin öğretim programlarını gözden geçirmeleri, derslerini yeterlilikleri göre çeşitlendirmeleri ve ders dağılımlarında tüm yeterliliklerin benzer oranlarda karşılanmasına dikkat etmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: akademik çeviri öğretimi, çevirmen yeterlilikleri, öğretim programı

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Kırıkkale Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Kaynakça

ISO 17100 Çeviri Kalite Standardı (2015).

Tosun, M. (2013). *Çeviri Eleştirisi Kuramı.* Aylak Adam Yay.

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright** © **2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çağdaş Çeviri Piyasasına Donanımlı Çevirmen Yetiştirmek: Yerelleştirme Dersi için İzlence Önerisi

Büşra KURT UÇAR[1]

Öz

Globalleşme ve çeviride dijital çağ (Cronin, 2013) ile birlikte yerelleştirmeye duyulan talebin arttığını ve yerelleştirmenin kendine has özellikleri nedeniyle makine çevirisi veya yapay zekâ araçlarından diğer çeviri alanlarına kıyasla daha az etkilendiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte yerelleştirmenin teknolojik gelişmelerden doğduğunun ve yerelleştirme uygulamalarının bilhassa günümüzde teknolojik çeviri araçları ile yapılması gerekliliğinin de altını çizmek gerekir. Çağdaş çeviri piyasasında artan talebi uygun şekilde karşılayabilmek için Mütercim ve Tercümanlık Bölümlerinde Yerelleştirme derslerinin müfredata alınması ve öğrenciler için piyasa koşullarına uygun bir izlence ve ders planı hazırlanması esastır. Teorik ve teknik bilgi ile pratiğin birleştirilmesi öğrencilerin piyasada çalışmaya başladıklarında kendilerini bekleyen koşullara ve taleplere hazırlıklı olmalarını sağlamak açısından büyük önem arz etmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin yerelleştirme alanında yapacakları iş başvurularına hazırlanmalarını sağlamak ve onları gerekli bilgi ve becerilerle donatarak piyasaya sağlam adımlarla giriş yapmaya teşvik etmek son derece önemlidir. Bu sunumda Yerelleştirme dersine özgü bir izlence önerisi sunulacaktır. İzlence literatürde sınırları yeterince iyi belirlenememiş yerelleştirme kavramının tanımı ile başlayıp yazılım yerelleştirme, web sitesi ve uygulama yerelleştirme ve oyun yerelleştirme gibi konularla devam etmektedir. İzlence kapsamı piyasadaki paydaşlarla etkileşimlerden yola çıkılarak belirlenmiştir. Derslerde çokça çeviri pratiği yapılmakta, çevirmenleri en çok zorlayan teknik hususlar derinlemesine ele alınmakta ve bağlamsız yerelleştirme alıştırmalarına yer verilmektedir. Bu izlence iki dönem uygulanmış ve dersin işlenişi, materyalleri ve kazanımları konusunda öğrencilerden yazılı geri bildirim alınmıştır; sunumda geri bildirimlerden örneklere yer verilecektir. Bu sunumun amacı Yerelleştirme dersi bulunmayan bölümler için dersin gerekliliğini vurgulamak ve öneri niteliğinde çerçevesini çizmek, hâlihazırda Yerelleştirme dersi bulunan müfredatlar için ise bölümlere bu konuda farklı bakış açıları kazandırarak bölümlerin ders planlarını çeşitlendirmelerine yardımcı olmaktır.

Anahtar Kelimeler: yerelleştirme, izlence önerisi, çeviri piyasası

Kaynakça

Cronin, M. (2013). *Translation in the Digital Age*. Routledge.

[1] Öğr. Görevlisi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İngilizce/Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Akademik Çeviri Eğitiminde Oyun Çevirisi Dersi: Bir Ders İçeriği Önerisi

Aytaç ÇELTEK[1]

Ozan ABAT[2]

Öz

Video oyunları günümüz dijital toplumunda en popüler eğlence araçlarından biridir ve film, müzik ve spor endüstrilerinden daha büyük bir endüstri haline gelmiştir (Mangiron 2021; Forbes Agency Council 2023). Oyun endüstrisinin büyümesinde, ürünlerin farklı bölgelerde ve dillerde piyasaya sürülebilmesi önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye, 41 milyon "gamer"ı ve Avrupa'daki en düşük İngilizce yeterliliğiyle oyun yerelleştirmesi için önemli bir pazardır (Türkiye Oyun Sektörü Raporu 2023; EF Education First 2023). Oyun yerelleştirmesi, bir video oyununun belirli bir hedef pazar veya bölgeye uygun hale getirilmesi sürecidir ve çeviri, ekip çalışması ve teknolojik beceriler gerektirir (Bernal-Merino 2013). Bu sürecin başarılı olabilmesi için nitelikli oyun çevirmenlerine ihtiyaç vardır (Odacıoğlu ve diğ. 2017; Mangiron 2021). Türkiye'deki üniversitelerin çeviribilim bölümlerinin müfredatlarında 2024 yılı itibariyle aktif olarak yürütülmekte olan "oyun çevirisi" dersi bulunmamaktadır. Buradan hareketle, bu çalışmanın amacı, Türkiye gibi önemli bir pazar için gerek duyulan yeterlikte oyun çevirmenlerinin eğitimine yönelik olarak tasarlanmış ve öğrencilere bu alandaki hem çeviri edinçlerini hem de teknik becerileri ve donanımı kazandırmayı amaçlayan bir "oyun çevirisi" dersi önerisi sunmaktır. Bu ders, mesleki gerçeklik ile sınıf gerçekliğini (Li, 2019) bir araya getirmeyi amaçlayan proje tabanlı bağımsız bir ders olarak tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: çeviri eğitimi, oyun yerelleştirme, oyun çevirisi, çeviri edinci, teknoloji edinci

[1] Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü; İngilizce Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Kültürlerarası Aracılık Modeliyle Sunulan Toplum Çevirmenliği Hizmetlerinde Sağlık ve Eğitim Alanındaki Aktörler

Duygu ÇURUM DUMAN[1]

Öz

Toplum çevirmenliği çerçevesinde değerlendirilen özel alanlarında biri olan sağlık ve eğitim bağlamında sunulan hizmetler, son yıllarda Türkiye'de ivme kazanmıştır. Bu ivmede, sağlık turizmi ve turistin sağlığına yönelik hizmetlerin ortaya çıkışı ve bu girişimle aynı döneme denk gelen, yakın veya komşu ülkelerdeki nüfus hareketliliği etkili olmuş ve hizmetlerin sunulma biçiminde önemli değişikliklere yol açmıştır. Çatışma bölgelerinden kaçarak ülkemize gelen bu göçmen nüfusun iki temel toplumsal ihtiyacı olan sağlık ve eğitim hizmetleri, ülkemizde birbiriyle paralel olarak gelişim göstermemiştir. Acil hayati ihtiyaç olarak sağlık hizmetleri hem uluslararası kuruluşlar hem de devlet kurumlarının ortak çabalarıyla daha kapsamlı bir gelişim göstermişken, eğitim alanı ağırlıklı olarak ilgili devlet kurumlarının kriz yönetimi ve devamında değişen ihtiyaçlara verdiği yanıtlarla şekillenmiştir. Her iki alanda da uluslararası kuruluşların rolü hizmet sunumunda önemli bir etkiye sahiptir. Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki toplum çevirmenliği uygulamalarında uluslararası kuruluşların ulusal sistemlere katkısı ve bu hizmetleri nasıl şekillendirdiği, alanlar ve kurumlararası karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele alınacaktır. Çalışmanın metodolojisi vaka çalışması olacak; sağlık ve eğitim alanlarında ilgili bakanlıklar ve uluslararası kuruluşlar, sözlü çeviri hizmetleri bağlamındaki rol ve katkıları çerçevesinde ele alınacakları vakalar olarak çalışmanın odağını oluşturacaktır. Çalışmada, adı geçen hizmetlerin sunumunda uygulamaya yansıyan çeşitli çevirmen modelleri üzerinde durulacak, bu modellerde ulusal ve uluslararası kuruluşların etkilerinin izi sürülecektir. Çalışmanın sonucunda, sağlık ve eğitim hizmetlerinde sözlü çeviri için kurumsal ve yapısal çözümlerin bir dökümü sunulmuş olacak ve aktörlerarası iş birliklerinin hizmet sunumunda belirleyici rolü vurgulanacaktır. Çalışma, toplum çevirmenliği hizmetlerine üst bakış sunması ve daha önce karşılaştırılmamış alt alanlarında sahadaki uygulamaları ve sorunlara yönelik çözümleri incelemesi açısından, yenilikçi bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: sağlık çevirmenliği, eğitim alanında toplum çevirmenliği, kültürlerarası aracılık, uluslararası kuruluşlar, kamu hizmetleri

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

Türkiye'de Toplum Çevirmenliğinde Süreklilik ve Kopuşlar: İstanbul Sultanbeyli Örneği

Özgür Bülent ERDOĞAN[1]

Öz

Toplum çevirmenliği üzerine yapılan ampirik çalışmalar toplum çevirmenlerinin rolleri (Barsky, 1996, Wadensjö, 1998, Angelelli, 2003, Morisette, 2007), karşılaştıkları zorluklar ve çevirmenlerin öznel deneyimlerine odaklanmıştır. Bu alanda uzun döneme yayılan saha çalışmalarının az olduğu görülmektedir. Uzun döneme yayılan etnografi (longitudinal ethnography) saha çalışmasında gözlemlenen davranışların ve örüntülerin zaman içerisinde geçirdiği değişimi tespit etmeye yarayabilir. Ancak bunun için en az altı ay sürecek bir saha çalışması ve maddi kaynaklar gerekmektedir.

Bu çalışma 2017-2019 yılları arasında İstanbul'un Sultanbeyli ilçesinde mültecilere yardım eden kurum ve kuruluşlarda yaptığımız saha çalışmasının bir devamı niteliğinde olup genel anlamıyla "sahayı takip etmeyi" (follow-up ethnography) ve "uzun dönem etnografisi" yaklaşımından hareket ederek 'Mülteciler Derneği' özelinde toplum çevirmenliği uygulamalarındaki süreklilik, kopuş ve zamansal değişimlerin 2024 yılında güncel bir izdüşümünü sunmayı amaçlamaktadır.

Nitel analiz yöntemlerini (mülakat, odak görüşmesi, söylem analizi) kullanan çalışmamızda 2011 yılından itibaren Suriye'den Türkiye'ye göç eden toplum çevirmenleriyle yapılan görüşmelerin ışığında Türkiye'ye ilk geldikleri zamandan bugüne dek nelerin değiştiği, çevirmen rolleri, kullandıkları çeviri stratejileri, çeviri yaptığı kitleye olan yaklaşımları ve özellikle hangi toplumsal olayların bu değişikliklere neden olduğu gibi konular aydınlatılmaya çalışılmaktadır. Toplum çevirmenlerin yanı sıra kurum yöneticisiyle yapılan görüşmenin analizinde kurumun çevirmenlere yönelik beklentilerindeki değişimler, çevirmen sayısı, yeni dil çiftlerine olan ihtiyaçlar, eğitim ve etik konularında karşılaşılan zorluklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: toplum çevirmenliği, uzun dönem etnografisi, Suriyeliler, Sultanbeyli

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Türkiye'de Toplum Çevirmenliği Odaklı Akademik Çalışmalara Üst Bakış: Mevcut Yaklaşımlar ve Boşluklar

Aslı POLAT ULAŞ[1]

Öz

Toplum çevirmenliği 1980'lerden sonra özellikle göç alan ülkelerde gelişmiş bir çeviri alt alanıdır. Ev sahibi ülkelerde hizmet sağlayıcılarla göçmenler ve yabancılar arasındaki iletişimin sağlanmasında kilit öneme sahip olan toplum çevirmenliği, Türkiye'de göç dalgaları ve küreselleşme dinamikleri doğrultusunda özellikle son 10 yılda gelişme göstermiştir. Aynı doğrultuda toplum çevirmenliği alanındaki akademik çalışmalar da giderek artmıştır. Bu çalışmanın amacı Türkiye'de toplum çevirmenliği odağında gerçekleştirilen akademik çalışmalardaki mevcut yaklaşımları ve alana ilişkin araştırma boşluklarını tespit etmektir. Çalışmada 2015-2024 yılları arasında toplum çevirmenliği alanında hazırlanmış tez ve makaleler incelenmiştir. Tez ve makalelere Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nin veri tabanı ile TR Dizin makale veri tabanından, toplum çevirmenliğinin uygulama alanlarına da işaret eden "sağlık çevirmenliği", "mahkeme çevirmenliği", "işaret dili çevirmenliği", "ruh sağlığı çevirmenliği", "afette rehber çevirmenlik" anahtar sözcükleriyle erişilmiştir. Bu araştırmanın kapsamına uygun olan toplam 24 tez ve 27 makale olmak üzere 51 tane çalışma bulunmuştur. Söz konusu çalışmaların özetleri, çalışmaların kapsam ve konusu, amacı ve bulguları bağlamında incelenmiştir. Çalışmalar toplum çevirmenliğinin sözü edilen uygulama alanları kapsamında gruplandırılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda en çok çalışmanın sağlık çevirmenliği (14) ile işaret dili çevirmenliği (10) alanlarında olduğu tespit edilmiştir. Çoğunlukla anket ve mülakat yöntemleriyle algı, tutum ve beklentileri ölçen betimleyici çalışmaların, genel olarak çevirmen rolleri ve görevleri ile toplum çevirmenliğinde genel durum ve meslekleşme konuları etrafında şekillendiği gözlenmiştir. Ayrıca toplum çevirmenlerinin konumu ve çalıştıkları alanlardaki diğer görevlilerle ilişkilerini konu edinen ve sosyolojik yaklaşımları benimseyen çalışmalarda (8) da artış olduğu görülmüştür. Öte yandan toplum çevirmenliği alanında uluslararası alanyazın da dikkate alındığında son zamanlarda giderek önem kazanan uygulama alanlardan biri olan ruh sağlığı çevirmenliği alanında oldukça az sayıda çalışma (5) olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra mahkeme çevirmenliği (2), afette rehber çevirmenlik (1) alanları ile telefon (1) ve makine çevirisi (1) temelli çalışmaların da oldukça az olduğu gözlenmiştir. Genel olarak bütün uygulama alanlarında çevirmen aracılı görüşmelere odaklanan görgül ve deneysel çalışmalar ile hizmet kullanıcılar olan yabancıların çevirmenlere yönelik bakış açılarını ele alan çalışmaların eksik olduğu da dikkat çekici tespitler arasındadır.

Anahtar Kelimeler: toplum çevirmenliği, uygulama alanları, araştırma konuları

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çeviri Pratiğinin/ Çevirmen Kimliğinin Dönüşümü. Farklı Terimlerin Dolaşımı

Z. Emine BOGENÇ DEMİREL[1]

Deniz KURMEL[2]

Öz

Dijitalleşen dünyamızdaki rekabetçi teknolojik ortamda; veri ve içerik yönetimi, bilgiye erişim, ekip çalışması, uzaktan iş birliği... gibi kavramlar etrafında şekillenen yenilikçi üretim süreçleri söz konusudur. İletişim biçimlerindeki çeşitlilik, sürekli yenilenen bilgi gereksinimi, yeni sosyo-teknolojik ortamlar bireyin değer yaratma potansiyelini harekete geçirmekte ve çeviri teknolojilerinin şirket-kullanıcı dinamiklerini yapılandıran farklı değişimlerin kabulünü, benimsenmesini çevirmen davranışında kaçınılmaz kılmaktadır.

Bu bağlamda, çeviri pratikleri artık çok katmanlı içerikleri ve çok boyutlu eyleyicileri bir araya getirmektedir. Tüm bu gelişmeler sonucunda, çeviri kavramı ve çevirmen kimliği de değişmekte ve dönüşmektedir. Bir taraftan çeviri ve çevirmen terimleri farklı boyutlar kazanmakta; diğer taraftan da sınırları genişleyen çeviri kavramına ve farklı çevirmen kimliklerine yönelik yeni adlandırmalar/ yeni terimler karşımıza çıkmaktadır.

Bu çalışmada, yeniliklerle kuşkusuz yeni mücadele alanları da oluştuğundan, toplumdaki iç dış sosyoloji hareketliliklerini okumak üzere çeviri sosyolojisi yaklaşımından, özellikle de Pierre Bourdieu kavramlarından yararlanılacaktır. Daha sonra, çeviri eylemine ve çevirmen kimliğine yönelik terimlerin sınırlarının, içeriğinin genişlemesi ve/veya yeni terimlerin üretilmesi, türetilmesi, toplumsal koşullar ve toplumsal eyleyiciler odağında ele alınacaktır. Ayrıca söz konusu terimlerin üretim, kullanım ve dolaşım süreçleri Türkiye'de çeviri alanında etkin rol alan, akademik dünyayla iş birliğine açık belirli çeviri büroları üzerinden okunacaktır. Çalışma kapsamında seçilecek çeviri bürolarının çeviri pratiğine ve çevirmen kimliğine yönelik terim tercihleri, çeviri bürolarının web sayfalarında yapılacak içerik çözümlemesiyle belirlenecek ve terim tercihlerine yönelik çeviri bürolarının temsilcileriyle söyleşiler gerçekleştirilecektir.

Sonuç olarak, çeviri alanı pratiklerine ve çevirmen kimliklerine ait terimlerin üretim, kullanım ve dolaşım süreçlerini çevreleyen toplumsal hareketliliklerin izleri, ilişkisellik, düşünümsellik ve sürdürülebilirlik kavramları üzerinden de araştırılarak farklı açılımlara ulaşılması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: çeviri, çevirmen kimlikleri, çeviri sosyolojisi, terimlerin dolaşımı

[1] Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Sait Faik Abasıyanık'ın Çevirmen Kimliği

Ahu Selin ERKUL YAĞCI[1]

Öz

Sait Faik Abasıyanık Cumhuriyet Dönemi'nde şiir, hikâye, roman ve röportaj gibi farklı türlerde on beşten fazla kitap, yüzlerce hikâye yazmış bir yazar ve şairdir. Türk hikayeciliğine getirdiği yeniliklerle edebiyatımızda önemli bir yere sahiptir. Bu çalışma Sait Faik'in sayıca çok da fazla olmayan çevirileri ve çevirmenliği üzerine odaklanacaktır. Çevirilerinden en ünlüsü Georges Simenon'dan tefrika olarak çevirdiği ve daha sonrasında kitap olarak basılan *Yaşamak Hırsı*'dır (1954). Sait Faik bu kitabı kendisine ve biçemine çok yakın hissettiği için çevirdiğini belirtmiş (Şahin 2016: 11), ölümünden sonra kitap yazarın kendi külliyatı içinde anılır olmuştur. Bu romandan başka çeşitli gazete ve dergilerde tefrika edilen diğer çevirileri ölümünden yıllar sonra kitap olarak *Müthiş Bir Tren Bütün Eserleri Çeviriler ve Uyarlamalar* (1989) adı altında yayımlanmıştır. Toplam dokuz çeviriden oluşan bu kitaptaki öyküler Sait Faik'in o günlerde ilgisini çeken ve kendi öykülerinde izlerini gördüğümüz eserlerin bir derlemesidir. Bu öykülerin hepsi farklı yazarlara aittir ve Fransızca ara dilden çevirilmiştir.

Bu bildiride, Sait Faik Abasıyanık'ın çevirmen kimliği üzerine odaklanırken Maria Constanza Guzman'ın, belirli bir çevirmenin çevirdiği erek metinler ve yazılarının yanı sıra biyografisinin, diğer çalışmalarının, etrafındaki diğer eyleyicileri ve aralarındaki ilişkileri içeren "çevirmen arşivi" kavramı (2013, 2020) kullanılacaktır. Sait Faik külliyatı, çeviri ve uyarlamalarının incelenmesi, yazar hakkındaki biyografik yazılar ve anılardan derlediğim bütünce üzerinde çalışılacaktır. Bu bütünce Sait Faik'in çevirmen kimliğini hem birey hem de toplumsal bir bağlamda yaşayan ve üreten bir eyleyici olarak anlamak için aracı olacaktır. Bu şekilde, Sait Faik'in Cumhuriyet Dönemi edebiyat alanındaki rolü tarihselleştirilecek ve dönemin tercüme-telif-adaptasyon kavramlarına alternatif bir bakış açısı getirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Sait Faik Abasıyanık, tercüme-telif, uyarlama, arşiv

[1] Doç. Dr., Ege Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çevirmenin Öz Şarkiyatçı Olarak Portresi

Soraya HOSSEINZADEH GOSHAYESH[1]

Atalay GÜNDÜZ[2]

Öz

James Morier'in *The Adventures of Haji Baba of Ispahan* (1842) başlıklı eseri, Kaçar hanedanındaki Feth-Ali Şah'ın (1797-1834) hükümdarlığı sırasında İran'ın kültürel, sosyal ve politik ortamını hicivli ve eleştirel bir şekilde tasvir eden ünlü bir Şark anlatısıdır. Alain-René Le Sage'in Gil Blas (1715) ve Thomas Hope'un Anastasius (1817) adlı eserlerinden ilham alan ve Bin Bir Gece Masallarının (Amanat, 2003) etkisini taşıyan bu eser, "Şarkiyatçılık" yazın geleneğinin önemli bir örneği olarak değerlendirilmektedir (Morier, Haji Baba, 1947) Pek çok dile aktarılmış olan eser dönemin İran toplumunu canlı bir anlatımla tasvir etmesi nedeniyle hayranlık uyandırmış ve farklı coğrafyalarda geniş kitlelere ulaşmıştır. Dönemin şarkiyatçı bakışıyla uyumlu olarak, kitap Avrupa'da Batılı güçlerin bölgedeki sömürgeci eylemlerini meşrulaştırmak için kullanılmıştır (Amanat, 2003). Kitabın ara dil olarak Fransızcadan yapılan ve Kalküta'da basılan ilk çevirisi modern Fars edebiyatının kanonik metinlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Eserin çevirmeni Mirza Habib İspahani'nin 1905'te yayımlanan çevirisinin İran'da bu kadar ilgiyle karşılanmasının temelinde modernleşme ve batılılaşma akımlarıyla meydana gelmiş öz-eleştirel damarın büyük etkisi vardır. 19. yüzyıl İran modernleşme düşüncesinin önde gelen isimlerinden biri olan Mirza Habib (1835 Bahtiyari-İran-1894 Bursa) muhalif tutumu ve batılılaşmacı fikirleriyle İran siyasal otoritelerinin hışmına uğramış ve 1865'ten ölümüne kadar olan hayatının büyük bir bölümünü İstanbul'da sürgünde geçirmiştir. Mirza Habib bu çeviriyi de sürgün yıllarında İstanbul'da Galatasaray Lisesi'nde Arapça ve Farsça dersleri verdiği dönemde yapmıştır. Müstear adla Kalküta'da yayımlanan çeviri pek çok otorite tarafından edebi etkisinin ötesinde 1906-1911 Meşrutiyet Devrimi'nin hazırlayıcı metinlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu çalışma Batılı kültür dairesinin etkisinde yetişmiş bir entelektüel olarak Mirza Habib'in çevirisini öz şarkiyatçı bir perspektiften inceleyecektir.

Anahtar Kelimeler: The Adventures of Haji Baba of Isphahan (1842), James Morier, öz şarkiyatçılık, Mirza Habib Esfahani, İran modernleşmesi

[1] Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Çeviribilim Doktora Programı
[2] Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Antikomünist Bir Kurumsal Çeviri Eyleyicisi: Nebioğlu Yayınevi Örneği

Fatma BALTA[1]

Müge IŞIKLAR KOÇAK[2]

Öz

Komünizm ideolojisi ve uygulamalarına karşı bir hareket olarak ortaya çıkan antikomünizm, Marksizm, Leninizm, sosyalizm gibi akımlara yönelik karşıtlığı da kapsayan şemsiye bir terim olarak kullanılmaktadır. Komünizmi genellikle totaliter ve baskıcı olarak niteleyen anlatılar üreten ve yayan bu karşıt ideoloji, Soğuk Savaş (1947-1991) döneminde ön plana çıkmış ve Batı'nın kapitalist demokrasilerinde yaygın olarak benimsenmiştir. Antikomünizm özellikle kültürel alanda gazete, dergi, film ve kitaplar aracılığıyla dünya çapında yayılmıştır. Bu tür ideolojik metinleri üreten ve yayan aktörler arasında yazarlar, gazete ve dergiler, yayınevleri ve ayrıca çevirmenler sayılabilir. İster bireysel ister kurumsal olsun bu eyleyiciler sadece yerli eserleri değil, çeviri eserleri de aynı politik ve ideolojik ajanda doğrultusunda araçsallaştırmıştır. Çalışmamız kapsamında basılı kitaplar üzerine odaklanılarak çeviri kitapların antikomünizmin Türkiye'de yayılmasındaki etkisi sorgulanmaktadır. Bu amaçla Türkiye'de 1943-1989 yılları arasında yayımlanmış kurgu dışı antikomünist kitaplar toplanılarak seksen altı adet çeviri, yüz yetmiş beş adet yerli ve yirmi bir adet yazarı/çevirmeni belirsiz olmak üzere toplam iki yüz seksen iki kitaptan oluşan bir bütünce oluşturulmuştur. Bütüncemize göre, en çok çeviri antikomünist kitap basan yayıncı olan Nebioğlu Yayınevi kurumsal bir çeviri eyleyicisi olarak ön plana çıkmaktadır. Bu araştırmada Türkiye'de çeşitli antikomünist kamusal anlatıların (Baker 2006) oluşmasında ve yayılmasında Nebioğlu Yayınevi'nin çeviri eyleyicisi (Toury 2002) olarak oynadığı aktif rol tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: antikomünizm, Nebioğlu Yayınevi, kurumsal çeviri eyleyicisi, anlatı kuramı

Kaynakça

Baker, M. (2006). *Translation and conflict: a narrative account*. London and New York: Routledge.

Toury, G. (2002). "Translation as a means of planning and planning of translation: A theoretical framework and an exemplary case." In S. Paker (Ed.), *Translations: (re)shaping of literature and culture*. pp. 148-165. İstanbul: Boğaziçi University Press.

[1] Öğr. Görevlisi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Uygulamalı İngilizce Çevirmenlik Bölümü
[2] Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Türk Edebiyatını Almancaya Çevirirken: Yazar, Çevirmen ve Yayıncı Olarak Beatrix Caner ve Yayınevi Literaturca Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme

Sitem İNCE[1]

Olcay ŞENER ERKIRTAY[2]

Öz

Çeviribilim alanında gerçekleşen "sosyolojik dönüşüm" (sociological turn) (Angelelli, 2014) sonrası çeviri eylemini etkileyen sosyal faktörler ve çevirmenler odak noktası haline gelmiş ve eyleyici odaklı çalışmalar artış göstermiştir. Benzer şekilde bu çalışma da yayınevi sahibi, yazar ve çevirmen Beatrix Caner'i eyleyici olarak merkezine almakta ve eşi Mesut Caner ile birlikte Almanya'da kurdukları yayınevi Literaturca'yı tartışmaya açmaktadır. Üniversitede Türkoloji eğitimi alarak Türkçe öğrenen Macar asıllı Caner'in Türk dili ve edebiyatına olan ilgisi aldığı eğitim sonrasında daha da artmış ve Türkçeden Almancaya çeviriler yapmaya başlamıştır. Bir Türk olan Mesut Caner ile evlenmiş ve 2001 yılında eşi ile birlikte "Literaturca für Türkische Literatur" isimli yayınevini kurarak yayıncılık sektörüne adım atmıştır. Almanya'da Türkçe eser basan az sayıdaki yayınevinden birinin sahibi olarak oldukça fazla eserin Almancaya kazandırılmasını sağlamıştır. Caner'in habitusu ve biriktirdiği sermayeler incelendiğinde Türk edebiyatı alanındaki eylemleri anlam kazanmakta ve Almanya'daki Türk edebiyatı alanının şekillenmesindeki katkılarını incelerken bu kavramlar faydalı araçlara dönüşmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı Caner'in eylemlerini ve sahibi olduğu yayınevi Literaturca'nın yayın politikasını Bourdieu'nun habitus ve sermaye kavramları ışığında sosyolojik bir bakış açısıyla tartışmaya açmaktır. Caner'in verdiği röportajlar ile hakkında yazılan gazete ve dergi yazıları gibi yanmetin öğeleri (paratext) (Genette, 1997) aracılığıyla elde edilen veriler sonucunda Caner'in habitus ve sermayelerinin Literaturca yayınevinin ajandasını belirlediği ve çok sayıda Türkçe eseri Almancaya kazandırarak Almanya'daki Türk edebiyatı alanın şekillenip gelişmesine önemli katkılar sağladığı ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: sosyolojik dönüşüm, eyleyici odaklı yaklaşım, Beatrix Caner, Literaturca

Kaynakça

Angelelli, C. V. (2014). *Introduction: The Sociological Turn in Translation and Interpreting Studies*. John Benjamins Publishing Company. Amsterdam/Philadelphia

Genette, G. (1997). *Paratexts: Thresholds of Interpretation*. Çev. Jane E. Lewin. Cambridge: Cambridge University Press.

[1] Arş. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Kültürel Alışverişte Eyleyenlerin Rolü: Ahmed Midhat Efendi ile Madam Gülnar Örneği

Tuğçe YILMAZER ERENDORUK[1]

Öz

Bu çalışma, çevirileri ve Osmanlıca yazdığı eserlerle Osmanlı edebiyatı çoğuldizgesinde Rus edebiyatı repertuvarının kurulmasında rol oynayan Madam Gülnar'a ve Madam Gülnar'ın çeviri faaliyetlerinin gerçekleşmesine destek veren Ahmed Midhat Efendi'ye odaklanmaktadır.

Çalışmamız, erek kültür dizgesi eyleyeni Ahmed Midhat Efendi ile Rus Şarkiyatçı-çevirmen Madam Gülnar'ın ilişkisini himaye kavramı (Lefevere, 1992) üzerinden ortaya koymaktadır. Eyleyenlerin (Milton ve Bandia, 2009) çeşitli düzlemlerde büründükleri roller ve kurdukları ilişki ağı ve iş birliği bağlamında, Ahmed Midhat'ın himayesinin Madam Gülnar'ın eserlerinin üretimi ve yayımı süreçlerine ne şekilde etki ettiğini incelemektedir. Böylece iki kültürü temsil eden yazarların, kültürel ve edebi etkileşimlerinin repertuvar oluşumunda (Even-Zohar, 2002) oynadığı rolün gösterilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmamız, temelde birincil kaynaklar üzerinden yapılan inceleme verilerine dayanmaktadır. Çeviribilim paradigmalarını ve birincil kaynakları kullanarak Türkçede bir Rus edebiyat repertuvarı oluşumunu inceleyen lisansüstü bir akademik çalışma olması bakımından önem arz etmektedir. Çalışmamızda yanmetinsel ve metinsel unsurlar incelenmekte olup, birincil ağızdan kaynakların söylem çözümlemesi ile bulguların değerlendirilmesi söz konusudur. Çalışma, eyleyen rollerini ve ilişki ağını ortaya koyacak tüm söylemlerin betimlenerek irdelenmesi yolu ile yürütülmüştür.

Araştırma bulgularımız, Rus edebiyatından yaptığı çeviriler ve verdiği Osmanlıca telif eserlerle Madam Gülnar'ın kültürel aracılık etmede etkin bir eyleyen olduğunu; Ahmed Midhat Efendi'nin ise Madam Gülnar'ın çeviri pratiğini himaye ederek Osmanlı çoğuldizgesinde Rus edebiyatı repertuvarı kurulmasında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Dolayısıyla çalışmamız, kaynak kültür eyleyeninin erek kutupta tek başına aracı konumda bir rol üstlenebileceğini göstermekle birlikte; himaye bağlamında, eyleyenler arasında kurulan ilişkide himaye edenin iş birliği yaratma, çeviri faaliyetlerine destek verme ve erek dizgede repertuvar oluşturmada yönlendirici ve konumlandırıcı olma bakımından olumlu yönde bir etkisinin olabileceğine dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rus edebiyatı repertuvarı, eyleyen rolleri, himaye, kültürel alışveriş

[1] Arş. Gör., İstanbul Okan Üniversitesi, İngilizce Öğretmenliği Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çeviri Sağlamcılığı Nasıl Etkiler: Eğitim Materyallerinin Çevirisi Üzerine Bir Tartışma

Sezen ARSLAN[1]

Öz

Sağlamcılık, engelliliği güçsüzlük olarak gören bir anlayış anlamına gelmektedir. Bu anlayışa göre, engelli olan bireyler "normal" olarak düşünülmemekte aksine güçsüz ve kusurlu olarak görülmektedir (Smith, Foley, & Chaney, 2008). Sağlamcılık, insanın kabiliyetlerini desteklemektedir ve bu kabiliyetlerle ilgili beklentileri karşılamaya odaklanmaktadır (More, 2024). Sağlamcılık anlayışı kendisini birçok şekilde belli eder. Bunlardan biri de bir dilde kullanılan kelimelerin seçimiyle ilgilidir çünkü kelimeler engellilik kavramına ve engelli bireylere olan bakış açısını bilinçli veya bilinçaltı yollarla yansıtmaktadır. Çeviri, kaynak ve erek metinler arasındaki bağlantıyı kurmak amacıyla, kelimelerin sözlük anlamlarını bulmaktan öte bir etkinlik olduğu için, doğru kelimelerin seçimi bu süreçte son derece önemlidir. Bu sebeple, çeviri süreçlerinde kapsayıcılık ve sosyal adalet gibi toplumu etkileyen meseleler göz önünde bulundurulmalıdır. Sağlamcılık bağlamında çeviri süreçleri düşünüldüğünde, sağlamcılık karşıtı çevirilerin üretilmesi kilit bir rol oynamaktadır. Özellikle, bu noktada, eğitim materyallerinin çevirisi önem arz etmektedir. Eğitim materyalleri, öğrencilerin engellilik de dahil olmak üzere diğer birçok konuda dünyaya dair algılarını şekillendirmektedir. Yaş aralığı düşünüldüğünde, çocuklar için eğitim materyallerinin bu konuda oynadığı etkin rol yadsınamaz. Dolayısıyla, eğitim materyallerinin çevirisi yapılırken, sağlamcı dil olabildiğince bertaraf edilmelidir. Bu çalışmada çeviri ve sağlamcılığın kesişim noktası düşünülerek, eğitim materyallerinin çevirisi ele alınmaktadır. Bu yüzden, eğitim bağlamında, bazı çeviri uygulamalarının sağlamcılığı nasıl sürdürdüğü ya da engelleyebildiği hakkında bilgi verilecektir. Engellilik, sağlamcılık, sağlamcılık karşıtlığı gibi kavramlar hakkında farkındalık yaratmayı amaçlayarak, kapsayıcı çeviri uygulamaları önerilecektir. Alanyazın taramasının yapıldığı bu çalışmada, çeviride kelime seçimlerinin engelliliğe dair fikir ve algıların nasıl oluşturulduğu tartışılacaktır. Özellikle, Türkçe alanyazında sağlamcılık ve çeviri konusundaki kısıtlı tartışmalar düşünüldüğünde, bu çalışma konuyla ilgili önemli bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: sağlamcılık, engellilik, çeviri, eğitim

[1] Doç. Dr., Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Sesli Betimleme Öğrencilerinin Metin Yazımı Becerilerinin Geliştirilmesine Dair bir Sınıf Çalışması Örneği

Duygu DALASLAN[1]

Öz

En genel tanımıyla sesli betimleme, görme engelli bireylerin görsel-işitsel materyallere erişimini sağlayan bir görsel-işitsel çeviri türüdür. Sesli betimlemede tartışmalı konulardan biri dil ekonomisidir (Fryer, 2016), çünkü betimlemeler kaynak materyali gölgede bırakmayacak ölçüde ve yeterli yoğunlukta olmalıdır. Bu nedenle, betimlemede hangi temsillerin, yani görsel bilgi türlerinin yer alacağına karar vermek sesli betimlemenin en önemli adımlarından biridir. Bu nedenle, sesli betimleme derslerinde betimleme metni yazım uygulamasına mümkün olduğunca yer verilmelidir. Bu çalışmanın amacı, sesli betimleme dersi alan öğrencilerin diyalog içermeyen kısa filmlerin sesli betimleme metinlerini yazarken ne ölçüde yoğun bir dil yapısı kullanma eğiliminde olduklarını gözlemlemektir. Bu hedefle, sesli betimleme derslerinden birinde, "The Cook" adlı kısa film gösterilmiş ve öğrencilerden "dış görünüş, eylem, konum, okuma, dizin" (Piety, 2004) adlı görsel bilgi türlerine dayalı olarak sesli betimleme metinleri yazmaları istenmiştir. Betimleme sonrası adımda, öğrenciler senaryolarını yüksek sesle okumuş ve bu betimlemeler dil ekonomisi açısından sınıfta tartışılmıştır. Uygulama sonunda öğrencilerin yoğun betimlemeleri tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Ancak bu sonuç, yoğun betimlemelerin anlaşılır olamayacak kadar bilgi yüklü olacağı sonucunu doğurmuştur. Öğrenciler, yoğun bir betimlemenin seslendirme sanatçısı tarafından çok hızlı okunacağı ve görme engelli hedef kitle tarafından anlaşılmayacağı konusunda hemfikir olduklarından, betimlemelerin az ve öz olması gerektiği sonucuna varmışlar ve metinlerinin bazı kısımlarını atmışlardır. Uygulamaya dayalı bu çalışma, öğrencilerin katılımını artırarak sesli betimleme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlamak açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: sesli betimleme eğitimi, metin yazımı, dil ekonomisi

Kaynakça

Fryer, L. (2016). *An introduction to audio description: A practical guide*. Routledge.

Piety, P. J. (2004). The Language System of Audio Description: An Investigation as a Discursive Process. *Journal of Visual Impairment & Blindness, 98*(8), 453-469. https://doi.org/10.1177/0145482X0409800802

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Adana Alparslan Türkeş Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Sade Dil ve Kolay Dil Kavramlarının Karşılaştırmalı Analizi: Erişilebilirlik ve Çeviribilim Perspektifi

Zeynep ŞENGEL[1]

Öz

Erişilebilirlik, birçok ülkede öncelikli bir konu haline gelmiştir. Bu kavram günümüzde yalnızca engelli bireyleri kapsamakla sınırlı kalmamış, iletişim gereksinimleri karşılanamayan her birey için kullanılan bir kavrama dönüşmüştür. Ayrıntılı altyazı, sesli betimleme, işaret dili gibi erişilebilirliği sağlayan araçlar arasında "sade dil" kullanımını da saymak mümkündür. 2023 yılında kabul edilen ISO 24495'e göre sade dil, "okuyucuları ön planda tutan bir iletişimdir. Okuyucuların ne istediğini ve neyi bilmesi gerektiğini, okuyucuların ilgi düzeyini, uzmanlığını ve okuryazarlık becerilerini ve okuyucuların ilgili belgeyi hangi bağlamda kullanacaklarını" dikkate alır. Uluslararası Sade Dil Federasyonu'nun tanımına göre "sade dil", hedef kitlede yer olan okuyucunun "aradığı bilgiyi bulabildiği, bulduğu bilgiyi anlayabildiği ve bu bilgiyi kullanabildiği" bir iletişim şeklidir. Bu hedefleri itibariyle, "sade dil" kişilerin özellikle bilgiye erişim hakkı ve topluma entegrasyonu açısından çok önemli bir role sahiptir. Benzer şekilde "kolay dil" veya "anlaşılması kolay dil" kavramları da erişilebilirliği amaçlamaktadır. Yıllar içerisinde bütün bu kavramlarla ilgili rehber ve standartların hızlı ve paralel bir şekilde gelişmesi sonucunda, alanın haritalandırılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu çalışma, "sade dil" ve "kolay dil" kavramlarına ilişkin uluslararası standartların ve belli başlı kılavuzların karşılaştırmalı bir analizini yapmayı amaçlamaktadır. Bu analizde, her iki kavram altı başlık altında incelenecektir: tanım; hedef kitle; ikincil hedef kitle; kullanım yeri; kullanım amacı ve temel kurallar. Bu sayede ülkemize henüz yeni olan bu kavramlara dair nüanslar ortaya konabilecek olup, bu alandaki en iyi uygulamalar ve iyileştirme yapılması gereken alanlar tespit edilebilecektir. Ayrıca çalışma, sade dil yaklaşımı ve çevirinin örtüştüğü diliçi çeviri, hedef kitleye uygunluk, açık ve etkili iletişim, anlam ve niyetin gözetilmesi ve arabuluculuk gibi temel kavramlar da irdeleyerek, çeviribilim alanındaki bu konuya dair potansiyel araştırma alanlarını ortaya çıkaracaktır.

Anahtar Kelimeler: sade dil, kolay dil, erişilebilirlik, bilgiye erişim hakkı, entegrasyon

[1] Öğr. Görevlisi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, İngilizce/Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Türkçede "Çevirisoybilimi"ne Doğru: Türkiye Odaklı Tarihsel Çeviri Araştırmalarında Yeni Bir Alan Kurmak

Cemal DEMİRCİOĞLU[1]

Öz

Altay çeviri geleneğinin bir kolu olarak Moğolistan bozkırlarından Anadolu'ya uzanan, yüzyıllar boyunca farklı dil ve dinlerle etkileşerek heterojenleşen bir gelenekte "çeviri"nin nasıl bir kavramsal/paradigmatik evrimi söz konusu? Bu evrimi, Avrupa merkezci yaklaşımların ötesinde nasıl anlayabilir ve çalışabiliriz? Türkçede "çeviri" kavramının retrospektif incelenmesinde ne tür kuramsal ve yöntemsel sorunlar bizi bekliyor? Altay geleneğinde "çeviri"nin algı ve tanımlarının aşağıdan yukarıya araştırılması yoluyla Türklerde genel bir çeviri kavramına ulaşmak mümkün mü, yoksa bu çaba, beyhude bir çaba mı?

Çeviri tarihi araştırmalarında küresel ölçekte son yıllarda gelişen yeni bakış açıları, geleneklerde "çeviri" kavramının araştırılmasında yeni açılımlar sağlamış; Dünya Çeviri Atlası gibi uluslararası projeler (Gambier & Stecconi 2019), Avrupa merkezinin dışında yeni kuramsal ve yöntemsel ihtiyaç ve tartışmaları gündeme getirmiştir. Bu bağlamda, uluslararası alanyazında Altay çeviri geleneği olarak tanımlanan, heterojen karakterli, farklı dil ve dinlerle etkileşmiş, farklı epistemolojilerin çerçevelediği çeviriye dayalı metin üretimi ve iletişim pratiklerini barındıran bir gelenekte "çeviri"nin kavramsal evrimi ve haritalanması önem kazanmıştır.

Bu bildiri, İngilizce alanyazında translation genealogy olarak bahsi geçen ancak çeviri tarihi araştırmalarında yeterince öne çıkamamış bir alana odaklanıyor. Türkçede yerleşik bir karşılığı henüz olmayan ancak "çevirisoybilimi" önerisiyle betimlenecek bu alanın kurulması ve gelişmesi yolunda mütevazi bir çağrı yapıyor. Altay geleneğinin farklı dönemlerinde çeviri edimi etrafında oluşan terim, kavram ve metaforların keşfi üzerinden Türkçede "çeviri"nin kavramsal haritalanmasının önemine değiniyor; bu bağlamda kullanılabilecek modelleri tartışmaya açıyor.

Anahtar Sözcükler: çeviri tarihi, çevirisoybilimi, Altay çeviri geleneği

Kaynakça

Gambier, Yves & Ubaldo Stecconi (eds.) (2019) *World Atlas of Translation*, John Benjamins.

[1] Prof. Dr., İstanbul Okan Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Çeviribilim Bakış Açısıyla Süreli Yayınlar: *Çocuk Sesi* Dergisi Örneği

Sara BOKAIE[1]

Halise GÜLMÜŞ SIRKINTI[2]

Öz

Çocuk edebiyatının yapı taşlarından biri olan çocuk dergileri, Çeviribilim açısından kapsamlı veriler sunabilen zengin araştırma araçlarıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin Latin harfleri ile basılan ilk çocuk dergisi olma özelliği taşıyan *Çocuk Sesi* başlıklı dergi, bu çalışmanın araştırma nesnesi olarak belirlenmiş, araştırma derginin ilk 30 sayısı ile sınırlı tutulmuştur. Çeviribilim ile Süreli Yayın Çalışmaları alanlarını bir araya getirmeyi amaçlayan bu çalışmada, *Çocuk Sesi* dergisinin ortaya çıktığı sosyokültürel ortam ve derginin üstlendiği misyon tarihsel süreç içinde değerlendirilmekte, dergi Matthew Philpotts'un (2013) ortaya koyduğu süreli yayın kodları odağında betimleyici bir yaklaşımla incelenmektedir. Philpotts'un ortaya koyduğu zamansal kodlar [temporal codes], maddi kodlar [material codes], ekonomik kodlar [economic codes] ve içerik kodlar [compositional codes] çocuk dergilerinin üretimini ve alımlanmasını yöneten temel ilkeleri anlamak için kapsamlı bir rehber görevi görmektedir. Gerçekleştirilen incelemede zamansal kodlar açısından yaklaşıldığında, 1928 yılında yayın hayatına başlayan ve 1928-1948 yılları arasında yayımlanan *Çocuk Sesi* dergisinin, giriş yazısında da belirtildiği üzere çocukların yanı sıra harf devrimiyle birlikte Latin alfabesini yeni öğrenen yetişkinlere yönelik olarak hayata geçirildiği görülmektedir. Maddi kodlar açısından genellikle haftalık, kimi zaman iki haftalık olarak yayımlanan ve 12-16 sayfadan oluşan derginin Türkiye'de çocuk kitaplarının yeterli sayıda olmadığı bir dönemde eksikliği doldurma yolunda atılan bir adım olduğu söylenebilir. Ekonomik kodlar çerçevesinde, Maarif Vekaleti himayesinde çıkarılan derginin halka ulaşmak maksadıyla beş kuruşa satıldığı görülmektedir. İçerik kodları açısından yaklaşıldığında, yerli ve resimli kısa hikayelerin yanı sıra derginin didaktik amaçlar taşıyan ve halkı, özellikle çocukları eğitmeyi amaçlayan hikayeler, eski Türk masallarından seçmeler, Türk büyüklerine dair bilgilendirici yazılar, İstiklal Savaşı'na yönelik hikayeler barındırdığı görülmektedir. Telif yazılara kıyasla az sayıda da olsa dergide çevirmen adı belirtilmeyen ancak çeviri ürün olan "gizli çeviri" [concealed translation] (Toury, 2012) ürünlere de rastlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: çocuk edebiyatı çevirisi, çocuk dergiciliği, süreli yayın kodları, Çocuk Sesi, gizli çeviri

[1] Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Türkiye'de Edebî Çeviri Ödüllerine İlişkin Söylemlerdeki Örüntülerin İzini Sürmek

Umut Can GÖKDUMAN[1]

Öz

Özellikle son yıllarda edebiyat çevirmenlerine verilen ödüllerde belli bir artış görülmektedir. Bununla birlikte, çeviri ödüllerini merkeze alan az sayıda çalışma bulunduğunu ifade etmek gerekir (örn. Hoyte-West, 2019). Bu bilgiden hareketle, bu çalışmada, Türkiye'de verilen edebî çeviri ödüllerini incelemek amaçlanmaktadır. Çalışmanın araştırma nesnelerini, Türkiye'de edebî çeviri ödülü alanında öne çıkan Dünya Kitap Dergisi "Yılın Çeviri Kitabı", Institut français çeviri ödülü, Talât Sait Halman çeviri ödülü, Tarabya Çeviri Ödülleri, Türk Dil Kurumu çeviri ödülü, Vedat Türkali Edebiyat Ödülleri (Çeviri Kurmaca Eser Ödülü), Yazko Çeviri Dergisi Azra Erhat Çeviri Ödülü oluşturmaktadır. Çalışmada, ödül alan çevirmenlerin, çeviri yapıtların ve bu ödülü veren kurumların bibliyografik verisi sunulmaktadır. 1955-2023 tarih aralığını içeren bu bibliyografik veriyi, ödül gerekçeleri üzerine kurulan farklı söylemlerle ilgili yapılacak bir inceleme takip etmektedir. Söz konusu çeviri ödülleriyle ilgili okur görüşleri de çalışmaya eklemlenmektedir. Bu şekilde, Türkiye'de görece geniş bir tarih aralığında, geçmişten günümüze çeviri ve çevirmen üzerine inşa edilen söylemlerin incelenmesi aracılığıyla çevirinin Türkiye'deki tarihsel devinimi açısından bazı ipuçlarına ulaşılması hedeflenmektedir. Hangi yıllarda, hangi çevirmenlerin, hangi dillerden yapılan çevirilerin, hangi ödül veren kurumun öne çıktığının dökümünün sunulmasıyla, çeviri eyleminin farklı eyleyicilerinin görüşleri bütüncül bir şekilde ele alınarak ödüller aracılığıyla üretilen çeviri söylemi tartışmaya açılmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda, edebiyat çevirisi ödülü vermenin, aslında bir anlamda çeviri eleştirisi mekanizması geliştirme şeklinde işlediği ifade edilebilir. Ayrıca, çeviri eleştirisinde etkileşim içinde olan eleştirmen, okur, yazar, çevirmen, akademisyenlere (Paloposki, 2012) ek olarak, çeviri ödülleriyle birlikte, çeviri süreci bağlamında ödül veren kurumlar gibi yeni eyleyicilerin de sürece eklendiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: çeviri eleştirisi, çeviri ödülü, çeviri söylemi, edebî çeviri

Kaynakça

Hoyte-West, A. (2019). Translation prizes and national identity: A case study of the Ramon Llull Prize for Literary Translation. D. Osuchowska & L. Harmon (Ed.), *National Identity in translation* içinde (ss. 215-226). Peter Lang.

Paloposki, O. (2012). Translation criticism. Y. Gambier & L. van Doorslaer (Ed.), *Handbook of translation studies vol 3* içinde (ss. 184-190). John Benjamins.

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Üç Şarkı Çevirisi Örneğiyle Çevirinin Çağdaş Türk Müziğindeki Dönüştürücü Etkisi

Özgür ÇAVUŞOĞLU[1]

Öz

Günümüzde "Türkçe Pop" diye adlandırılan Türkçe Sözlü Hafif Batı Müziği türü, bu ikinci tanımından da anlaşılacağı üzere, öncelikle Avrupa toplumlarındaki popüler şarkıların müzikal altyapıları muhafaza edilerek üzerlerine Türkçe sözler yazılması suretiyle Türkiye'de doğmuş ve gelişimine devam etmiştir. Şarkı sözü yazarı Fecri Ebcioğlu'nun 1961 yılında İstanbul'da Bob Azzam'ın "C'est Ecrit Dans Le Ciel" (Gökyüzüne Yazılmış) başlıklı Fransızca şarkısının müzikal altyapısının üzerine "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş" başlıklı Türkçe şarkı sözlerini yazması ve bu şarkıyı İlham Gencer'e Türkçe sözleriyle plağa okutması ile Türk müziğinde yeni bir tür doğmuştur (bkz. Dilmener, 2006, s. 33, 38 ve 42). Böylece, Sezen Cumhur Önal, Fikret Şeneş, Ülkü Aker gibi şarkı sözü yazarlarımızın "aranjman" olarak adlandırılan çeviri şarkıları yoluyla Türk müziğine kazandırılan Hafif Batı Müziği türü içerisinde, zamanla Şehrazat, Sezen Aksu gibi söz yazarı ve bestecilerimiz, sadece sözleri değil, müziği de bize ait olan "Batı müziği tarzında popüler şarkılar" üretmeye başlamışlardır. Bu araştırmada, başta "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş" olmak üzere, sözlerini Fikret Şeneş'in yazdığı ve Ajda Pekkan'ın söylediği "Bambaşka Biri" ("I will Survive", Gloria Gaynor) ile sözlerini Gökhan Özoğuz'un yazdığı, Athena grubunun icra ettiği "Ben Böyleyim" ("My Way", Frank Sinatra) başlıklı şarkı çevirileri konu edilmektedir. Yabancı müzikal altyapıları çeviride korunmuş olan bu üç çeviri şarkının sözleri kaynak şarkılarındaki sözlerle karşılaştırılarak betimleyici bir çeviri eleştirisi uygulaması yapılmaktadır. Kaynak şarkıların sözleriyle aralarında üç farklı ilişki kuran bu üç çeviri şarkının betimlenmesi, Gideon Toury'nin Erek-Odaklı Kuramı ve Hans Vermeer'in Skopos Kuramı bağlamında ele alınmaktadır. Bu çeviri eleştirisinin amacı, çeviride kaynak-odaklılıktan erek-odaklılığa ulaşan geniş bir yelpazede oluşturulan çeviri stratejilerinin şarkı (sözü) çevirisi bağlamında da etkili olduğunu göstermek ve çevirinin çağdaş Türk müziğindeki bu dönüştürücü, yenilikçi işlevini bir kez daha gözler önüne sermektir.

Anahtar Kelimeler: şarkı çevirisi, görsel işitsel çeviri, çeviri eleştirisi, özel alan çevirisi

Kaynakça

Dilmener, Naim (2006) *Bak Bir Varmış Bir Yokmuş: Hafif Türk Pop Tarihi*, 3. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Haliç Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
I. Ulusal Çeviribilim Kongresi, 27–29 Haziran 2024 Bildiri Özetleri Kitabı

"L'Italiano Per Cucina" Ders Kitabının Mutfak Sanatları Terimleri Açısından İncelenmesi

Meltem AKTAŞ DOĞAN[1]

Öz

Günümüzde küreselleşme sonucu oluşan değişikliklerden en çok etkilenen alanlardan birisi mutfak sanatlarıdır. Kültürlerin birbirleri ile yaptıkları etkileşimlerle yeni yemek ve içecekler, gıda ürünleri ve araç-gereçlere ait terimler kullanıldıkları dillerde yer etmiştir. Bu sebeple dil ve iletişim önemli hale gelmiştir. İtalyanca dünya dilleri arasında sevilen ve öğrenilen diller arasında dördüncü sırada olduğu bilinmektedir. İtalyancanın öğrenilmesinde özellikle mutfak sanatları alanında var olan gelişmiş uygarlık düzeyinin etkisinin büyük olduğu düşünülmektedir. Söz konusu alan farklı dillere ödünçlenmiş zengin bir terminoloji bütününe sahiptir. Bu noktada Türkçede de kullanılan İtalyancadan ödünçlenmiş mutfak terimleri bulunmaktadır. İtalyancadan Türkçeye ödünçlenen mutfak terimlerinin pasta, sos ve yemek isimleri, pişirme yöntemleri, doğrama teknikleri ve görev unvanları alanlarında olduğu görülmektedir. Toplumların uygarlık düzeyinin gelişimi terim sayısı ile orantılı olduğu bilinmektedir. Bu noktada mutfak terimlerinin dilin söz varlığının gelişiminde önemli bir role sahip olduğu kesindir. Mutfak sanatları ile ilgilenenlerin terim bilgisine sahip olması söz konusu alanda kusursuz iletişim kurmalarını sağlar. Dolayısıyla terim çalışmalarının çeviri ile birlikte ilerlemesi kaçınılmazdır. Nitekim ortaya somut bir ürün konabilmesi için çeviribilim ile paralel çalışmalar yürütülmesi önemlidir. Bu çalışma A2-B1 düzeyinde İtalyanca ders kitabı "L'Italiano Per Cucina" da yer alan mutfak terimlerini taramayı amaçlamaktadır. Çalışmanın yöntemi betimsel bir nitelik taşımaktadır. Elde edilen mutfak sanatları terimleri pasta, sos ve yemek isimleri, pişirme yöntemleri, doğrama teknikleri ve görev unvanlarına göre sınıflandırılacaktır. Çalışmanın sınırlılıkları A2-B1 düzeyinde İtalyanca ders kitabı "L'Italiano Per Cucina" kitabında yer alan mutfak terimleri olarak belirlenmiştir. Söz konusu mutfak terimlerinin Türkçe karşılıklarının olup olmadığı araştırılacak ve çevirilerinde hangi çeviri stratejisinin uygulandığı irdelenecektir. Çalışmanın alanyazına bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İtalyanca mutfak terimleri, çeviri, çeviri stratejileri

[1] Öğr. Görevlisi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Özdemir Nutku'nun Bertolt Brecht ve Epik Tiyatronun Türkçede Yeniden Yazımındaki Rolü

Mert MORALI[1]

Öz

Akademisyen, tiyatro eleştirmeni ve çevirmen Özdemir Nutku, çeşitli oyun yazarlarından yaptığı çevirileri ve tiyatro üzerine yazılarıyla Türk kültür hayatına eşsiz katkılarda bulunmuştur. Yaşamı boyunca üretkenliğini korumuş bir kültür adamı olarak Nutku'nun külliyatını farklı açılardan incelemek kültür hayatımıza şüphesiz önemli bir katkı sunacaktır. Özdemir Nutku'nun Türk tiyatro dizgesi açısından yeni bir tür olan epik tiyatronun çeşitli örneklerinin ve epik tiyatro hakkındaki kuramsal bilginin Türkçeye aktarılmasında önemli bir rol oynadığı iddia edilebilir. Türkiye'de Brecht (1976), Özdemir Nutku'nun 1960'larda ve 1970'lerde Türkiye'de sahnelenen Brecht oyunlarına dair yazdığı eleştirilerini ve epik tiyatronun kuramsal yönlerini sade bir dille açıkladığı özgün yazılarını bir araya getirmektedir. Bu metinler, Nutku'nun Almancadan bizzat çevirdiği epik tiyatroya dair kuramsal kaynaklar ve Brecht oyunlarından muhtelif pasajlarla zenginleştirilmiştir. Söz konusu metinler iki açıdan incelemeye değerdir. İlk olarak, bu metinler her ne kadar özgün olsa da büyük oranda yabancı kuramsal kaynakların ve Brecht oyunlarındaki kısmi pasajların çevirilerinden oluşmaktadır. Bu açıdan "hibrit" oldukları öne sürülebilir. Buna ilaveten, Nutku kaleme aldığı "hibrit" metinlerle Brecht'i ve epik tiyatroyu Türkçeye kazandırırken, yazarın ve türün bazı yönlerini ön plana çıkartmakta, bazı yönlerine ise hiç değinmemekte ya da çok kısıtlı bir yer ayırmaktadır. Bir başka deyişle, Özdemir Nutku'nun Brecht'i ve epik tiyatroyu Türkçede yeniden yazdığı iddia edilebilir. Bu iki önermeden hareketle bu çalışmada, Özdemir Nutku'nun Türkiye'de Brecht (1976) adlı eserindeki "hibrit-yeniden yazım" örnekleri André Lefevere'in (1992) yeniden yazım kavramı üzerinden ele alınacaktır. Çalışmanın ilk kısmında eserden seçilmiş metinlerin yapısı incelenecek ve "hibritlik" kavramı üzerinde durulacaktır. İkinci kısmında ise ilgili metinler üzerinden Brecht ve epik tiyatronun Türkçeye aktarılan ve dışarıda bırakılan kısımları vurgulanacaktır. Bu çalışmanın, Nutku'nun külliyatını kapsayacak incelemelere ve tiyatro çalışmaları ile çeviribilim arasında olası ortak çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: yeniden yazım, Bertolt Brecht, Özdemir Nutku, tiyatro çevirisi

Kaynakça

Lefevere, A. (1992). *Translation, rewriting, and the manipulation of literary fame*. Routledge.

Nutku, Ö. (1976). *Türkiye'de Brecht*. Tiyatro 76' Yayınları.

[1] Arş. Gör., Manisa Celâl Bayar Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Kozmetik Çevirileri Bağlamında 'Güzellik' Kavramının Kültürlerarası Aktarımı: Bir Vaka Çalışması

Ahsen AY[1]

Ayşen Zeynep ORAL[2]

Öz

Küreselleşmeyle birlikte uluslararası pazarda pay sahibi olmanın şirketlerin geleceği için önemli hale gelmesiyle, global üreticilerin, sınırları aşarak ürünlerini yabancı ülkelere pazarlaması sürecinde reklamcılık da giderek önem kazanmıştır. Reklam metin yazımı metin yazarları tarafından oldukça özen gerektiren stratejik bir eylemdir. Buna paralel olarak bu metinlerin çevirilerinin de kültürel unsur ve değişkenlere uygunluk bakımından oldukça stratejik edimler içermesi kaçınılmazdır. Kozmetik ürünlerinin reklamında alıcı kitleyi ikna etmeye yönelik stratejiler toplumların kültürel birikim ve alışkanlıklarıyla doğru orantılıdır. Bu nedenle reklam metinleri çevirisinde detaylı kültürel çözümlemeler yapabilecek bir çevirmen ihtiyacı merkezi konumdadır. Böylece uluslararası pazarda çeviri faaliyetinin önemi bir kez daha ön plana çıkmaktadır.

Her kültürün kendi sosyokültürel ve ideolojik özellikleri çerçevesinde geçerli çeviri stratejilerini belirlemek reklam çevirisinde kilit rol oynamaktadır. Bu çalışma, tüketicileri ikna etmek amacıyla söylem stratejilerinin nasıl kullanıldığına odaklanarak İngilizce güzellik ürünü reklamlarını ve bunların Türkçe ve Fransızca çevirilerini analiz etmeyi, tercih edilen çeviri stratejilerinin olası nedenlerini tartışmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla, Oriflame online kataloğunun İngilizce, Fransızca ve Türkçe versiyonlarında yer alan kadın güzellik ürünü reklamlarından seçilen bütünce üzerinde betimleyici niteliksel bir çalışma yürütülmüştür. Toplanan veriler, Fairclough'un (2001) Eleştirel Söylem Analizi (CDA) çerçevesine göre değerlendirilmiştir. Çalışma, İngilizce reklamlarda ve bunların Türkçe ve Fransızca çevirilerinde, kadınlar için 'güzellik' kavramını inşa etmek üzere farklı çeviri stratejileri kullanıldığını ortaya koymuştur. Ayrıca, çevirmen yetkinliklerini temel alan ve alt yetkinlikler olarak üç modelde ele alan Piecychna (2020)'nın üçlü modeli bağlamında kozmetik ürünlerin Fransızca ve Türkçe çevirileri ise çevirmen yetkinlikleri odağında incelenerek sınıflandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: reklam çevirisi, çevirmen yeterlikleri, eleştirel söylem çözümlemesi

[1] Arş. Gör, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü
[2] Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Gürcüce bir Filmi Rusça ve/ya İngilizceden Çevirmek: *Pokajanie* Filminin Altyazı Çevirilerinin İncelenmesi

Aslı TAKANAY[1]

Öz

Bu bildiri, yönetmenliğini Tengiz Abuladze'nin üstlendiği, 1984 SSCB yapımı *Pokajanie* (Nedamet) adlı filme ve bu filmin Türkiye'de iki farklı zaman diliminde ve iki farklı etkinlik kapsamında yapılan altyazı çevirilerine, bu çevirilerin ortaya çıkış hikâyelerine odaklanarak görsel-işitsel çeviri ve ara dilden çeviri pratiklerini karşılaştırmalı ve düşünümsel bir şekilde tartışmaktadır. *Pokajanie* (Nedamet), Abuladze'nin üçlemesinin (ilk film *Vedreba* (Yakarış) (1967), ikinci film *Natvris khe* (Dilek Ağacı) (1977)) son filmidir ve zaman ile mekânı yok ederek tüm tiranların birbirine benzediği mesajına odaklanarak bir sistem eleştirisi sunar. Filmin orijinal dili Gürcücedir. Filmin bu bildiriye konu olan gösterimlerinden ilki 2006 yılında, bir film festivali kapsamında yapılmıştır. Bu gösterimde kullanılan altyazı çevirisi ise, üzerinde herhangi bir zamanlama (timing/timecode) bilgisi bulunmayan Rusça diyalog listesi vasıtasıyla, Gürcüce bilmeyen bir çevirmen tarafından üretilmiştir. Filmi izleyebilmesi için çevirmene iletilen VHS kasetteki kopyada herhangi bir dilde altyazı bulunmamaktadır. Aynı film 2024 yılında başka bir etkinlik kapsamında gösterilmek üzere bir kültür kurumunun programına alınmış, yine Gürcüce bilmeyen bir altyazı çevirmenine başvurulmuş ve çevirmene çeviri malzemesi olarak bu kez MP4 formatındaki filmin yanı sıra İngilizce altyazı dosyası iletilmiştir. Söz konusu altyazı dosyasında zamanlama (timing/timecode) bilgisi bulunmaktadır. 2006 ve 2024 yıllarında üretilen bu iki altyazı çevirisinin karşılaştırmalı incelemesi hem süreç hem ürün odaklı yapılmaktadır. Bu incelemeye temel teşkil etmesi açısından öncelikle altyazı çevirisinin gereklerine kısaca değinilecektir. Ardından, süreç odaklı incelemede kurumlar tarafından çevirmene iletilen malzemelerin niteliğinin eleştirel bir şekilde betimlenmesinin yanı sıra çevirmenin kimliği ve sürece dair deneyim aktarımı da değerlendirmeye dahil edilecektir. Ürün odaklı incelemede bilhassa Rusça ve İngilizce çeviri metinler arasındaki farklılıklara, bu farklılıkların Türkçe altyazı çevirilerine nasıl yansıdığına dair betimleyici örnekler sunulacak ve bulgular hem ara dilden çeviri pratiği hem de Rusça ve İngilizce altyazı çevirisi gelenekleri arasındaki farklılıklar açısından tartışılacaktır. Bu bulgular sonuç bölümünde yeniden çeviri (retranslation) perspektifi bağlamında da kısaca ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: görsel-işitsel çeviri, altyazı çevirisi, ara dilden çeviri

[1] Dr. Öğr. Üyesi, Doğuş Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**

İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ
"bilimle anla bilgiyle yönet"
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ
I. Ulusal Çeviribilim Kongresi, 27–29 Haziran 2024 Bildiri Özetleri Kitabı

Reşat Nuri Güntekin'in *Acımak* Romanının Göstergelerarası Çevirileri Üzerine Bir İnceleme

Aslı Melike SOYLU[1]

Öz

Çeviribilim tarihi "kültürel dönüş" (Bassnett ve Lefevere, 1990) ve "sosyolojik dönüş" (Wolf, 2009) gibi birçok dönüşe tanıklık etmiştir. Bugün ise dilin görsel, işitsel ve diğer göstergebilimsel kaynaklarla bir arada kullanıldığı çok modlu metinlerin çoğalmasıyla, anlamın da çok modlu olarak üretildiğini kabul eden bir "çok modlu/ortamlı dönüş"ten bahsedilmektedir (Jewitt, 2009). Bu çalışmada, Katherina Perdikaki'nin 'adaptasyon kaymaları' modeli (2017), Reşat Nuri Güntekin'in *Acımak* (1928) adlı romanının çok modlu, göstergelerarası çevirilerine uygulanmış, bu bağlamda eserin 1985 yapımı TRT televizyon dizisi uyarlaması ile "Ezber Bozan Edebiyat/Türkçe" adlı YouTube kanalı üzerinden paylaşılan 3-boyutlu kısa animasyonu (2020) ele alınmıştır. *Acımak*, hem çeşitli çok modlu türlere çevirileri olduğu için hem de akademik açıdan Reşat Nuri Güntekin'in *Çalıkuşu* (1922), *Dudaktan Kalbe* (1925) gibi daha tanınmış romanlarının gölgesinde kaldığı için bir vaka çalışması olarak seçilmiştir.

Çalışmada, kaynak metin ile göstergelerarası çevirileri/adaptasyonları arasındaki kaymalar modülasyon, modifikasyon ve mutasyon olarak kategorize edilmiş ve bu kaymalar, olay örgüsü, anlatı teknikleri, karakterizasyon ve zaman-mekân gibi betimleyici kategoriler içinde sınıflandırılmıştır. Yapılan sistematik analiz, hafif modülasyondan radikal mutasyonlara kadar değiştiği tespit edilen kaymaların doğasının, her bir adaptasyon türünün hedef kitlesi ve işlevlerine büyük ölçüde bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Yetişkinlere hitap eden televizyon dizisinde olay örgüsü oldukça genişletilirken kadın başkarakter için kaynak metinde var olmayan bir evlilik ögesi eklenmiş; ortaöğretim seviyesindeki öğrencilere yönelik olarak hazırlanan kısa animasyonda ise eksiltme temelli mutasyonlarla olay örgüsü ve karakterizasyon daraltılırken zaman-mekân da modernize edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: göstergelerarası çeviri, çok-modluluk, adaptasyon, Acımak, Reşat Nuri Güntekin

Kaynakça

Bassnett, S., & Lefevere, A. (1990). *Translation, History and Culture*. London: Printer Publishers.

Jewitt, C. (2009). *The Routledge Handbook of Multimodal Analysis*. London. New York: Routledge.

Perdikaki, K. (2017). Towards a Model for the Study of Film Adaptation as Intersemiotic Translation. *inTRAlinea, Special Issue on "Building Bridges between Film Studies and Translation Studies"* http://www.intralinea.org/specials/article/2246.

Wolf, M. (2009). The implications of a sociological turn–methodological and disciplinary questions. *Translation research projects*, 2, 73-79.

[1] Arş. Gör., İzmir Ekonomi Üniversitesi, İngilizce Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

Yayımcı İzmir Ekonomi Üniversitesi
ISBN 978-625-6001-09-1 **Copyright © 2024**